

het dek vuurde Polisjtsjoek weer alarmschoten af. . . . De motor knetterde nerveus. . . .

— Ons bootje kraakt zo, dat je zou geloven, dat het niet met ijzer beslagen is, — zei Beridze.

Tanja lachte en hoestte, daar zij zich in de sigarettenrook verslikte.

— U wilde van een echte schipbreuk vertellen, — bracht Koezma Koezmitsj in herinnering.

— Zij vochten om hun leven, maar onbevreesd voor de dood. De verteller van deze geschiedenis — het was een van de drie geredden — zei een zin, die mij verblufte: „Wanneer er gevaar dreigt, ja zelfs de ondergang, en je weet het, moet je je hele wilskracht inspannen en nergens bang voor zijn. Dan helpt alles, wat je in het leven dierbaar is, je sterk en standvastig te zijn. Dan verlies je op het laatste ogenblik niet je waardigheid als mens en sterf je eervol.”

Kondrin keek Tanja verwonderd en neerslachtig aan.

— Dat is waarachtig goed gezegd! — zei Koezma Koezmitsj schor. Terwijl hij aan dek stond, had hij kou gevat. De moed van het meisje, dat haar best deed, hen, mannen, op te monteren, verheugde hem.

— Dat is alles larie! — liet Kondrin zijn krijsende stem horen.

Uit zijn kleine, roodomrande ogen staarde hij zijn reisgenoten vijandig aan. Zij letten niet op hem, hij was lucht voor hen. Alleen Tanja kon zich niet inhouden.

— Wat is larie? — vroeg zij.

— Alles, wat jullie hier uitkramen. Een mooie troep! Zulke goede dingen komen in het leven helemaal niet voor. Iedereen beeft voor zijn eigen huid, iedereen is bang voor de dood. Jullie hebben ook geen zin te verzuipen! Nu spelen jullie voor toegewijde vrienden en kameraden, omdat jullie op redding hopen. Maar als het er op aan komt, vliegen jullie elkaar om een reddinggordel in het haar.

Deze onverwachte uitlating verblufte Tanja door de zin er van, en nog meer door de boosaardige en overtuigende toon. Met verachting keek zij naar de arrestant; hij sloeg zijn ogen neer.

— Niemand van ons denkt er over elkaar in het haar te vliegen, — zei zij. — In tegendeel, wij zullen blij zijn, elkaar de helpende hand te reiken. Het is slecht met u gesteld, als u zo denkt. U zou dus in staat zijn, een kameraad zijn reddinggordel af te nemen?

Kondrin wilde iets antwoorden, maar zweeg, daar hij

opgeschrikt werd door een schok, die de kotter voor een ogenblik op zijn zij wierp. Het gieren van de wind zwol aan.

— Storm, kameraden, — zei Beridze.

De kotter slingerde ondraaglijk.

Tanja en Alexej werden van hun plaatsen geworpen. Het meisje viel tegen de borst van Beridze, die tegenover haar zat, Alexej op Topolef. Beridze kon zich niet beheersen en kustte Tanja. Koezma Koezmitsj fluisterde Alexej in het oor:

— Ik wil graag mijn oude leven opofferen, als jij, mijn vriend, maar gered wordt.

Dit door Kondrin niet opgemerkte voorval had de overige aanwezigen diep geroerd. Tanja overwon haar verlegenheid en verzocht Topolef:

— Vertelt u ons iets, Koezma Koezmitsj.

— Wat dan?

— Wel, laten wij zeggen... over uw eerste liefde.

— Dat is een moeilijke opgave voor mij. Al mijn herinneringen zijn vervaagd. Ik weet helemaal niet meer, of ik ooit een eerste liefde heb gekend. — De oude man sprak gekscherend, zijn ogen glansden. — De lange levensjaren hebben alles uit mijn geheugen verdrongen. Dat is als bij een grote explosie in het bos: rondom staan er bomen, vogels zingen, en plotseling hebben de mensen een ontploffing nodig. En weg is het bos; er steken slechts naakte, dode stammen uit de grond. Ik ben als de dode stam van een boom, die eens groen geweest is.

Beridze wierp Kofsjoj een blik toe; deze begreep hem zonder woorden. De ingenieurs klommen de trap op en schoven moeizaam het luik weg. Het gebulder van de storm drong in de kajuit. Kondrin klom eveneens twee treden hoger. Hij kreeg een straal water over zich heen. Krakend sloot het luik zich boven zijn hoofd. De boekhouder keerde haastig terug. Tanja sloeg hem met een spottende glimlach gade.

Beridze en Aiexej wisten bij Polisjtsjoek te komen. Met somber, blauwwit gezicht riep deze de ingenieurs toe:

— Toch naderen wij de kust! Wij moeten nog eventjes doorzetten!... De motor weigert! Maar wij hebben ons uit de omsingeling van ijsschotsen vrijgemaakt! Aan een bad ontkomen wij niet!... Bereid Topolef en Tanja daarop voor! Alle overbodige kledingsstukken uittrekken! Doet de reddinggordels aan!

In de kajuit schommelde en slingerde het zo hevig, dat men niet kon zitten, zelfs al hield men zich met beide handen vast. En niettemin schenen de wanden van de kajuit de ingenieurs beschutting tegen de storm te bieden. Zo hoopt de trekker, die in de winter door een wervelwind overvallen wordt, op redding

voor de sneeuwstorm in een bouwvallig hutje, dat juist voor hem opduikt. Beridze's en Tanja's blikken ontmoetten elkaar. Hij glimlachte tegen haar.

— Komt aan, vrienden, wij moeten hier vandaan, — zei Alexej gelaten en begon zijn regenjas en gewatteerde jak uit te trekken.

— Pakt aan voor alle zekerheid. — Beridze reikte Tanja en Topolef redding Gordels.

— En ik? Moet ik soms verzuipen? Geef mij ook een redding Gordel! — kreet Kondrin van de trap af met piepende stem.

— Gaat u aan dek, u krijgt er een van de sergeant, — keerde Beridze met walging Kondrin zijn rug toe.

Stampvoetend rende de boekhouder de trap op. Door het open luik hoosde het water.

— En u? — vroeg Alexej de oude Topolef, die geen aanstalten maakte zijn jas uit te doen.

— Met mij hoeft u geen rekening te houden, Aljosja. U moet uw krachten sparen; het heeft geen zin, dat u zich voor mij afbeult.

— Houd op, Koezma Koezmitsj! — riep Tanja met dichtgeknepen stem. — U moest u schamen!

— Ik ben een uitstekend zwemmer, — verklaarde Beridze. — Aljosja, jij ontfermt je over Koezma Koezmitsj. Onze matrozen zullen Tanja helpen.

— Ik heb geen hulp nodig, Georgi Dawydowitsj. Ik ben aan de Aard geboren en getogen en zwem als een vis.

— maar jij kunt ons niets wijs maken, Georgi; ik weet, hoe jij zwemt, — zei Alexej nors.

Hij trok Topolef zijn jas uit, zoals hij dat een kind zou doen. Alexeys woorden hadden Tanja ongerust gemaakt. Zij keek hem smekend aan. Hij begreep haar blik en knikte haar toe.

De kotter schokte zo hevig, dat allen omvielen. Er klonk een luid gekraak, alsof het scheepje in tweeën gebarsten was. Allen stoven naar de uitgang. In het luik verscheen het gezicht van een matroos.

— Komt er vlug uit! Vlug! — schreeuwde hij.

Alexej pakte de redding Gordels. Hij deed Topolef de ene en Tanja de andere aan. Het meisje drukte zich een ogenblik tegen Alexej aan:

— Aljosja, red Beridze, — fluisterde zij en kustte hem hartelijk.

Toen vloog zij naar Georgi Dawydowitsj om afscheid van hem te nemen. Alexej pakte Koezma Koezmitsj beet en kroop over de wankelende trap naar boven. Zij sprongen aan dek. De bulderende wind benam hun de adem. In de blinde razernij der

elementen was het moeilijk te onderscheiden, waar de hemel, waar de oever en waar de zeeëngte was. Alles golfde wild dooreen. De kotter lag het ene moment stil en werd dan weer met razende vaart voorwaarts gestuwd.

— De motor weigert volkomen! — zei Polisjtsjoek kortaf tot Georgi Dawydowitsj. — Wij zullen moeten duiken!

In de verwarring ontwaarde Alexej Kondrin. Met een van angst vertrokken gezicht hield de boekhouder zich krampachtig aan de leuning om de machinekamer vast. Hij had een reddinggordel aan. Toen hij zag, dat Tanja er net zo een droeg, greep hij er met één hand naar om hem van haar af te rukken.

— Weg, jij! — gaf de sergeant hem een ruk.

— Redt u met de bemanning Tanja en Topolef. Ik zorg voor Georgi Dawydowitsj, — sprak Alexej haastig met Polisjtsjoek af.

De kotter helde over. Een golf wierp hem weer omhoog.

— Allen overboord! — brulde Polisjtsjoek.

— Spring, schurk! — dreef de sergeant Kondrin aan, die van schrik verlamd was.

Beridze met zich meesleurend, sprong Alexej in de razende diepte. In het ijzige water hield het hart op te kloppen. Alexej voelde, hoe Beridze, die hij vast in zijn greep hield, om zich heen sloeg, hem hinderde aan de oppervlakte te zwemmen. Hij trok hem aan zijn haar, en Georgi Dawydowitsj, die begreep, wat Alexej van hem wilde, hield zich kalm. Onmiddellijk kwamen zij boven.

— Wij moeten daarheen zwemmen, daar is de kust! — wees Alexej voor zich uit, terwijl hij Beridze boven water hield.

Er was niets te zien, noch de kotter, noch de kameraden. Als wilde dieren wierpen de golven zich op de zwemmers, tilden hen hemelwaarts, slingerde hen in de diepte en sloegen over hun hoofden.

Opgewonden draaide Beridze voortdurend zijn hoofd heen en weer en trachtte iets te schreeuwen, maar kreeg slechts water binnen.

— Kalm blijven, Georgi! Spaar je krachten! — bulderde Alexej, waarbij hij echter zelf voelde, hoe zijn spieren verstarde, en hij streed uit alle macht tegen de wanhoop.

TIENDE HOOFDSTUK

Een heldensage

Alexej droomt: de Nanajer Wolodjka Chodzjer draagt zijn oude volksverhalen voor. De stem van de zanger, meisjesachtig helder en soepel, klinkt vlakbij Kofsjofs oor, maar hoezeer deze zich inspant, hij kan Wolodjka niet zien.

Hoe geheimzinnig gebeurt dit allemaal! Tegelijk met zijn woorden verschijnen snel wisselende taferelen uit de sage en, wat het wonderlijkste is, hij speelt zelf een rol in het gebeuren.

De eerste sage gaat over de scherpschutter Makar, een Niwch uit het dorp Mylwo, dat aan de Straat van Dzjagdin ligt.

„...Makar heeft goed, heel goed leren schieten. Grootvader Gibelka heeft het hem geleerd. Op de jacht in de tajga heeft Makar een eekhoorntje in zijn oog getroffen. Zo'n voortreffelijk schutter is hij! Maar ook aan het front was deze kunst hem van groot nut: bij Makars eerste schot viel een fascist met doorboord hoofd neer.

De fascist sneuvelde en Makar stopte een nieuwe lucifer in zijn doosje. Toen het luciferdoosje vol was, stuurde Makar het naar grootvader Gibelka, in het Verre Oosten.

De soldaten, Makars kameraden, lachten: waarom stuurt Makar lucifers op?

— Hé, vriend, heb je geen beter cadeau? Het is wel een armzalig doosje, wat je naar je vaderland stuurt.

Makar lachte niet. Maar wij kennen onze Makar. Hij lacht nooit, hij was al als jongen zo ernstig als een grijsaard.

— Thuis zijn ze blij met mijn doosjes. Ik heb een grootvader, die Gibelka heet. Hij is niet op school geweest én begrijpt geen getallen, daarom is het makkelijker voor hem om lucifers te tellen, — zegt Makar met ernstig gezicht tegen zijn kameraden.

— Neem tien doosjes van ons, dan kan je grootvader naar hartelust tellen.

— Die van jullie heb ik niet nodig. Ik heb grootvader Gibelka mijn woord erop gegeven om alleen mijn eigen lucifers te sturen.

Makars cadeau kwam in de nederzetting aan. Wat was Gibelka blij! Alle lucifers telde hij, niet één sloeg hij over, niet één liet hij vallen. Hij legde ze weer in het doosje en borg ze op. Hebben jullie gezien, dat het portret van Makar, dat uit de krant geknipt is, in grootvaders fanza hangt? Daaronder liggen op een plankje al drie doosjes. In ieder doosje zijn vijftig lucifers, samen honderdvijftig. Dat wil zeggen honderdvijftig fascistena naar de andere wereld geholpen. Heel goed uitstekend, Makar!

Grootvader Gibelka ging naar de voorzitter:

— Nikifor, roep de mensen bijeen, we gaan Makar een antwoord sturen.

In het clubgebouw hielden de Niwchen redevoeringen, alle woorden werden opgeschreven en zo kwam een brief aan Makar tot stand. Mannen en vrouwen droegen aan Nikifor geld af — voor een vliegtuig. Sommigen geld, anderen huden. Er moet nog wat geld bijeengebracht worden en dan is er voldoende voor een derde vliegtuig. Maar de brief aan Makar vloog naar het front: Hartelijk dank voor het cadeau! Wij wachten op meer. Geef de fascistena er van langs. . . .”

De droombeelden illustreerden het verhaal, dat met een zuivere en sterke, licht spottende stem werd voorgedragen.

Nu is Alexej-Makar aan het front en maakt op de Hitler-soldaten jacht, legt de ene lucifer na de andere in het doosje en stuurt het, wanneer het vol is naar het Verre Oosten.

Daarna verandert Alexej in de oude Gibelka, die in zijn fanza in de nederzetting Mylwo zit, rustig lucifers telt, in het clubgebouw een redevoering houdt, aan Nikifor huden van visotters en skunks afdraagt voor de aankoop van een vliegtuig, zelf de brief voor Makar aan de postbode overhandigt, met het verzoek om hem toch vooral niet te verliezen.

Alexej — ingenieur Kofsjof — ligt naast Beridze op de grond en kan maar niet begrijpen, wat er in hem omgaat. Hij heeft veel sagen gehoord en gelezen, hij heeft sprookjesstukken op het toneel gezien, maar het is hem nog nooit gebeurd, dat hij ze tegelijk hoorde, zag en zelf beleefde.

Het tweede volksverhaal gaat over de „baardige ingenieur”. Alexej herkende Beridze in hem en was blij voor hem. „Zie je, Georgi, hoe beroemd je bent. Het volk heeft al een lied over je gemaakt. Je hebt er voor niets om getreurd, dat onze daden voor iedereen onbekend bleven.”

Verder was er in het verhaal sprake van de „Grote

Leidsman" en de „Jonge Aljosja". En Alexej zag in de geest Batmanof, Beridze en zichzelf.

„... Alle drie drongen de tajga binnen en deze week terug. Beren, tijgers en andere roofdieren sloegen op de vlucht. De Grote Leidsman, de Baardige Ingenieur en de Jonge Aljosja liepen snel voort en kaptten het bos — achter hen verscheen dadelijk een weg. Daar reed een tractor op, die puffend en rokend een ijzeren buis achter zich aan sleepte. Deze was zwart en lang; het ene eind ligt bij hen, het andere is niet te zien en reikt tot aan de horizon.

De Grote Leidsman, de Baardige Ingenieur en de Jonge Aljosja kwamen bij de zee. De reusachtige watervlakte strekte zich voor hen uit.

— Ver weg in de zee, op een eiland, stroomt olie uit de aarde. Zij schiet omhoog en gaat verloren. Deze petroleum moet door een buis naar het front stromen. Stalin heeft het bevolen, — zei de Grote Leidsman.

Een tractor werd te water gelaten — en zonk weg. Een auto werd te water gelaten en zonk weg. De buis werd op een boot geladen — en verdween bijna in de diepte. Hoe moeten we de buis naar het eiland slepen? Alle drie stonden ze aan de zee te peinzen. De Jonge Aljosja liet zich op de grond vallen en rukte aan zijn haren.

— Aan het front is benzine tekort. De tanks blijven staan, de de auto's blijven staan en de vliegtuigen houden op met vliegen. Wat moeten we doen?

Maar daar kwam al van de kant van de Adoen Visser Iwan naar hen toe rennen:

— Ik wil jullie graag helpen. . . .

Alexej was blij in zijn droom: . . .

— Nu wordt Karpof ook in het verhaal genoemd. Dag Iwan Loekitsj!

„... De Grote Leidsman zei:

— Zwemmen jullie alle drie naar het eiland. De Baardige Ingenieur moet de weg wijzen en de golven opzij duwen. De Jonge Aljosja en de visser Iwan moeten de buis slepen. Ik zal op de oever blijven en hem helpen voortschuiven. Zwemmen jullie toch sneller, haast je, aan het front is de olie dringend nodig. Zodra het door de buis begint te stromen, zal ik schieten, opdat jullie het horen.

De Grote Leidsman bleef aan de kust. De Baardige Ingenieur, de Jonge Aljosja en de visser Iwan zwommen naar het eiland. De buis was zwaar, hij trok de visser Iwan en de Jonge Aljosja naar de bodem van de zee. Ze werden allebei verschrikkelijk moe, maar zwommen toch steeds maar door en sleepten de buis

met zich mee. De Baardige Ingenieur zwom voorop en keek naar hen om. Hij wilde hen helpen, maar had zijn eigen werk: de weg wijzen, de golven opzij duwen en de narwallen verjagen. . . .

Ze waren al tot bijna bij het eiland gezwommen, het was nog maar een klein stukje. Maar toen viel de allergrootste narwal hen aan. De Baardige Ingenieur begon zich te verweren, maar kon hem niet de baas worden, de vis was te sterk. . . .”

. . . .Alexej ligt op de grond, hij hoort gesteun. Dat is Beridze, die door een droom gekweld wordt. Alexej wil opspringen en naar zijn vriend lopen, maar hij kan niet. Weer hoort hij de stem van de zanger.

„. . . .De Visser Iwan en de Jonge Aljosja bereikten zwemmend het eiland, trokken de buis op de kant en keken: de olie borrelt uit de grond en rijst tot een zware zuil op boven de tajga. Ze leidden deze oliezuil in de buis en de olie stroomt door de buis. Van de andere oever af liet de Grote Leidsman luid een schot weerklinken. De olie stroomde dus langs hem heen naar het front. De Visser Iwan en de Jonge Aljosja riepen hoera. Maar de Baardige Ingenieur streed nog steeds met de narwal in zee. Het viel hem moeilijk hem te overmeesteren. De Visser Iwan bleef op het eiland om de buis te bewaken, de Jonge Aljosja keerde echter naar zee terug om de Baardige Ingenieur te helpen. Samen hadden ze de narwal al gauw gedood.

De Jonge Aljosja pakte met een hand de Baardige Ingenieur beet. Ze zwommen naar de kust, naar de Grote Leidsman. Ze waren tot aan het midden gekomen, toen hun een nieuw ongeluk overkwam. Er stak op zee een storm op. Ze dreven ver, zeer ver af. De Baardige Ingenieur kon niet langer zwemmen, hij zei tegen de Jonge Aljosja:

— Laat mij alleen. Het hindert niet, dat ik om het leven kom, red jij je maar.

De Jonge Aljosja luisterde niet naar hem. Hij zwom en zwom. Een grote golf wierp beiden op de kust. En onze Niwchen vonden op de oever de Baardige Ingenieur en de Jonge Aljosja, gaven hun voedsel en een bed. Laat de jonge Aljosja en de Baardige Ingenieur maar rustig slapen, niemand zal hun kwaad doen. De Niwchen zullen hen beschermen, de Niwchen zijn hun vrienden. . . . hun betrouwbare vrienden. . . .”

Bekorend en melodieus is de stem van de zanger, het is weldadig om er naar te luisteren. Maar een plotselinge schreeuw verstikt hem:

— Waar heb je je ogen, Aljosja? Zij verdrinkt! Vlugger, vlugger, Aljosja! Ze mag niet verdrinken!

Alexej spant zijn spieren. Dat is Beridze, die schreeuwt en om hulp roept. Vooruit, niet getreuzeld!

Alsof hij boeien verbrak, deed Aljosja een inspannende poging en was meteen niet meer slaapdronken. Hij zag een bouwvallige hut boven zich. Naast hem lag Beridze in een zware nachtmerrie om zich heen te slaan. De morgen brak al aan. Schuchter en verstolen viel het daglicht, door een driehoekige opening in het dak van de hut. De Niwchen zaten allen om het open vuur, repareerden hun netten en spraken met elkaar. Alexej zag de kolchozvoorzitter Nikifor in hun midden. Naast hem zat in half liggende houding een grijsaard, met zijn pijp tussen zijn tanden. Hij zat rustig te roeren in een of ander brouwsel in een pan boven het vuur. Dat was blijkbaar grootvader Gibelka. Wie van hen had met zoveel jeugdige en frisse energie het volksverhaal voorgedragen?

De Niwchen zwegen. Ze luisterden naar de merkwaardig veranderde stem van Beridze, die in flarden van zinnen fantaseerde, nu eens een paar woorden schreeuwde, dan weer fluisterde:

— Wij zijn samen alleen gebleven, alleen. Waarom zwijg je Aljosja? Jouw zwijgen is verschrikkelijk! Ik begrijp je, ik begrijp! Troosten kun je me niet. . . . En ik kan niet. . . .

Nikifor nam zijn pijp uit zijn mond en zei:

— De Baardige Ingenieur heeft een goed hart. Het is hem zwaar te moede. Jammer voor de vrouw, jammer voor de kameraden. Maar ze zijn omgekomen. . . .

Alexej huiverde. Er was dus geen hoop meer. De Niwchen hadden noch Tanja, noch Koezma Koezmitsj, noch Polisjtsjoek en zijn mensen, noch de sergeant gevonden. Alleen voor Kondrin was het niet jammer. Deze schurk had niet anders verdiend.

De mensen aan het vuur keken plotseling naar de oever. Gibelka greep naar zijn karabijn. Er liep een man naar het vuur, uitgeput en gehavend, Kondrin-Somof!

— Ik kom van de vergane vrachtschuit. De enige overlevende, alle anderen zijn omgekomen, — mompelde hij. — Mag ik me warmen? En geven jullie me wat te eten en slapen moet ik ook.

De Niwchen maakten voor de boekhouder plaats aan het vuur, zorgden voor hem, gaven hem om de beurt gekookte vis uit de pan te eten. Van gulzigheid zich verslikkend, slokte Kondrin het eten naar binnen en staaarde daarbij voortdurend naar de pan. Nikifor schudde medelijdend zijn hoofd.

Alexej stond moeizaam op, in zijn hoofd gonsde en bromde het. Een ogenblik stond hij te wankelen en toen liep hij naar

buiten. Toen Kondrin hem zag, deinsde hij van het vuur terug. Hij struikelde over een boomstronk en viel met een schreeuw op de grond. Hij sprong op en rende weg, terwijl hij zich een weg baande door de bosjes. Alexej, wiens benen nauwelijks gehoorzaamden, liep hem achterna. Maar Nikifor en Gibelka waren hem voor, hun karabijn in de aanslag.

— Is dat een slecht mens? Waarom loopt hij weg? — vroeg Nikifor.

— Een misdadiger! Hij mag niet ontkomen! We moeten hem arresteren! — schreeuwde Alexej hijgend.

— Jij niet hoeven lopen. — Gibelka stootte Alexej opzij en rende achter Nikifor aan. Daarbij maakte hij komische sprongen en schreeuwde met een wat dunne stem.

Alexej keerde naar het vuur terug. Een jonge Niwch, vermoedelijk de zanger, keek hem onderzoekend en bezorgd aan, betastte zijn hoofd en liet zwijgend zijn hand zien: bloed! Er liep een diepe schram over Alexeys slaap. Kofsjof scheurde een reep van zijn linnen hemd, wiste daarmee het bloed af en luisterde. Uit de tajga drongen onduidelijk schreeuwen en schoten tot hem door. Blijkbaar probeerden Nikifor en Gibelka de vluchteling te grijpen. Toen klonk nog een schot in de verte, gevolgd door een woeste schreeuw. En rondom trad weer de stilte in. De vissers aan het vuur werden weer rustig en luisterden niet meer.

Nikifor en Gibelka kwamen terug. Nikifor wreef in zijn handen en keek Alexej verlegen aan:

— Een boos en slecht mens. Hij heeft gevochten, mij in mijn hand gebeten en mij op mijn hoofd geslagen. Hij heeft zich losgerukt en is weer weggelopen. Wij hebben geschreeuwd: niet weglopen. Hij heeft niet gehoorzaamd.

De grijsaard bekeek zijn karabijn, laadde hem en begon weer zielsrustig in de pan te roeren, alsof er niets was gebeurd.

— Misschien een lucifer in het doosje van Makar doen? — wendde Gibelka zich plotseling vragend tot Alexej. — Wat ervan denk jij?

Kofsjof begreep de vraag niet dadelijk. Toen antwoordde hij:

— Doe er voor mijn part tien bij. Ze zeggen, dat hij een gevaarlijk sujet was.

Gibelka dacht na en sprak toen tegen:

— Maar veel zijn — tien. Zoveel erbij voegen, — de grijsaard hief een vinger omhoog. — Meer zulk een man niet waard zijn. Poeh!

— Steek dat bij je. — Nikifor gaf Alexej de nat geworden papieren van Kondrin-Somof.

Alexej spreidde ze uit om ze bij het vuur te drogen. Nikifor

bekeek de diepe beet in zijn hand. Gibelka proefde de soep en smakte tevreden met zijn lippen:

— Vette vis, goed smaken. — Hij zette de pan voor Alexej neer en nodigde hem uit: — Jij eten, veel eten. . . . Jij moeten gezond worden. . . .

Kofsjof at zonder trek de hete soep met de gekookte vis.

— Baardige Ingenieur wij weer vis koken, — zei Gibelka meesmuilend, toen Alexej zich van de pan afwendde. — Jij slapen moeten, liggen, krachten verzamelen.

Alexej schudde afwerend het hoofd. Hij hield zijn handen boven de vlammen. Zijn vingers trilden. Hij sloot zijn ogen — ze deden zeer — en onmiddellijk verschenen het groene water en de op hem afkomende golven voor zijn geest. Alles gebeurde opnieuw. Verschrikt deed Alexej zijn ontstoken ogen weer open en staarde in het vuur. . . .

Tot de avond zochten de ingenieurs tezamen met de Niwchen naar hun kameraden. Zij speurden een goede dertig kilometer de kust af, maar vonden niemand.

— Zij zijn verdronken. De zee heeft hen verzwolgen, — besloot Nikifor. — Verder zoeken is zinloos.

Alexej kon niet geloven, dat Tanja en Koezma Koezmitsj omgekomen waren. Hij kon zich de dood van deze twee naar leeftijd zo verschillende, maar naar hun bruisende, jeugdige kracht op elkaar lijkende mensen absoluut niet voorstellen. Hij had voortdurend de indruk, dat zij dadelijk gevonden zouden worden, gaaf en behouden. Pas na het invallen van de nacht stemde Alexej er in toe, de naspeuringen op te geven. Zowel hij als Nikifor en zijn mensen waren volledig uitgeput.

Alexej, die zelf diep geschokt was, zag met een knagende onrust in zijn hart, hoe moeilijk Beridze deze slag kon verwerken. Hij was in deze ene dag verouderd. Wat vroeger aan de vrolijke en actieve Beridze niet was opgevallen — de rimpeltjes in zijn gezicht, de grijzende slapen, de vermoeidheid in zijn ogen —, trad nu bij de van smart verstarde man duidelijk naar voren.

In tegenstelling tot Alexej, had Beridze van het begin af aan geloofd, dat Tanja dood was. Gehoorzaam praatte hij Nikifor na, dat het geen zin had, de naspeuringen naar de kameraden voort te zetten. Ook grootvader Gibelka bemerkte zijn toestand en zei:

— Ons Niwch zeggen: Baardige Ingenieur altijd vrolijk praten, altijd lachen. Maar niet waar zijn: jij altijd zwijgen als een steen.

Georgi Dawydowitsj antwoordde met een pijnlijke glimlach. Alexej wendde zich af om het niet te zien.

Na een kwellende, slapeloze nacht aan het kampvuur braken de ingenieurs van de oever op naar de nederzetting Mylwo, terwijl Nikifor op aandrang van Kofsjof aan de zeeëngte bleef om de naspeuringen voort te zetten. Grootvader Gibelka bracht Alexej en Georgi Dawydowitsj naar zijn nieuwe huis. Met naieve trots toonde de grijsaard hun in zijn door de kolchoz ingerichte woning alles, van de blanke vensterruiten tot het met berkenbast ingelijste grote portret van zijn neef, de scherp-schutter Makar. Op een plankje onder het portret lagen de beroemde drie lucifersdoosjes.

In het kantoor van de kolchoz probeerde Alexej telefonisch contact met Nowinsk te krijgen; op verzoek van Nikifor was reeds in de winter van de telefoonverbinding van het traject een aftakking naar de nederzetting aangelegd.

Beridze zat er bij. Met een zijdelingse blik op hem berichtte Alexej de directeur in voorzichtige, vage termen het ongeluk. Wasili Maximowitsj geraakte in opwinding en voer tegen Alexej uit wegens zijn onsamenhangende verslag.

— Houd geen rekening met mij, Aljosja, — zei Beridze. — Geef hem een logisch verslag.

Batmanof luisterde tot het einde naar Alexej; toen trad er een pijnlijke stilte in.

Kofsjof geloofde reeds, dat de verbinding verbroken was.

— U hoeft de telefoonjuffrouw niet zo af te blaffen, ik hoor u wel, — liet Wasili Maximowitsj zich eindelijk weer horen. — Laat het hoofd niet hangen, zet de navorsingen niet stop. Breng allen op de been, geef niet toe, vóór jullie hen gevonden hebben. Waar is Beridze? Waarom komt hij niet aan het toestel?

Om zijn vriend te sparen voor een gesprek, waarin Batmanof Beridze's wond nog meer kon openrijten, zei Alexej, dat hij weggegaan was. Maar Beridze nam de hoorn van hem af. In zijn terneergeslagen ogen kwam een warme gloed, en ook Alexej ademde vrijer, alsof er in zijn borst een klomp ijs gesmolten was.

— Batmanof komt hierheen vliegen, — verklaarde Beridze verheugd, alsof hij hoopte, dat Wasili Maximowitsj Tanja, Koezma Koezmitsj en de zeelieden vinden zou.

Zij werden echter nog vóór Batmanofs komst gevonden. Een Niwch ontmoette toevallig Polisjtsjoek en bracht hem naar de nederzetting. De geheel uitgeputte schipper gaf aan, waar de overigen zich ophielden. Het bleek, dat zij op het nippertje aan de verdrinkingsdood ontsnapt waren en dat zij van de kust af de tajga ingetrokken waren, waar zij een nederzetting hoopten aan te treffen, maar dat zij verdwaald waren. Volgens Polisjtsjoeks woorden bevonden Tanja en de oude ingenieur zich in

zeer ernstige toestand en konden niet lopen, terwijl de sergeant en Kondrin verdronken waren.

In een ommezien was Beridze een ander mens geworden; zijn ganse energie keerde terug. Hij joeg letterlijk door het woud, rukte wild het struikgewas vaneen. Alexej en de Niwchen konden hem nauwelijks bijhouden.

...Tanja en Koezma Koezmitsj lagen bij een kampvuur, met kledingsstukken en twijgen toegedekt. De matrozen van de bemanning van de kotter zaten er in gerafelde broeken en hemden bij.

Georgi Dawydowitsj snelde op Tanja toe, richtte haar op en keek ademloos naar het koortsig-rode gelaat van het meisje. Steunend opende zij haar ogen, zag Beridze en klemde zich aan hem vast.

— Jij leeft... Jij leeft!... Georgi... Wat ben ik gelukkig... Laat mij nu niet sterven, — fluisterde Tanja in een soort extase, terwijl zij Beridze's gezicht met haar klamme handen streelde.

Op Alexejs knieën was Topolef stervende. Het floot en rochelde in zijn borst, het kostte hem moeite te ademen. Koezma Koezmitsj spande zich in zijn pijn te overmeesteren.

— Het is goed, dat je gekomen bent, Aljosja, — zei hij langzaam en met moeite. — Ik moet jou... een testament... maken. Alles is waardevol in het leven, mijn beste... Het schijnt mij nu toe, dat ik veel te weinig gedaan heb... Ik geef het aan jou over, als bij een estafette. De onvoltooide werken. De bibliotheek... is in Moskou. De fouten. Mijn God, wat heb ik in zestig jaar veel fouten gemaakt! Dring tot de kern er van door en herhaal ze niet. Mijn eerlijkheid als ingenieur... Wanneer je Groebiski ziet, zeg hem dan, dat de oude Topolef bij zijn sterven aan hem gedacht heeft en hem betreurt. De snuif-tabaksdoos in mijn zak, Aljosja, neem die als aandenken. En thuis, in Nowinsk, is alles van jou, wat je hebben wilt.

De grijsaard zweeg. Toen verzocht hij, hem hoger op te richten, en steunde. Als was hem plotseling iets ingevallen, begon hij dadelijk daarop weer haastig te spreken:

— Je mag onze afspraak geen ogenblik vergeten. De verre perspectieven! Mentaal niet verouderen, niet vervlakken, wat er ook gebeure! Standvastig zijn in leed en moeilijkheden!

Alexej richtte de oude man op om hem het ademen te verlichten, doch het leven vlood heen uit Koezma Koezmitsj. Het vlood uit zijn borst met elk woord, met elke ademtucht. Zijn gezicht werd vaalbleek, zijn ogen werden dof.

— Ik zegen je voor je leven, — zei Topolef plotseling luid

en duidelijk. Hij wilde zijn hand opheffen, maar zijn krachten reikten niet meer, zij viel levenloos op de grond.

Batmanof kwam samen met Olga Rodionowa en Groebiski. In deze dagen ontloken overal in de tajga de wilde rozen. Beridze's kamer, waar Tanja lag, was vol struiken van de rode bloemen, die een zoetige geur verspreidden.

Olga zond de mannen weg en onderzocht haar vriendin zorgvuldig. Zoals zij had vermoed, luidde de diagnose: longontsteking.

Ofschoon Tanja door de hoge koorts verzwakt was, was zij opgewekt en vrolijk, en Olga kwam tot de conclusie, dat haar vriendin niet meer in levensgevaar verkeerde.

— Lieverd, wees niet alleen maar dokter, — zei Tanja tot haar, terwijl zij haar uitgedroogde lippen tot een glimlach plooide.

Hoewel zij opgewonden en overstuur was, bewaarde Olga uiterlijk een onbewogen gelatenheid. Tanja's woorden en zwakte roerden haar; de vriendinnen omhelsden elkaar, drukten zich tegen elkaar aan en lieten hun tranen de vrije loop.

— Ik ben zo gelukkig... Geen ziekte kan mij deren, — fluisterde Tanja Olga in het oor, hoewel er niemand anders in de kamer was.

Tanja dacht aan Koezma Koezmitsj, wiens dood men haar geheimgehouden had, en spoorde haar vriendin aan:

— Ga naar hem toe, Olga, en help hem. Men zegt, dat het hem slecht gaat. En meld Rogof, dat jij hier bent. Je hebt geen idee, hoeveel hij van jou houdt, Oljenka!

Rogof bevond zich reeds in de sector en zocht Olga. Op weg naar de nederzetting, waar de arts heen ging om de zieken te bezoeken, die Karpof uit de tajga hierheen gebracht had, ontmoetten zij elkaar.

Rogof groette haar onthutst en verlegen, en verklaarde toen, geërgerd over zijn onhandigheid, ietwat lomp, dat hij gekomen was om haar te halen en onmiddellijk naar het eiland mee te nemen.

— Misschien mag ik de zieken onderzoeken en naar eigen goeddunken over mijzelf beschikken? — vroeg Olga met geveinsde bitsheid en vervolgde haar weg naar het veldhospitaal.

Alexander Iwanowitsj mompelde iets en volgde haar op de voet. Olga bleef staan.

— Loop mij niet na, Alexander. Dat heeft geen zin... Ik ben toch al de kluts kwijt, — zei zij op zachte toon. — Ga voorlopig naar Batmanof toe, hij is in het clubgebouw en heeft

jou zeker nodig. Zodra ik met de patiënten klaar ben, kunnen wij samen alles bespreken.

Door deze woorden terstond tam geworden, ging Rogof naar de club. In het midden van de zaal lag Topolef opgebaard, rustig en majestueus; hij vertoonde een treffende gelijkenis met Gorki. Boven hem neigden zich de rode vlaggen, die de sector thans bezat. De kist was met tajgabloemen bestrooid. De directeur hield met de anderen de erewacht.

Hier, bij het stoffelijk overschot van Koezma Koezmitsj, vond het weerzien tussen Groebksi en Beridze plaats. Groebksi stond een half uur lang zwijgend voor de kist, kuste de grijsaard toen op zijn wassen voorhoofd en wilde reeds heengaan, toen Georgi Dawydowitsj in de zaal verscheen.

Zijn vooroordeel tegen Groebksi week voor een diep medelijden, zodra Beridze hem zag. Met zijn witte haar en gebogen rug, maakte de vroegere hoofdingenieur de indruk van een gebroken grijsaard. Van opwinding kon Groebksi eerst geen woord uitbrengen. Ook Beridze zweeg.

— In zulke ogenblikken mag men niet oneerlijk, onoprecht en onernstig zijn, — begon Groebksi eindelijk. — Geloof mij, ik ben naar u toegekomen met een helder inzicht in mijn dwalingen. De laatste maanden waren bitter...., maar rechtvaardig. Ik bevond mij in de toestand van iemand, die zijn plaats temidden van de zijnen verloren heeft.... Als u eens wist, hoe vreselijk het is, alleen te blijven! Ik begreep, dat ik slechts hier mijn waardigheid als Sowjet-mens, als Sowjet-ingenieur kan heroveren. Staat u mij toe, onder uw leiding te werken, kameraad Beridze. Pisaref en Batmanof leggen mijn lot in uw handen. Aan u de beslissing.

Beridze zweeg. Groebksi drukte zijn hand tegen zijn ogen.

— Geeft u mij het moeilijkste en vervelendste werk....

Hij wierp een blik op de doodkist en riep vertwijfeld uit:

— Ach, hoe betreur ik het, dat wij elkaar niet meer hebben gesproken! Ik hunkerde naar het weerzien met hem.... Als ik geweten had, dat dit zo treurig zou zijn!....

Toen hief hij zijn ogen naar Beridze op. Deze keek hem doordringend aan en reikte hem de hand:

— Ik ben blij, dat wij samen zullen werken. Maakt u een rondgang door de sector en beslist u zelf, welk werk u het meest ligt.

Uit de donkergrauwe rots, die steil in de zeestraat afdaalt, werd een groot granietblok uitgehouwen. Petrygin en zijn mannen maakten het zorgvuldig glad. Alexej grifte in de steen eigenhandig het opschrift in:

„Koezma Koezmitsj Topolef, ingenieur. Hij gaf zijn leven voor het Sowjet-Vaderland. Juni 1942.”

Koezma Koezmitsj werd op de heuveltop begraven, vanwaar men in de winter de eerste explosie had gadeslagen. Nu bestegen allen de heuvel achter de doodkist, die door Batmanof, Beridze, Alexej, Groebksi, Rogof en Oemara werd gedragen.

— Wij hebben een kameraad verloren, die wij allen goed hebben leren kennen en liefhebben. Hij wist te arbeiden, was wijs en had een reine inborst, — zei Batmanof voor het open graf. — Hoe moeten wij dit verlies dragen? Ons moet het bewustzijn helpen, dat Koezma Koezmitsj niet vergeefs geleefd heeft, dat hij in het leven een spoor nagelaten heeft. Hier op deze plaats trokken eens de eerste Russische onderzoekingsreizigers, bekende zowel als naamloze, voorbij. En hier loopt de stalen buis van onze pijpleiding, die mede het werk is van ingenieur Topolef. Spoedig zullen wij hierdoor de olie van het eiland naar Nowinsk leiden, en dat zal de schoonste nagedachtenis zijn aan hem, de uitmuntende Sowjet-ingenieur.

Boven Topolefs laatste rustplaats werd een gedenksteen opgericht. Hij lag geheel onder geurende bloemkransen verborgen. De wind speelde met de rode banden van de krans, die Olga Rodionowa en Alexej bovenop hadden gelegd; het was, of er boven het graf grote, rode vlinders fladderden, zonder weg te vliegen.

De grenssoldaten en Niwchen, die bij de begrafenis tegenwoordig waren, losten uit geweren en karabijnen enige salvo's in de lucht. De sirenes van het bouwterrein lieten hun plechtige lied weerklinken. Zwijgend daalden de mensen van het bouwbedrijf de heuvel af. Slechts Alexej bleef aan het graf achter.

De Niwch Nikifor hield Batmanof staande en zei, dat hij het lijk van Kondrin-Somof naar de nederzetting gebracht had:

— De vogeis hebben er een beetje aan gepikt, — berichtte Nikifor schuldbewust. — Maar verder is het intact. Wat moet er mee gebeuren?

— Begraaft u hem maar in de tajga. Maak het graf met de aardbodem gelijk, opdat er geen spoor van hem achterblijft!

...Nadat Batmanof de sector bezichtigd had, stelde hij Beridze voor, samen met Alexej en Tanja naar Nowinsk te vliegen.

— U moet een beetje uitrusten. Jullie hebben allemaal verandering van lucht nodig. Ziet toe op Alexej, de jongen is gewoon gebroken onder de last van zoveel rampspoed. Wacht op mij op het kantoor, en dan zullen wij het plan voor de laatste etappe van ons bouwobject opstellen.

— Batmanof besloot de stand van zaken in de afgelegen sectoren nauwkeurig te onderzoeken. Vooral het pompstation, dat ingewikkelde montagewerkzaamheden eiste, baarde hem zorgen.

Toen Rogof vernam, dat Batmanof het plan koesterde, Olga Rodionowa met de zieken naar Nowinsk te zenden, kwam hij naar de directeur met het verzoek, haar tenminste voor een maand op het eiland te laten.

— Hoe dat zo? — verwonderde Batmanof zich, en keek afwisselend Rogof en Olga, die bij het gesprek aanwezig was, met vorsende blik aan.

— Er zijn bij mij zieken met raadselachtige symptomen. Wij moeten deze ziekte geheel in onze macht krijgen en de mensen helpen, — antwoordde Rogof snel, zonder een spier van zijn gezicht te vertrekken.

Wasili Maximowitsj keek hem opnieuw aan, overlegde kort en vroeg Olga:

— Lijdt het hospitaal er niet onder, wanneer u twee weken wegblijft?

— Daar is alles in de beste conditie. Bovendien heb ik een betrouwbare plaatsvervanger, — antwoordde Olga, en zij voegde er enigszins verlegen aan toe: — Maar de zieken zijn helemaal niet meer op het eiland. Wat die raadselachtige ziekte betreft. . . .

Batmanof viel haar in de rede:

— U kunt naar het eiland gaan, helpt u Rogof, deze geheimzinnige ziekte geheel te doorgronden. Ik geef u twee weken.

Om de protesten van de arts de pas af te snijden, verwijderde Batmanof zich snel. Bij zichzelf dacht hij: „Zo is het leven: begrafenis en bruiloft — alles bij elkaar!”

Met Olga alleen gebleven, verlangde Rogof, dat zij dadelijk met hem naar Tajsin zou vertrekken. Hij hield haar aan de hand vast en trok haar, vol ingehouden ongeduld, achter zich aan:

— De kotter „Zjemtsjoeg” ligt al op ons te wachten. Wij moeten aankomen, vóór het donker wordt.

— Jij, dwaas, wat moet ik op jouw eiland uitvoeren? — lachte Olga verlegen en confuus. — Ik ga niet met de „Zjemtsjoeg”.

— Nou en of! Nu Batmanof zijn toestemming gegeven heeft, ontkom je mij niet meer. Hij is voor mij de hoogste instantie. Spreek mij niet tegen! Jij zult in een fanza wonen, op berenvellen slapen, forellen eten, bronwater drinken, naar wilde kanaries luisteren, op edele herten jagen en mijn geheimzinnige „hartkwaal” genezen.

De ingenieurs en Tanja gingen per vliegtuig naar Nowinsk,

Rogof en Olga voeren naar het eiland, en Batmanof zat de gehele dag met Filimonof in het pompstation. De grote, ruime fabriekshal met de reusachtige vensters was in grove lijnen gereed. De tegelvloer werd reeds gelegd, schilders zwaaiden met hun kwasten, en Filimonof was met zijn helpers aan de montage der dieselmotoren en pompen begonnen. De uiterst nauwkeurige montagetekeningen met de uitvoerige toelichtingen lieten geen twijfel bestaan, en Batmanofs gezicht klaarde op. Ook Filimonofs moed steeg; hij verzocht, hem bij de verkrijging der ontbrekende proef- en meetinstrumenten te helpen. Wasili Maximowitsj zond hierover dadelijk een telegram naar Roebezjansk aan Pisaref en naar Nowinsk aan Terehof; met de jonge fabrieksdirecteur was hij door banden van wederzijdse bijstand verbonden.

Filimonof, over wiens ongewone bespraaktheid en hardnekkigheid Batmanof hoogst verbaasd was, bracht het gesprek voor de derde maal op Serjogin. De mecanici maakte het beter. In bed liggend, had hij achtereenvolgens vier voorstellen ter bespoediging van de montage der pompen uitgewerkt. Zij waren van grote practische waarde.

— Wat wil je? Spreek ronduit, — zei Wasili Maximowitsj.

— Gaat u naar hem toe! Hij smeekt er om, hij zou graag met u spreken.

Batmanof ging naar het veldhospitaal, waar Serjogin in een propere kamer apart lag. Hij was schrikwekkend mager en bleek; hij had een wit verband om het hoofd. De mecanici hield een klein tekenbord voor zich en was iets aan het tekenen. Toen hij de directeur ontwaarde, richtte hij zich plotseling op; het tekenbord viel kletterend op de grond.

— Windt u niet op, blijft u rustig liggen, — zei Wasili Maximowitsj; hij ging bij het nachtkastje zitten en stak een sigaret op.

Serjogin ging gehoorzaam liggen, verzamelde krachten en begon, zonder zich te ontzien, opgewonden en stamelend te vertellen, hoe Kondrin als een spook uit het verleden voor hem was opgedoken en in zijn tegenwoordige, actieve leven was gedrongen. Hij had Kondrin dadelijk aan de kaak moeten stellen, van zijn verdenking melding moeten maken, maar vrees had hem, Serjogin, weerhouden.

— Ik wilde afzijdig blijven: blijf van mij af, dan kom ik ook niet aan jou. Maar dat is fout. Helemaal fout! Ik heb hem niet aangebracht, en hem daarmee de vrije hand gelaten. Ik ben dus ook schuldig aan hetgeen hij gedaan heeft.

Serjogins stem klonk zeer opgewonden; er verschenen rode vlekken op zijn bloedloze gezicht.

— Nu zal men mij geen vertrouwen meer schenken; het is mijn eigen schuld. Men heeft mij niet geloofd, toen ik mijn mond over Kondrin opendeed: — die vent is niet goed bij zijn hoofd. Elk ogenblik kan men van hem de grootste schurkenstreken verwachten, begrijpt u dat? Hij is een zeer gevaarlijk man. Ik maak mij bezorgd om het pompstation! Die tekeningen zijn niet zonder reden verdwenen.

— De bandiet is doodgeschoten, — zei Batmanof.

Serjogin liet zich op het kussen vallen.

— Dat is een steen van mijn hart, — zuchtte hij opgelucht. Maar dadelijk daarop werd zijn stem hard:

— Ik weet, dat ik mij schuldig gemaakt heb. Ik ben bereid, de rechtbank hiervoor verantwoording af te leggen, maar u moet mij helpen, kameraad Batmanof.

Serjogin stakte. Batmanof vroeg belangstellend:

— Hoe dan?

— Jaagt u mij niet weg! Staat u mij toe hier te blijven werken. Ik zweer u, dat ik niet zal vluchten. Ik ga geheel op in het pompstation. In mijn dromen zie ik de machines in bedrijf. Wij brengen ze op gang, dan mag men mij voor mijn part doodschieten.

— Ik geloof u, — antwoordde Batmanof. — Ik geloof u, omdat men wel een doortrapte schurk moet zijn, om in een goed collectief te werken en het onderscheid niet in te zien tussen het rijke leven van een gelijkberechtigd werker en het nietige lot van een misdadiger, die uit de maatschappij gestoten is. U hebt in elk opzicht een harde les gehad; laten wij hopen, dat zij u tot nut strekt. Men mag het verleden niet lichtzinnig vergeten. Men moet actief strijden tegen zijn verschijnselen in zichzelf en in anderen. — Batmanof zweeg een ogenblik. — Ik denk, dat men u wel op het bouwbedrijf zal laten, wanneer ik voor u insta. En vergeet u niet, dat een mens zijn toekomst bijna altijd in eigen hand heeft!

Serjogin lag achterover in bed; hij bedekte zijn gezicht met zijn handen, zijn schouders schokten.

ELFDE HOOFDSTUK

Zina is teruggekeerd

Alexej had beter niet naar Nowinsk kunnen reizen, de tocht strekte hem blijkbaar niet tot voordeel. Na de ingespannen bezigheid, die hem gedurende verscheidene maanden dag en nacht in beslag had genomen, bevond hij zich nu in een toestand, zoals een soldaat zich na een veldslag voelt: het gerommel van het geschut is weggestorven, de commandoschreeuwen zijn verstomd, maar in je oren zoemt en suist het nog steeds in de ongewone stilte. Alexej kreeg een rustig leventje; men verlangde niets van hem, vroeg hem niets, had hem nauwelijks nodig. Men liet hem veel vrije tijd, waaraan hij juist nu het minst behoefte had.

Het hoofdkantoor bestond in deze dagen voornamelijk uit de expeditie-afdeling, waar weinig personeel was en waarover Batmanof door bemiddeling van Grëtsjkin zelf de leiding had. De meeste medewerkers bevonden zich op het traject. Van Kofsjofs afdeling was maar een kleine groep overgebleven, waarover Kobzef met veel succes de leiding had. Na de vaststelling van het project was het karakter van het werk in de afdeling veranderd; deze hield zich nu bezig met kleinere projecten en loste problemen op, al naar gelang de afzonderlijke sectoren dat vereisten. De technische supervisie lag bij hoofdingenieur, die zich bij de zeeëngte bevond.

Alexej kon daarom voor zijn afdeling geen belangstelling opbrengen. Kobzef, die zich ernstig inspande om hem van de bestuursaangelegenheden op de hoogte te stellen, kende zijn chef niet terug: hij was apathisch, verstrooid, terneergeslagen. Kobzef wist met welke tegenspoed Kofsjof te kampen had gehad, hij begreep zijn toestand en kon het niet over zijn hart verkrijgen om gewoon maar weg te gaan en Alexej alleen te laten.

— Waar is Petja Goedkin?

— In de vierde sector. Hij is nu tot voorman bevorderd, — antwoordde Kobzef weer, zijn verbazing verbergend, dat Alexej met zijn goede geheugen weer hetzelfde vroeg.

— Laat u hem hierheen komen, ik heb hem nodig.

— Al gebeurd. Morgen komt Petja hier aan.

Alexej wachtte tot Kobzef zou gaan. Deze verliet het vertrek en Alexej voelde zich nog onbehaaglijker. In de stilte hoorde hij als het ware, hoe zijn hart ineenkromp van zwaarmoedigheid. De oude Topolef — in een zware pelsmantel met opgeslagen kraag, een das om zijn nek, zijn rode zakdoek in de hand, precies zoals hij op die gedenkwaardige ochtend voor hem stond — stond op van achter zijn schrijftafel en trad op hem toe. Het gesprek, dat hij zijn hele leven niet zou vergeten, herhaalde zich.

— Aljosja, beste vriend — dreunde de bas van Koezma Koezmitsj, — vergeet nooit: een mens moet altijd met zichzelf ontevreden zijn. Wilt tegenspoed nooit aan de omstandigheden, maar altijd aan jezelf. . . Wees niet gauw tevreden, verzuur niet, houd je geest jong. Laat je niet door gemakkelijk te verwerven kleine levensgenietingen verleiden ten koste van de moeilijker bereikbare werkelijke grote vreugden.

De zwoele wind van de voorzomer drong door het venster naar binnen en voerde de geur van de op de bloembedden uitdrogende bloemen mee. Maar Alexej kwam het voor, alsof buiten voor de vensters nog steeds de winter met zijn sneeuwstormen heerste; hij huiverde en verliet zo vlug mogelijk deze uitgestorven werkkamer.

Toen Moeza Filippowna hem zag, deelde zij hem gehaast de pas ontvangen heuglijke tijding mee: haar dochter Natosjka was eindelijk gevonden. Zij leefde in Tsjeljabinsk, werkte in een bedrijf en bewoonde een kamer alleen. De oude vrouw liet een plattegrond van de kamer zien, die Natotsjka aan het slot van de brief had getekend: — Hier staat de tafel, daar het bed en hier liggen de aardappels — drie zakken vol.

Iedereen deed moeite om Alexej af te leiden en op te vrolijken. Maar in deze ogenblikken van zwakte voelde hij alleen maar naar drie mensen een vurig verlangen: naar Zalkind, Zjenja en Petjka. Alle drie waren afwezig. Zalkind was nog niet uit Roebezjansk teruggekeerd, werd echter iedere dag verwacht. Zjenja was door Gretsjkin met een commissie naar de tweede sector gestuurd om het overtollige deel aan arbeidskrachten te beperken. Petja Goedkin bevond zich vermoedelijk al op weg naar Nowinsk.

Beridze, die Alexej niet vergat, deed moeite om hem in zijn

gezelschap te halen. In Olga's kamer lag de zieke Tanja. Maar hoe oprecht Georgi's en Tanja's medelijden ook was, hoe eerlijk zij hem ook helpen wilden, hij kon niet lang met hen samenzijn. Zij konden hun geluk niet verbergen, dat een bijzondere atmosfeer om hen heen schiep. Ieder woord, ieder gebaar van Beridze en Tanja getuigde ervan, hoe zij zich tot elkaar voelden aange trokken, hoe zwaar het hun viel, zich in het bijzijn van Alexej van tedere woorden en kussen te onthouden. Hij daarentegen dacht voortdurend aan Zina's woorden over haar eigen oprechte liefde; getuige te zijn van de liefde van anderen was voor hem onverdragelijk, zoals het onverdragelijk is om een ander vrolijk te zien bij de begrafenis van iemand, die je nastaat.

Ook Serafima nodigde hem steeds uit, maar haar goedmoedige deelname kwam al te drastisch en materiëel tot uiting: pasteien, smakelijk gesmoord vlees, in suiker gegist bosbessensap, pittig als wijn. Alexej vermeed deze genoegens bij voorbaat, want het stuitte hem tegen de borst, zich aan lekkerrijen tegoed te doen, terwijl zijn hart bloedde.

De halve dag bracht hij bij Gretsjkin door. De expeditiechef zat gewichtig in een zaal, waarvan de wanden met grafieken bedekt waren, die lieten zien, hoeveel het werk elk uur vorderde. Op het enorme bureau stonden als schaakstukken opgesteld een rij telefoons, die hem regelrecht met de sectoren verbonden. Onophoudelijk voerde hij gesprekken, noteerde getallen, stelde tabellen op en gaf zijn aanwijzingen door. Alle goede en slechte resultaten van de arbeiders werden hier precies opgetekend.

Het gelukte Gretsjkin nooit tijd vrij te maken, om met Alexej te spreken.

— Dadelijk maak ik me vrij — verzekerde hij en greep daarbij met beide handen naar verschillende hoorns, waaruit verschillende stemmen klonken. Met wijd open ogen en opgetrokken wenkbrauwen begon de expeditiechef te schreeuwen:

— Waarom zijn jullie opgehouden met lassen? Waarom zijn er geen elektroden? Wat drommel, waarom hebben jullie er gisteren niets van gezegd?

Alexej bekeek aandachtig de imposante zuilen en curven op de platen. Hij probeerde zich daarmee een voorstelling van de toestand in de sectoren te maken. Plotseling rees voor zijn ogen het beeld van het traject, maar weldra bemerkte hij de onnauwkeurigheid van de diagrammen van Gretsjkin en verloor alle belangstelling. Gretsjkin, die de telefoons een ogenblik liet liggen, las deze gedachten op het gezicht van Alexej en gaf toe:

— Met de werkelijkheid komt het niet overeen, waarde

vriend, iemand van het traject moet deze grafieken liever maar niet bekijken. Maar voor ons zijn ze van heel veel nut. In elk geval weten wij min of meer precies, wat op een bepaald ogenblik op een bepaalde plaats gebeurt. -- En trots voegde Gretsjkin eraan toe: -- Niet voor niets heeft de Courant van Roebezjansk over mijn expeditiekantoor geschreven. Heb je het artikel niet gelezen? Lees het dan! Ik zal je het exemplaar geven.

Alexej ging naar het huis van Topolef. Marja Iwanowna, de hospita, ontving de ingenieur zo hartelijk, alsof hij de zoon van haar gestorven huurder was. Met tranen in de ogen sprak ze er voortdurend over, wat voor een goed mens Koezma Koezmitsj was. Zijn kamer stond voorlopig leeg, alles bevond zich daar in precies dezelfde toestand, waarin Topolef, die van orde hield, haar had achtergelaten.

De gast bekeek de van de oude ingenieur geërfde voorwerpen, de boeken met opmerkingen in de kantlijn en de dichtbeschreven schriften, de zilveren snuifdoos, die Koezma Koezmitsj hem had gegeven, de foto van zijn neef -- een jonge sympathieke kerel met intelligente ogen en een spottende trek om de mond -- en het kwam hem voor, of de levende Koezma Koezmitsj dadelijk zou binnenstappen, hem met een opzettelijk strenge blik onder zijn borstelige wenkbrauwen van boven naar onder opnemen, met zijn hand langs zijn snor strijken en vragen: „Al druk aan de slag?”

-- Natuurlijk zult u hier wonen? -- vroeg Marja Iwanowna half bevestigend. -- Liza Gretsjkin kwam er met de conciërge aan en zei, dat ik de kamer moest vrijhouden, omdat u er misschien in wilde trekken.

-- Ja ik kom hier wonen, -- antwoordde Alexej, die zich niet kon voorstellen, dat een vreemde in Topolefs kamer zou wonen.

-- Maakt u het zich dan maar gemakkelijk, -- zei Marja Iwanowna, terwijl zij tevreden en verheugd haar armen uitstreekte.

-- Natuurlijk... natuurlijk, -- stemde Alexej in en verliet het huis zo snel mogelijk, voordat zij zijn ontroering kon bemerken.

Hij ging naar Liebermann, die hem al vaak had uitgenodigd. Vrouw en dochter hadden zich eindelijk weer met de chef van de ravitaillering weten te verenigen, nadat het hun gelukt was het belegerde Leningrad te verlaten. Zij hoefden niets te vertellen, het was voldoende om naar hen te kijken, om zich een voorstelling te vormen van het lijden van de inwoners van Leningrad.

Liebermanns vrouw, die ongeveer veertig jaar was, zag eruit als een oude vrouw van zestig. Haar haar was grijs geworden, haar forse gestalte door de honger uitgemergeld, de huid van haar gezicht en hals geel en rimpelig geworden. Bijna alle tanden waren uitgevallen, een gevolg van scheurbuik.

— Zo zag ik er voor het beleg uit, — zei ze, terwijl ze een foto aan Alexej liet zien van een vrij jonge en knappe vrouw met een coquette oogopslag.

Het meisje echter had de droevige blik van iemand, die veel beleefd en veel geleden heeft. Op het magere gezichtje kwam „Papa's neus” duidelijk uit, niet zo groot, maar met bijna dezelfde vorm.

Lispelend met haar tandeloze mond en nu eens klagend, dan weer verbitterd huilend, vertelde de vrouw van een onbekende actrice, in een bontmantel, met een touw als ceintuur, een deken als hoofddoek en een bevroren emmer water in de hand; van een vastgevroren tram op de hoek van Kronwerkski en Kamennostrofski, met een doodgevroren passagier in de bijwagen; van een huis met vijf verdiepingen, dat in de laatste tijd bij elkaar maar tien bewoners had; van een tante en een nicht, wier lijken, op een slede over elkaar gelegd, naar het kerkhof werden vervoerd; van de ondoordringbare duisternis 's nachts; van de galgen in Peterhof; van Dzjamboels gedicht: „Gij inwoners van Leningrad, mijn kinderen, mijn trots!”

— Ik zou nooit uit ons Leningrad zijn weggegaan, wanneer moeder er niet op had gestaan! — riep het meisje driftig. — Ik had met eigen ogen willen zien, hoe de Duitsers weggejaagd zouden worden!

Zij verbaasde zich over alles in Nowinsk, een stad die noch verduistering, noch luchtaanvallen of artilleriebeschietingen kende. Zij stelde vragen, die de volwassenen de haren te berge deden rijzen.

— Lieve hemel! Allemachtig! — fluisterde Liebermann, terwijl hij zijn vrouw en dochter met ontzetting aankeek. — Ik ben een vredelievend mens, maar geef me een wapen om wraak te kunnen nemen op dat tuig.

's Avonds kwam Petja. Hij droeg een gestreept sporthemd, een lichte broek en witte tennisschoenen aan zijn blote voeten. Het gezicht van de jongeman was gebruid; zijn zomersproeten, zo groot als tienkopekenstukken, vielen nog meer op, zijn door de zon verbrande neus was aan het vervellen. Hij vond Alexej in het plantsoen tegenover het hoofdgebouw. Het was hier zeer stil, de talloze witte bloemklokken van de tabaksplanten verspreidden een doordringende, kruidige geur.

De jongeman keek uit de verte naar Alexej, die onbeweeglijk op een bank zat en durfde niet dichterbij te komen. Toen overwon Petja zijn schuchterheid, kwam dichterbij en omarmde van achteren de ingenieur.

— Mitjenka! — ontviel Alexej; juist zo placht zijn jongere broer op hem toe te sluipen.

Toen Alexej Petja herkende, drukte hij hem zwijgend tegen zich aan. Lange tijd slenterden zij door de nederzetting en langs de oever van de in het maanlicht glanzende Adoen. Petja vertelde levendig van de indrukken, die hij bij zijn werk in de vierde sector had opgedaan. Hij had de leiding over acht ploegen lassers, die hij aan beide kanten van de tien kilometer lange sector had ingezet. Hij kwam helemaal niet van zijn paard af en kon met het toezicht op het lassen aan weerskanten best klaarkomen. Petja interesseerde zich zeer voor Oemara Mahomed en Alexej moest hem uitvoerig vertellen, hoe de beste lasser van het bouwobject werkte, binnen hoeveel minuten hij een voeg laste, welke apparaten hij gebruikte, hoe zijn assistenten hem hielpen.

Kofsjof had Petja van de sector laten terughalen in de hoop om hem naar de zeeëngte mee te kunnen nemen, waarheen hij van plan was terug te keren. Toen hij begrepen had, dat de jongeman letterlijk met zijn sector vergroeid was en in de zorgen voor de lassers volkomen opging, zag hij er vanaf, hem met zijn voorstel lastig te vallen. Een uur later begon Petja al zenuwachtig te worden: enerzijds wilde hij Alexej niet verlaten, anderszijds was hij bang de auto te missen, die naar de sector terugreed. De jongeman had alles precies uitgerekend: binnen zestien uur op de plaats van bestemming aan te komen en op tijd te zijn voor de avondploeg van de volgende dag. Petja zat er nu al over in, of het zijn lassers wel gelukt was, de voor vandaag aanvaarde opdracht, de dubbele dagnorm, na te komen en luisterde tegelijkertijd met belangstelling naar het verhaal van Alexej over de dood van Topolef en zijn begrafenis bij de zeeëngte.

— Wij beiden zijn zijn erfgenamen, — zei Alexej ontroerd. — Van hem aan mij, van mij aan jou moet het onvoltooide werk als in een estafette doorgegeven worden. Petja, jij mag niet helemaal in de zorgen van het dagelijkse leven opgaan. Buiten het lassen zijn er nog vele dingen, die jou wachten. Het is tijd, mijn vriend, om aan het vijfjarenplan van je eigen ontwikkeling te denken.

Ze gingen als broers uit elkaar. Zonder valse schaamte omhelsden zij elkaar hartelijk en kusten elkaar driemaal volgens het oude gebruik. Petja keek Alexej ten afscheid lange tijd na,

slikte een brok door de keel, zette de tanden op elkaar en liep, de handen in de zij, met veerkrachtige tred weg.

Alexej restte niets anders, dan naar huis te gaan. Onderweg haalde hij Lizotsjka Gretsjkin in, die uit de crèche terugkeerde, waar zij en Polina Jakowlewna Zalkind een vergadering met de verzorgsters en verpleegsters hadden gehouden. Op verzoek van Lizotsjka ging hij voor een ogenblik naar de familie Gretsjkin om hun kostbaarste schat te bewonderen: hun vier kinderen — drie jongens en een meisje, die met hun vlaskoppen en rode wangen als twee druppels water op elkaar leken; ze sliepen allen in langs de wanden opgestelde houten bedjes.

In zijn werkkamer, die Zjenja met zoveel toewijding had ingericht en die de hele winter had leeggestaan, kon Alexej de herinnering aan zijn dierbaren niet van zich afzetten; hun ogen, die van de foto's voortdurend op hem neerzagen, trokken hem magisch aan.

Van een klein, donker geworden portretje aan zijn linkerhand keek Topolef hem somber en streng aan. Van een grote familiefoto lachte Mitja hem toe. Op de dag, waarop Alexej van het bouwobject in het zuiden was teruggekeerd, had zijn vriend Serjozja de hele familie gefotografeerd. Allen waren toen in de allerbeste stemming. Als een volleyball vlogen de grappen van Serjozja naar Alexej, van Alexej naar Mitja en terug. Vader luisterde toen en lachte luidkeels. Serjozja wachtte lang, tot zij een ernstig gezicht zouden trekken, maar hij wachtte tevergeefs en de foto hield voor altijd hun vrolijk gelach vast.

Serjozja fotografeerde ook Zina. Daar wilde hij persé, dat Zina haar hoofd op een bepaalde manier hield. Het meisje protesteerde: — Doe geen moeite om mij mooier te maken. Aljosja houdt van mij, zoals ik ben. Nietwaar, Aljosja? — Nu kon Alexej zijn blik niet meer van de foto afwenden. Zina's blik was levendig en vragend. De lange wimpers schenen te trillen.

Alexej verloor zijn zelfbeheersing. Hij barstte in tranen uit. Het doffe, hartverscheurende geluid van het ontroostbare menselijke leed, dat een uitweg zocht, werd door Zjenja gehoord. Zoëven van de sector teruggekeerd, was zij, toen Gretsjkin haar van Alexejs aankomst verteld had, op zoek naar hem naar huis gelopen. . . .

. . . .Vroeger had Zjenja Kozlowa er weinig over nagedacht, hoe zij leefde. De brede stroom van het leven voerde haar gewillig met zich mee. Zonder terug te zien, zonder zich ongerust te maken, liet het meisje zich vanzelf door de machtige stroom meeslepen. Men ontmoet helemaal niet zo zelden mensen, voor wie het leven ook na hun jeugd eenvoudiger, gemakkelijker en vrolijker schijnt te zijn, dan het in werkelijk-

heid is. Het duurt echter maar een zekere tijd. Bij de een vroeger, bij de ander later, wordt deze gedachteloze instelling tegenover de werkelijkheid door een andere instelling — nuchterder, strenger en ernstiger — afgewisseld. In Zjenja Kozlowa's leven veroorzaakte Alexej Kofsjoef deze verandering, zonder dat hij het zelf wist.

Zij leerden elkaar toevallig kennen en hij beviel haar. Zjenja voelde zich onbewust tot hem aangetrokken, zonder zich daar verder rekenschap van te geven. Iets dergelijks was ook vroeger gebeurd; Tanja Wasiltsjenko noemde het lichtzinnigheid. Bijna openlijk zocht Zjenja Alexejs gezelschap, bedacht hiervoor duizend en een voorwendsels. Zijn argeloos vriendschappelijke gezelligheid legde zij als bijzondere attentie tegenover haar uit. Zina, over wie zij dadelijk in het eerste uur van hun kennismaking hoorde spreken, nam zij niet au sérieux, zij was ver weg en als het ware aan de werkelijkheid ontrukkt.

Maar nauwelijks verlangde het in Zjenja gerijpte gevoel meer dan alleen vriendschap, of het meisje zag, dat Alexej Zina, die ver weg was, lief had en voor geen andere vrouw toegankelijk was. Daarna verdiepten en louterden zich de gevoelens van het meisje en groeiden zij tot een allesbeheersende liefde. Dat gebeurde in één enkele nacht, misschien juist in die ogenblikken, dat Alexej zo bewogen van zijn liefde voor Zina vertelde.

Zjenja ervoer hoe bitter onbeantwoorde liefde was. Bang geworden door het haar tot nu toe onbekende, bijna onverdraaglijke hartzeer, wilde zij dit met geweld onderdrukken. Zij probeerde zelfs een vijandige houding tegenover Alexej aan te nemen. Een poosje lukte haar dat ook, maar niet lang. Alexej, die in zijn liefde voor Zina geheel en al opging, begreep eerst niet, wat er met Zjenja aan de hand was en verzuimde daardoor tijds van het meisje te distanciëren. Hij ontwapende haar door zijn gelijkblijvende vriendelijkheid; al het slechte, dat zij als een muur tegen hem opbouwde, stortte ineem, zodra zij elkaar ontmoetten en de hartstocht voor hem zette zich na een korte tijd, waarin zij zichzelf vreemd werd, nog sterker door.

Het lukte het meisje maar niet, zichzelf te overwinnen en de zuiver vriendschappelijke omgang met Alexej, die haar onbevredigd liet, op te geven. Zij nam al zijn uitnodigingen aan, ging met hem naar de cantine, naar de zeldzame avondjes en filmvoorstellingen in de club. Toen zij merkte, dat hij zichzelf verwaarloosde, begon zij voor hem te zorgen. Ergens diep verborgen in haar ziel leefde een stille hoop. . . .

Koezma Koezmitsj Topolef, die blijkbaar ried, hoe het haar te moede was, maakte op een dag, toen zij in zijn werkkamer

zat, waar zij op Alexej wachtte, (Kofsjof was op een vergadering bij Batmanof), de schijnbaar toevallige, veelzeggende opmerking: — Grote liefde overwint. . . .

Zjenja's hartzeer bereikte zijn hoogtepunt in de dagen, dat Alexej met Beridze langs het traject trok en bijna in de sneeuwstorm om het leven kwam. De overtuiging, onmerkbaar gegroeid, zette zich bij haar vast, dat zij, Zjenja, daar nu eenmaal haar liefde voor Alexej onblusbaar was, in geen geval van hem wijken mocht, maar moest bereiken, dat hij haar lief kreeg. Wanneer hem maar niets gebeurde en hij ongedeed terugkwam! Zonder zelf te weten waarom, maakte zij zichzelf wijs, dat hij zijn houding tegenover haar veranderd had, haar weliswaar nog niet liefhad, maar toch al meer dan alleen maar een kameraad voor haar was. Alexej keerde terug en zij ontmoetten elkaar. Hoe wachtte zij erop, dat hij haar zou omhelzen en liefkozen! Hij deed het niet. Zjenja's scherpe blik ontging niet, hoe Alexej een ogenblik aarzelde en daarna opvallend stroef deed. Zijn onverwacht en plotseling veranderde stemming krenkte haar.

Later overlegde zij alles rijpelijk en begreep zij zijn innerlijke toestand. Nu waardeerde zij hem nog meer, voelde echter tegelijk een nog grotere verbittering, omdat deze man met zijn vaste morele principes, die zo trouw en zuiver vermocht lief te hebben, nu definitief voor haar verloren was.

Ondertussen lukte het haar zich langzamerhand te overwinnen en op een zuivere kameraadschappelijke houding over te schakelen. Dat viel haar niet mee. Eens trof ze hem na een afwezigheid van drie dagen en omhelsde zij hem op vriendschappelijke wijze. Hij legde haar impulsieve handeling verkeerd uit en beledigde haar daarmee opnieuw. Overigens gaf zij hem dadelijk daarna gelijk.

Alexej reisde naar de zeeëngte. Weldra werd op het hele traject van het bouwbedrijf alleen maar van de sector gesproken, waar de beslissende strijd om de olieleiding woedde. Zij vroeg Gretsjkin verlof om naar de kust te reizen. Gretsjkin beloofde het haar, zei echter een dag later, dat Alexej er tegen was. Zjenja was beledigd; maar opnieuw vergaf zij hem. Zij hield meer van Alexej dan van zichzelf.

In de weinige maanden, dat zij elkaar kenden, raakte Zjenja volkomen onder de invloed van Alexej. Hij nam een steeds grotere plaats in haar gedachten in; aanvankelijk half onbewust, handelde zij, zoals het hem behaagde. Zij ging gewoonlijk eervolle opdrachten uit de weg, maar Alexej hechtte er grote betekenis aan en om hem te behagen hield Zjenja op met ze van de hand te wijzen. Na enige tijd kreeg ze er plezier in, in het

openbaar naar voren te komen. Nu had zij eenvoudig niet meer kunnen leven zonder haar plichten als organisatrice van de komsomol en als jeugdleidster, die haar leven een nieuwe inhoud gaven.

Thans had zij niet meer hele avonden dansend kunnen doorbrengen. Vele dingen beschouwde ze nu met de ogen van Alexej; juister gezegd, zij probeerde zich dikwijls voor te stellen, hoe hij in haar plaats zou handelen, maar alleen reeds deze overwegingen stelden haar in staat om de een of andere stap beter te overdenken. Een deel van haar successen in het werk schreef zij aan hem toe, daar hij haar immers hielp om de juiste besluiten te nemen.

Zo was het met Petja Goedkin. De jongeman vroeg, of hij naar het traject gestuurd mocht worden. Kobzef liet hem niet gaan. Goedkin kwam bij haar en klaagde: — Jammer, dat Alexej Nikolajewitsj niet hier is; hij zou mij begrepen hebben en mij hebben laten gaan.

Zij overlegde: „Juist, Alexej zou Goedkin geholpen hebben?” Daarna ging ze naar Zalkind en vroeg hem zijn invloed bij Kobzef te doen gelden. Petja kreeg verlof naar het traject te reizen. Later werd ze verlegen, toen de jongeman haar uitbundig bedankte; het leek haar, dat deze dank eigenlijk Alexej toekwam.

Kofsjoef had geen flauw vermoeden ervan, dat Zjenja zijn successen, moeilijkheden en zorgen innerlijk meebeleeftde. Hoe verheugde zij zich toen zij in de krant een artikel las, waarin Alexej naast Beridze als begaafd ingenieur van de nieuwe Sowjet-school genoemd werd! De slagen van het noodlot, die hij te verduren had, gingen haar zeer na aan het hart. Toentertijd, aan de districtstelefoon, toonde Alexej meer zelfbeheersing dan Zjenja. Zij was even bedroefd als wanneer Zina haar zuster was geweest. Ze kwam helemaal niet op het idee, dat Zina in feite haar rivale was.

Zjenja kwam tot het besluit, dat zij naar Alexej moest reizen, omdat geen van zijn vrienden — noch Beridze, noch Topolef of Tanja — in staat was, hem zo op te beuren, hem zo te troosten en op te monteren als zij dat kon. Zij droomde zelfs, dat hij, zwaarmoedig en vereenzaamd, om haar riep. Zij vroeg Gretsjkin opnieuw, haar naar het kustdistrict te sturen, maar waagde het niet aan te dringen, want de beweegredenen klonken niet overtuigend en Gretsjkin, die haar innerlijke toestand doorzag, begon het meisje op dienstreizen uit te sturen, met de bedoeling, haar af te leiden.

...Eindelijk zag het meisje de geliefde man. Alexej zat ineengezakt aan de tafel, zijn gezicht in zijn handen begraven,

zijn lichaam beefde, zijn blonde haar viel over zijn voorhoofd en ogen.

Medelijden heeft, als elk ander menselijk gevoel, vele kanten. Soms lijkt het veel op verachting. Dikwijls vernedert het degene, die het betreft. Maar het medelijden, dat iemand, die liefheeft, gevoelt jegens de geliefde, is een sterk en edel gevoel. Bevangen door dit gevoel stortte Zjenja op Alexej toe. Zij vleide zich een ogenblik tegen hem aan, boog als het ware voor zijn smart, beurde dan Alexej met kracht op, hief zijn door verdriet gekweld en vertrokken gelaat met de gesloten ogen omhoog en bedekte het met kussen, waarin meer moederliefde dan hartstocht lag.

— Wat is het toch verschrikkelijk, Zjenja! Hoe moeilijk! — zuchtte Alexej, terwijl hij vol vertrouwen tegen haar schouder leunde. Zij drukte Alexejs hoofd tegen haar borst en wiegde hem als een klein kind.

— Je hebt veel vrienden, Aljosja, je hebt je werk, je hebt belangrijke plichten. Je zult er doorheen komen, nieuwe krachten opdoen, je weer beter gaan voelen. Alleen mag je niet vergeten: Men heeft je nodig, iedereen houdt van je, iedereen treurt met je mee. Er is niets, wat ik niet zou doen, om je smart te verminderen. Jaag me niet weg. Ik zal altijd bij je blijven. Altijd! Wees flink, lieveling, wees net zo sterk als vroeger.

Batmanof kwam terug; op hetzelfde tijdstip ontbood hij Beridze, Kofsjoef en Gretsjkin. Op het bureau van de directeur draaide zoemend een kleine ventilator. Het was warm en Wasili Maximowitsj liep transpirerend in de werkkamer op en neer, de kraag van zijn dunne, zijden hemd open en met opgestroopte mouwen.

— Laten we rekenkunde doen, — zei de directeur, nadat hij met de binnengekomenen enkele woorden gewisseld had. — Er zijn drie getallen, die mij, net als Herman met zijn drie kaarten in Poesjkins Schoppenvrouw, van mijn gemoedsrust beroven. Hier zitten ze, — wees Batmanof naar zijn achterhoofd.

Als de drie noodlottige getallen noemde Wasili Maximowitsj: Het aantal dagen, dat voor de voltooiing van het bouwobject tot aan de door de regering vastgestelde termijn nog restte; de omvang van de nog te verrichten werkzaamheden om de olieleiding te lassen en aan te leggen; de hoeveelheid van de werkrachten, die nog nodig waren. Deze getallen waren geenszins opwekkend: er waren nog maar een paar dagen, voordat de termijn verliep, het lassen was pas kort geleden begonnen, en aan arbeidskrachten was gebrek.

— Ik heb op het eiland en aan de kust, overigens ook in de

anderen sectoren opgemerkt, dat de energie vermindert, — zei Batmanof, terwijl hij naar de ventilator liep om zijn gezicht en borst in de luchtstroom te laten afkoelen. Zijn haar fladderde. — In de winter hadden we succes, maar nu zijn de mensen zorgeloos geworden. Ze vinden het vanzelfsprekend, dat wij de olie op de vastgestelde termijn leveren. Deze overdreven zekerheid is mijns inziens niet beter dan onzekerheid. Op het bouwbedrijf is niets te merken van een onrustige stemming of van een dreigend gevoel, dat de dag waarop de olieleiding in bedrijf wordt gesteld, steeds meer nadert. Niemand ziet, hoe de tijd onherroepelijk verstrijkt — uur na uur, dag na dag.

Kofsjof merkte, dat bij de door Batmanof zo ernstig en bezorgd uitgesproken woorden een alarmerend gevoel in hem opkwam. Het verdoofde de voortdurend knagende pijn en het verdriet in zijn hart. Alexej stelde zich in gedachten de kustsector voor, die hij pas had verlaten en hij zag in: Batmanof overdrijft, de werkers zijn helemaal niet zo zorgeloos en zo vervuld van blind zelfvertrouwen; en niettemin heeft de chef gelijk, want het ogenblik is gekomen, waarop men zou moeten beginnen met de tijd niet naar dagen, maar naar uren en minuten te meten. Daar hij sinds korte tijd geen direct contact met het traject had, voelde Alexej de opmerkingen van Batmanof als een persoonlijke berisping aan: ieder uur is kostbaar, maar jij verkwist al zoveel dagen, omdat je met je innerlijke belevenissen niet in het reine komt.

— Wat moeten we doen, wanneer het ons, zoals Gretsjkin uitrekt, niet mocht lukken, de drie noodlottige getallen in overeenstemming met elkaar te brengen? — argumenteerde Wasili Maximowitsj. — Dan moeten we of de termijn verlengen, of de aanleg verkorten; daartoe zijn we niet bevoegd. Daarom kan er alleen sprake van zijn om er geschoolde arbeidskrachten bij te krijgen. Zalkind doet in Roebezjansk alle moeite om dat te bereiken. Maar ik ben er van overtuigd, dat de gewestelijke regering ons geen mensen zal geven; ze zijn er eenvoudig niet. Wij kunnen enkel en alleen in beperkte mate op de hulp van de mensen, die bij de Adoen wonen, rekenen. Voor alle kolchozen zijn deze maanden de drukste tijd, het seizoen van de oogst en van de visvangst. Waar is er een uitweg?

Batmanof keek de deelnemers van de conferentie onderzoekend aan, verjaagde een wesp, die om zijn hoofd zoemde en verklaarde autoritair: — Er is geen uitweg!

Op het eiland had Rogof tegenover Batmanof ermee gepoehd, dat in zijn sector honderd man tweehonderdvijftig procent van de norm verrichtten. Toen de plannen voor het resterende werk besproken werden, verlangde Rogof, terwijl hij zich op de

normale prestatienorm beriep, voor zijn sector nog een paar honderd hulparbeiders voor het uitdiepen van de geul.

— „Jij hebt geen extra arbeiders nodig,” zei ik tegen hem, — gaf Batmanof het gesprek weer. — „Waarom heb ik niemand nodig?” verbaasde Rogof zich. „Wanneer bij jou vierhonderd man aan drie normen, en vijfhonderd aan twee toekomen, kun je het dan zonder extra werkkrachten klaarspelen?” vraag ik. „Dan kan ik het klaarspelen. Maar bij mij zijn niet zoveel Stachanof-arbeiders,” antwoordt de vorst van Tajsin. „Dan moeten er maar zoveel zijn,” antwoord ik. „Zeg mij, wat een Stachanof-methode waard is, als er maar één van de honderd man haar beheerst? Vertel aan alle arbeiders van het bedrijf, welke taak hun wacht, maak de ervaringen van het Stachanof-systeem aan hen bekend en de meesten van je mensen zullen de norm twee, driemaal overtreffen.” Rogof overlegt en zegt: „Hoe kan ik daarop bouwen? Misschien zullen er duizend Stachanof-arbeiders zijn, misschien maar vijfhonderd. Het plan is reëel, precies vastgesteld.” Ik neem hem bij de arm en breng hem naar het bouwterrein: „Het plan, zijn realiteit, dat zijn levende mensen. Ben je deze belangrijke woorden vergeten, Alexander Iwanowitsj? Laten we naar de arbeiders gaan om met hen te overleggen.”

Toen vertelde Batmanof, dat hij samen met Rogof alle werkploegen had opgezocht en overall hetzelfde onderwerp had aangesneden, namelijk hoe men zonder het aantal arbeiders te vergroten toch zou kunnen uitkomen. Ten antwoord hadden alle ploegen anderhalf of tweemaal zoveel op zich genomen; in de productievergaderingen hadden de arbeiders zich verplicht, de norm van twee, drie, ja zelfs van vier man te verrichten.

— We moeten direct voor het hele bedrijf, voor iedere sector, voor iedere ploeg een dag- en uurrooster invoeren. — Batmanof ijsbeerde door zijn kamer. — Iedere arbeider van het bedrijf moet slapend en wakend voor ogen hebben: zo en zoveel ben ik verplicht te doen, volgens de normen per dag en per ploeg, maar zo en zoveel vraagt de staat van mij boven de norm te verrichten. En het tweede getal wordt voor hem een wet, wanneer hij van ganser harte wenst, dat de olieleiding op tijd in gebruik wordt genomen en het front wordt geholpen.

Zonder het bureau van de directeur te verlaten, begonnen Beridze, Kofsjoef en Gretsjkin de nieuwe en verhoogde eisen, die aan de sectoren en ploegen werden gesteld, uit te rekenen. Alexej stelde een kalenderplan op. Gretsjkin hanteerde vlug de rekenliniaal en vulde de getallen op een tabel in. Beridze maakte eveneens aantekeningen en luisterde tegelijk naar de uiteenzettingen van Batmanof.

— Men prijst ons: „Jullie collectieve bedrijf is bevredigend georganiseerd.” We lijden niet aan valse bescheidenheid, daarom geven we toe: wij zijn bevredigend georganiseerd. Maar vandaag moeten we de teugels van onze organisatie vaster en strakker aantrekken, om zelf te merken en anderen te laten zien: wij zijn uitstekend georganiseerd. Het ogenblik is gekomen om het traject te gaan veranderen, op het traject gevechtsploegen te organiseren en een gevechtstactiek op te stellen. De Duitse troepen hebben zich enigszins hersteld van de oorvijg van Moskou en dringen nu op in het zuiden. Onze arbeiders horen iedere dag van de superieure kracht van de vijand bij Sewastopol en Charkof, men moet de mensen helpen hun woede en haat tegen de indringers nog systematischer en doeltreffender tot uitdrukking te brengen.

Toen ging Batmanof ertoe over zijn idee van gevechtsploegen nader uiteen te zetten. Volgens zijn mening moesten aan de zee-straat, waar de belangrijkste bouwobjecten waren, in plaats van de daar bestaande twee sectoren er drie komen. Het eiland, het hoofdpompstation op Tsjongr en het traject van de kust naar het binnenland tot aan de Adoen.

— Laten we deze sectoren het Oostelijke district noemen, — zei Batmanof. — Tot leider van het hele district benoem ik Beridze. Een leider voor de gevechtssector op Tajsin hebben we al: Rogof. Een leider voor de strijdsector op Tsjongr hebben we ook: Filimonof. Voor de derde gevechtssector echter moeten we een energieke kameraad vinden, die voor de eerste twee niet onder doet.

— Zo'n leider ken ik, — zei Beridze, terwijl hij zijn hoofd ophief. — Alexej Nikolajewitsj Kofsjof. Een betere commandant voor de kopsector kun je niet vinden.

— We zullen zien, hoe hij het doet, — meende Batmanof, die al van te voren had besloten geen ander dan Kofsjof voor de kopsector te benoemen, terwijl hij naar Alexej keek. — In principe heb ik er niets op tegen. Aangenomen, we hebben Aljosja als derde benoemd. En deze drie moeten nu een strijd op leven en dood uitvechten. Zalkind had het voortreffelijke idee geopperd, een bijzondere rode vlag voor de gevechtssectoren beschikbaar te stellen. Wie met deze vlag op de dag van de overwinning aantreedt, verkrijgt het recht, als eerste zijn naam onder het verslag aan kameraad Stalin te zetten. Wat zit je me aan te kijken, kameraad? — vroeg Batmanof, die Kofsjofs doordringende blik op zich gevestigd voelde. — Neem je pen en schrijf, ik zal het bevel dicteren. Dus het hele bouwtraject verdelen wij in drie districten: Het Oostelijke onder leiding van Beridze. Het middelste waar Zalkind verantwoorde-

lijk voor is en het Westelijke, dat ik persoonlijk voor mijn rekening neem. Formuleer dat maar vast, Alexej Nikolajewitsj, terwijl wij het middelste en Westelijke district in gevechtssectoren verdelen.

Bij dit werk werden zij verrast door Zalkind, die per vliegtuig uit Roebezjansk was gekomen. Hij was kennelijk in een zeer goede stemming. Vluchtig begroette hij Batmanof, Beridze en Gretsjin, zei daarna welgemutst Alexej goedendag, pakte hem bij zijn schouders en nam hem apart. Batmanof en Beridze wisselden een blik van verstandhouding. Gretsjin schudde misprijzend het hoofd. Voor hen allen was de vrolijkheid van Zalkind, die zich anders zo fijngevoelig en taktvol jegens de mensen gedroeg, zeer bevreemdend.

— Ik heb twee verrassingen voor je, beste vriend, — zei Michail Borisowitsj ondertussen zachtjes tegen Alexej. — Ik ben erg blij, je dit te kunnen overhandigen.

Hij gaf Alexej een telegram in zijn hand, dat Zjenja zojuist had doorgegeven en een nummer van de krant „Komsomolskaja Prawda”, dat hij uit Roebezjansk had meegebracht. Alexeys lippen trilden. Zijn lichaam werd als een snaar gespannen, terwijl hij steeds weer opnieuw de telegramstrook las:

— LIEVELING BEN TERUGGEKEERD OMHELS KUS JE
VERWACHT OMGAAND ANTWOORD EEUWIG JE ZINA —

Automatisch vouwde hij de krant open en zag dadelijk op de derde pagina tusssen verscheidene foto's het hem bekende portret van Zina, hetzelfde dat op zijn bureau stond. De hele pagina onder de foto's werd in beslag genomen door een groot artikel: „Moskou's heldhaftige dochters”.

— Ga maar, ga maar weg, geniet maar alleen van je blijdschap, — zei de partij-organisator en leidde Alexej naar de deur.

Nadat Zalkind Alexej, die zo overstuur was, dat hij niets kon zeggen, naar buiten had gebracht, trok hij zijn jas uit, veegde met zijn zakdoek zijn bezwete gezicht af en verklaarde plechtig.

— Zijn Zina is van de doden opgestaan, ze is naar Moskou teruggekeerd met eerbewijzen en onderscheidingen.

Allen waren ten zeerste verheugd met dit bericht. Beridze wilde achter zijn vriend aangaan, maar Zalkind hield hem tegen. Ze spraken over Talalichin, Zoja Kosmodemjanskaja, over de jongemannen en meisjes, die zich in de oorlog voor het vaderland als helden gedragen hadden. Zalkind vertelde nieuwtjes: De eerste grote hoogoven in het Verre Oosten was in bedrijf gesteld. Het zaaien in het gewest was goed afgelopen en het nieuwe offensief van de Duitse troepen werd als zeer ernstig en gevaarlijk beschouwd.

Zalkind liet een brief van Solntsef zien. De vroegere chauffeur van het bedrijf had bij Charkof zijn vuurdoop ondergaan en zijn conto van buiten gevecht gestelde vijandelijke pantserwagens geopend. — De mannen uit het Verre Oosten staan hier hoog in aanzien, — las de partij-organisator voor: — Deelt u aan allen mee, dat ik aan ons aanzien in het Verre Oosten geen afbreuk zal doen. Schrijft u, hoe de aanleg van de olieleiding vordert. Alle kameraden van onze troep zijn op de hoogte van jullie doen en laten en stellen er veel belang in, dat de olie op tijd wordt geleverd. . . .

— Ik heb ook een prettig bericht gekregen, — zei Batmanof en haalde een lichtblauwe enveloppe uit zijn bureau. — Jullie raden nooit van wie. Van Sidorenko, mijn voorganger.

— Echt, van Sidorenko? — vroeg Gretsjkin verbaasd.

— En waar vandaan! — Batmanof stak de brief veelbetekenend omhoog.

— Van het bouwbedrijf in Kazachstan? — raadde Beridze.

— Nee, van het front. Op eigen verzoek werd hij opgeroepen. Hij heeft het bevel over een regiment pioniers. Werd gewond en met twee orden onderscheiden. Het komt me nu juist voor, dat men Sidorenko naar het front gestuurd heeft en niet naar een of ander bouwobject.

— Voorlezen! — zei Zalkind met belangstelling.

— „. . . Ongeveer een maand lang lag ik in een lazaret te draaien. De Duitsers maakten een gaatje in mijn organisme. De dokters laptten het weer op en nu keer ik naar mijn onderdeel terug. Ik kan me voorstellen hoe jij bij het lezen van deze brief je schouders ophaalt. Ik ontken niet, dat ik vaak aan je denk, beste kameraad. Toen ik wegging was ik beledigd en dat was niet zo gauw over. Daarna begon ik anders terug te denken, met een zeker gevoel van schuld. Ik begreep, dat ik verkeerd gehandeld had. Ik stelde mijn eisen niet hoog genoeg, wende mij aan om ja en amen te zeggen en te vleien, schonk mensen als Groebiski te veel vertrouwen en vervreemde van het collectief. Wanneer het jou niet moeilijk valt, schrijf mij dan, hoe het jou vergaan is, hoe het met het werk staat. Geloof niet, dat ik mij alleen maar uit nieuwsgierigheid daarvoor interesseer. Ik ben ervan overtuigd, dat wij elkaar nog eens zullen ontmoeten. . . .

— Kolossaal! — zei de partij-organisator en verklaarde, toen hij de vragende blikken van de aanwezigen zag; — Kolossaal, dat bij ons alles meehelpt om een mens zijn plaats in het leven te doen vinden. Ergens in Amerika bijvoorbeeld krijgt iemand, die ontspoord is of in zijn werk schipbreuk geleden heeft, geen steun; het gaat met hem onverbiddelijk bergafwaarts. Daar is

iedereen de concurrent van de ander in de strijd om de mammon of om een stuk brood. Bij ons echter oefent zelfs de oorlog — versta wel, de oorlog! — op de een of andere manier een heilzame invloed op de mensen uit, vormt en veredelt binnen korte tijd hun karakter.

— Gråag zou ik nu eens Sidorenko willen zien, — zei Batmanof en keerde zich om naar het raam, in gedachten verzonken. De wind van de ventilator speelde met de zijde van zijn hemd.

Beridze vroeg naar nieuws uit Roebezsansk en Zalkind vertelde, terwijl hij tersluiks naar de bezorgde en in gedachten verzonken Batmanof keek, dat er een bende was gearresteerd, die bij grote bouwondernemingen gespioneerd had. Bij deze bende hoorde ook een zekere Chmara, een geoloog.

— Tussen haakjes, herinneren jullie je Kondrin-Somof nog, die door de Niwchen doodgeschoten werd? — vroeg Zalkind. Hij was medeplichtig aan de sabotage, die bij de zeeëngte werd gepleegd. Hij deed het niet zelf, maar stuurde handlangers erop uit, die zich onopvallend onder de arbeiders mengden. Mijn vrienden vertelden mij het verhaal van Kondrin. Daarbij bleek, dat hij een oude kennis van mij was. In 1922 vernietigde ons onderdeel bij de rivier de Zeja een stafcompagnie van de ontzaggelijk rijke koelak en witgardist Fjodor Somof. Kondrin was zijn zoon. We hebben alle reden om aan te nemen, dat Pankofs dood zijn werk is.

— En was Konstantin Rodionof niet in deze spionage-affaire verwickeld? — vroeg Beridze.

— Het is moeilijk te zeggen, wat deze zo smadelijk gestorven man eigenlijk voor een rol speelde. Maar zijn vriendschap met Chmara karakteriseert hem voldoende.

— Aljosja en ik hebben dezer dagen de schriften met aantekeningen van Rodionof doorgekeken, — zei Beridze. — Deze zogenaamde doctor hield zich bezig met „wetenschappelijke onderzoeken” en stelde dwaze theorieën op. In een van deze theorieën beweerde hij, dat al het menselijke in de mens een vergankelijk omhulsel is, maar zijn wezen — dierlijk instinct. Een andere theorie is gewijd aan de bewijsvoering, dat er zogenaamd geen normale mensen bestaan: alle mensen zouden min of meer gek zijn. Dat was werkelijk een mooi nummer! Men kan blij zijn voor Olga, dat ze hem kwijt is.

— Weten jullie, vrienden, ik heb me die geschiedenis met Kondrin en Chmara erg aangetrokken, — zei Michail Borisowitsj peinzend. — Lenin vestigde er vaak de aandacht op, dat het oude, terwijl het afsterft, een lijkvlucht verspreidt en de atmosfeer verpest. Soms beschouwen wij deze verstandige waarschuwing van Wladimir Iljitsj alleen maar als een

opmerkelijk gezegde. Wij moeten de mensen uit onze omgeving heel precies leren kennen, dan zullen de vreemde elementen onder hen duidelijker naar voren komen.

Batmanof stond op, keek door het raam — iets trok buiten zijn aandacht — en vroeg Zalkind zonder enige overgang:

— Wij hoeven dus, als ik het goed begrijp, Michail Borisowitsj, niet te rekenen op versterkingen uit Roebezjansk?

— Het verzoek werd op het bureau van het gewestelijk partijcomité behandeld en elke mogelijke variant werd onder de loupe genomen. Pisaref gaf me aanvankelijk actieve steun, maar wij beiden, hij en ik, kwamen tot de overtuiging, dat men nergens mensen kon missen. Aan werkkrachten ontbrak het zowel in de industrie van het gewest als in het verkeerswezen en in de landbouw. Men raadde ons aan de onderlinge wedijver tussen de arbeiders te bevorderen. Pisaref en Doedin zijn van plan hierheen te komen om ons daarbij te helpen.

— Superieuren zijn er hier genoeg, — bromde Batmanof en sloeg met zijn vlakke hand energiek op de glazen plaat van zijn bureau.

— Mooi. Weer verder aan het bevel. Wij hebben afgesproken iedere seconde uit te buiten. Schrijf, Gretsjkin!

Wasili Maximowitsj begon opnieuw het bevel over de slotetappe van de aanleg, de invoering van dag- en uurroosters voor alle soorten van werk, het instellen van drie bouw-districten en achttien gevechtssectoren op het traject te dicteren.

TWAALFDE HOOFDSTUK

Een onrustige ochtend

Laat in de nacht belde Batmanof de chefs van de drie wedijverende gevechtssectoren — Rogof op het eiland, Filimonof aan de zeeëngte en Kofsjof op het vasteland — op via de districtstelefoon.

— Hoe gaat het met jullie, nachtbrakers? — vroeg Wasili Maximowitsj. — Naast mij zit de partij-organisator. Wij willen de resultaten van de wedijver voor de laatste vijf dagen vaststellen. Zijn jullie klaar?

— Jawel, — zei Rogof, terwijl hij de anderen het antwoord uit de mond nam.

— Hoe kom je erbij, voor alle drie te antwoorden? Zie jij dan vanaf het eiland, wat er bij Filimonof of Kofsjof gebeurt?

— Dat zie ik, Wasili Maximowitsj, — antwoordde Rogof met een wat hese, maar opgewekte stem. — Ik ben op de hoogte van al hun doen en laten. Ik kan u bijvoorbeeld mededelen, dat Filimonof het pompstation in vierentwintig uur niet heeft verlaten en dat Kofsjof in zijn auto woont, helemaal niets meer eet en al een week lang zonder warm eten leeft. Wat een werkiijver, nietwaar?

— In Alexejs kleine kamertje — zijn tijdelijk verblijf, dat hij nu zeer vaak voor een ander verwisselde, al naar gelang het opschieten van de ploegen lassers in het binnenland — bevonden zich Karpof, Oemara Mahomed en de huidige voorman Groebksi. Allen hielden hun blikken gericht op het telefoontoestel, alsof ze daarin het gezicht van de directeur konden zien, wiens stem door de lange afstand noch gedempt, noch veranderd was, maar duidelijk en met volle geluidsterkte klonk.

In gedachten stelde Alexej zich de deelnemers aan het gesprek aan hun toestel voor: Batmanof, die zijn hoofd met de

wat vermoeide, maar opgewekte trekken op zijn hand steunde, zodat een haarlok over zijn voorhoofd hing. Zalkind, half liggend in zijn gemakkelijke stoel, de onvermijdelijke sigaret in de mond. Filimonof met zijn ingevallen, stoppelige wangen en branderige ogen, naast hem Beridze, die met verstrooid gezicht over zijn baard strijkt. Rogof met zijn brede gelaat, omgeven door een groep mensen, waar hij voortdurend mee schertst.

— Jullie ploegen hebben extra verplichtingen op zich genomen, — ging Batmanof verder. — kameraad Rogof, omdat jij de ijverigste bent, moet jij je maar als eerste melden.

— Present! — antwoordde Rogof militair afgebeten en zo luid, dat het door de telefoon schalde. — Wij hebben ons verplicht tot morgen, pardon, ik herstel, tot vandaag twaalf uur het transport van de buizen tot aan het eindpunt van het traject, dat wil zeggen, tot aan de olievelden, te beëindigen. Resultaat: honderd stuks, precieser, honderdtwee buizen moeten nog vervoerd worden. Op het ogenblik staan alle vrachtwagens en aanhangers van de sector volgeladen klaar en vertrekken bij het eerste ochtendgluren. Dan nog een rit en het is klaar met het buizentransport. . . .

— Tot twaalf uur? — vroeg Batmanof.

— Nee, tot elf uur, — antwoordde Rogof.

— Filimonof! Hoe staan de zaken bij jou?

— De montage van de dieselmotoren en pompen hebben we precies op dit ogenblik klaargekregen. Ik heb de werkploegen weggestuurd om zes uur uit te rusten. De mensen hebben in lang niet meer geslapen. In de ochtend gaan we met frisse krachten de machines laten proefdraaien.

— Kofsjof! En jij? Heb jij ons laten zitten of niet?

— Niks hoor, dat is bij ons niet de gewoonte, — antwoordde Alexej. De blikken van zijn helpers en van Oemara waren thans op hem gericht. — Onze verplichtingen: vóór vanavond zes uur met het lassen van de eerste dertig kilometer in de kopsector van het vasteland klaar komen, de olieleiding in de geul te leggen en de waterdrukproef nemen. Naast mij zit Oemara Mahomed. Hij bericht, dat hij twee uur geleden met eigen hand de laatste voeg van het traject van dertig kilometer heeft gelast.

— Dat is zo Wasili Maximowitsj. Ik heb dertig kilometer gelast, ben helemaal klaar, — riep Oemara, die het niet langer kón uithouden, er tussendoor.

— Zonder af te wachten tot Oemara met lassen klaar was, maakten wij het stuk, waaraan hij werkte, met schuiven dicht en troffen alle voorbereidselen voor de drukproef, — ging Alexej voort. — Wij brachten controlekranen aan om de lucht

te laten ontsnappen en begonnen water in de pijpleiding te pompen. Al lang, sinds twintig uur, zijn twee pompen in bedrijf, zodat de pijpleiding morgen vol zal zijn.

— Wat zullen de mensen in de sector doen? Zijn zij gewaarschuwd? — informeerde Batmanof naar details.

— Voor de drukproef zijn alleen diegenen toegelaten, die absoluut onmisbaar zijn. De anderen zullen doorgaan met het werk aan de eenendertigste en tweeëndertigste kilometer.

— Om achttien uur hebben jullie het dus klaar?

— Beslist, alles is uitgerekend en voorbereid.

— Hoofdingenieur, kan men deze jonge mensen geloven? Zijn ze niet te optimistisch? — vroeg Zalkind. — Waar bevindt u zich op het ogenblik? Zeker bij Kofsjof?

— Misgeraden, ik ben bij Filimonof. Ik kan de dieselmotoren en pompen niet in de steek laten. Ik bevestig het, Wasili Maximowitsj en Michail Borisowitsj: alle drie hebben ze de zuivere waarheid gesproken.

— Als dat zo is, dan hartelijk bedankt, beste vrienden! — zei Batmanof van ganser harte. — Voorlopig natuurlijk. De definitieve dank zullen we over achttien uur uitspreken.

— Wij dienen ons Sowjet-vaderland! — voorkwam Rogof weer de anderen..

— Is de vlag voorlopig bij Kofsjof? — vroeg Zalkind, hoewel hij heel goed wist, bij wie de rode wiselvlag van de directie, die om de vijf dagen aan de beste strijdsector werd uitgereikt, zich bevond.

— De vlag is bij mij. En wel niet voorlopig. Hij zal ook bij mij blijven, — antwoordde Kofsjof, terwijl hij Oemara Mahomed, Karpof en Groebiski met fonkelende ogen aankeek. Deze knikten instemmend.

— Ik heb er een voorgevoel van, dat jullie de vlag morgen naar het eiland brengen, — merkte Rogof op en men kon horen, hoe de mensen naast hem luidruchtig hun bijval betuigden.

— Waarom zoveel moeite om de vlag naar het eiland te slepen? Ik vang hem op bij de zeeëngte en plant hem op het pompstation, — zei Filimonof.

— Geen gemarchandeer! Waarom? Jullie krijgen de vlag niet! Hij blijft bij ons, tot de leiding klaar is! — schreeuwde Oemara opgewonden in de hoorn en pakte de stok van de in de hoek der kamer staande vlag, alsof men hem al wilde weghalen.

Batmanof en Zalkind lachten luidkeels. Ook Rogof stemde in. Een minuut lang klonk in de leiding van Nowinsk tot aan het eiland een vrolijk gelach.

— Goed, jongeman, de chef lacht. Uit volle borst! Je hebt ze

allemaal aan het lachen gemaakt, — merkte Karpof met een brede glimlach op.

— Goed dan, Oemara Mahomed, we zullen zien, of jullie de vlag moeten afgeven of niet. Mij blijft het gelijk, ik heb de vlag niet. Maar voor jullie zou het natuurlijk beledigend zijn, — merkte Wasili Maximowitsj goedmoedig op. Alexej stelde zich levendig voor, hoe hij op dit ogenblik Zalkind toeknikte. — Afgesproken dus, beste vrienden, wie het werk beëindigt, belt ons dadelijk op en stuurt een officiëel telegram ter bevestiging. Beridze zal als altijd de scheidsrechter zijn en voor de juistheid van de meldingen verantwoordelijk wezen. Thans, Georgi Dawydowitsj, verzoek ik u, al kunt u zich dan ook niet in tweeën splitsen, de controle zowel bij Filimonof als bij Kofsjoef persoonlijk op u te nemen.

— Natuurlijk, — stemde Beridze in. — Weest u maar niet bezorgd, wij doen alles, zoals het behoort.

— Ik geloof, kameraden, dat jullie je er niet helemaal van bewust bent, hoe ongewoon en belangrijk de nu komende, dat wil zeggen, de reeds aangebroken dag is. — zei Zalkind er tussendoor. Men hoorde zijn opwinding zelfs door de telefoon. — Kofsjoef en Filimonof maken niet zo maar een willekeurig omvangrijk werk af. Ze proberen ook, hoe de eerste klaargekomen bedrijven van de olieleiding functionneren. Daarmee begint een nieuwe phase in de geschiedenis van de aanleg! En van het slagen van de experimenten hangt veel, zeer veel af.

— En vergeten jullie bovendien niet, — voegde Batmanof er aan toe, — voor deze experimenten interesseert men zich zowel in Roebezjansk als in Moskou.

— Men zal ons niet kleinkrijgen, — verzekerde Rogof vanaf het eiland met de volste overtuiging. — Ik sta voor hen in.

— Het beste ermee! — riep Zalkind. — Een goede nacht wens ik jullie niet, omdat die al voorbij is en een onrustige morgen aanbreekt. Wij wensen jullie drieën heel veel succes.

— Kofsjoef besprak met Groebiski en Karpof de details van de komende proefnemingen met de waterdruk verder. Oemara had allang kunnen gaan slapen, maar, door de voorbereidingen geestdriftig geworden, bleef hij zitten, keek waakzaam nu eens naar de een, dan weer naar de ander en liet zich geen woord ontgaan.

— Hallo, Georgi Dawydowitsj! — weerklonk opnieuw Batmanofs stem. — Laat Filimonof dadelijk na de proefneming gaan slapen. Duur: vierentwintig uur. En aan Kofsjoef geeft u een kindermeisje, om hem met een lepel te voeren.

— Juist, — beaamde Rogof deze verordening. — Anders maak

ik me ongerust, dat onze kameraad van uitputting sterft. Met wie zou ik dan moeten concurreren.

— Onderbreek mij niet, ik ben nog niet uitgesproken, — ging Batmanof verder. — Georgi Dawydowitsj, zoekt u zo vlug mogelijk Rogof op. Ik kan de verdenking niet van me afzetten, dat hij niets anders doet, dan brassen en slapen.

— Ik koester dezelfde verdenking! — riep Alexej. — Hij is vet geworden als een pasja, deze vorst van Tajsin.

— Beste bureu! Voorzover het morgen een soort feestdag is, nodig ik jullie op het eiland bij mij uit, — zei Rogof blijkbaar in volle ernst. — Het onthaal zal overvloedig zijn. Ik zet alles op tafel, wat mijn eiland te bieden heeft.

...Niemand ging slapen.

— De sector is verplicht de hele dag normaal te werken; de proefneming met de waterdruk mag aan onze arbeidsprestaties geen afbreuk doen. Tegen een verhoogde prestatie heb ik geen bezwaar. Rust wordt pas toegestaan, wanneer de waterdrukproef is beëindigd. — Alexej zei dit met het oog op de feestelijke stemming van Oemara. — Hoor je, Mahomed? Dertig kilometer heb je gelast, nou moet je verder werken. . . . Onze sector is groot. Hij mag er wezen! Ga nou eindelijk wat slapen en kom fris uitgerust op je ploeg. Geef de anderen een voorbeeld van zelfbeheersing.

Oemara keek hem nijdig aan, zuchtte, streek door zijn piekerige haren en frummelde aan zijn hemd.

— Jij bent me een vent! Ik snap het niet, — zei hij boos, pakte zijn pet en ging weg. Bij de deur riep hij nog:

— Zelfbeheersing! Waarom zelfbeheersing? Ga zelf naar bed. Kom zelf liever fris op je werk!

Bij het eerste ochtendgloren, lang voor zonsopgang was de hele sector al op de been. Stilzwijgend en vol verwachting verdeelden zich de werkploegen vlug over hun plaatsen.

Het bos aan weerszijden van het traject lag achter een dicht mistgordijn, dat slechts langzaam optrok en aanvankelijk nauwelijks het struikgewas van de tajga zichtbaar liet worden. Witte vlokken bewogen in het struikgewas als levende wezens, losten zich op en dreven omhoog. Door de nevel en de bedekte lucht hing er een sombere schemering.

Alexej stond blootshoofds in een geruit cowboyhemd, met de mouwen tot aan de ellebogen opgestroopt, in rijbroek en met hoge laarzen aan, op een met hazelaars begroeide heuvel. Zijn achterovergekamd haar was door de zon uitgebleekt en nu bijna strogeel; de grijze lok viel daarin bijna niet op. Gezicht, hals en handen waren bruinverbrand. Alexej had tijd gevonden om

zich te scheren en aan zijn frisse, jeugdige gezicht kon men niet zien, dat hij in lange tijd geen bed meer gezien had. Een licht windje voerde van het nabijgelegen meer een vochtige koelte mee. De ingenieur huiverde en verjoeg de om hem heen zoemende muggen en vliegen.

Twee pompen persten door dikke slangen water uit het meer in de pijpleiding.

Knetterend sleepte een tractor de op een ijzeren stellage gemonteerde drukproefmachine, die in de fabriek van Terechov was vervaardigd. Op de manometers waren nu de blikken vallen, die aan de aanleg van de pijpleiding hadden meegewerkt, gericht.

Vredig in de diepe geul rustend en met opgeworpen aarde half bedekt, liep de reusachtige pijpleiding als een zwarte, sprookjesachtige slang naar de verre horizon. Zij liep van hier af dertig kilometer ver tot aan de zeeëngte. Terwijl Alexej het door hem talloze malen afgelegde traject voor zijn geestes-oog liet opdoemen, bedacht hij, dat deze dertig kilometer slechts een klein gedeelte van de totale aanleg waren; de enorme afmetingen van de leiding drongen nu pas ten volle tot hem door.

Alexej liet aan Groebiski de voorbereidingen voor de proefneming met de waterdruk over. Zelf reed hij met een lichte camion langs de geul. De belangrijkste taak van Kofsjof bestond nu daarin, er voor te zorgen, dat in de pijpleiding geen lucht achterbleef. De proefneming kon niet beginnen voor het er in gepompte water de laatste luchtbelletjes uit de pijp verdreven had.

Alexej liet de wagen op iedere controleplaats stoppen en onderzocht persoonlijk, zonder zich met de melding van de voorman van het traject tevreden te stellen, of uit de kraan nog lucht stroomde of al water druppelde.

Het vullen van de pijpleiding met water liep teneinde, ook op de controleplaatsen ontsnapte geen lucht meer.

Bij de blokpost na de dertigste kilometer — de laatste kilometer van het traject van de pijpleiding, die voltooid was — verliet Kofsjof de wagen om met Beridze te telefoneren, die nog steeds bij Filimonof vertoefde. Hij moest wachten, tot men Georgi Dawydowitsj op het bouwterrein had gevonden.

— Goeden dag, vriend Aljosja, wel gefeliciteerd! — klonk eindelijk Beridze's stem. Hij was blijkbaar in een feestelijke stemming. — Een grote dag is het voor ons vandaag. Het is mij helemaal als op een feestdag te moede. En jou?

— Ik kan mijn draai maar niet vinden. Alle mogelijke zorgen houden me bezig, — zei Kofsjof. — Kom zo vlug mogelijk. Wij

moeten dadelijk overgaan tot de proefneming met de waterdruk.

— Ik kom dadelijk, — beloofde Beridze. — Bereid alles zorgvuldig voor. Het gaat er om onaangename verrassingen te voorkomen. Ik begrijp je gemoedsgesteldheid volkomen. Een proefneming met de waterdruk, wat is daar voor gecompliceerds aan, zou je eigenlijk denken! Maar is het werkelijk zo'n eenvoudige zaak? Helemaal niet. Dat betekent, mijn vriend, de moeilijke arbeid van eerlijke en eenvoudige mensen onder een druk van zeventig atmosfeer te controleren! Wanneer de gelaste voegen de druk uithouden, dan is het goed, is het prima. Dan krijgen de mensen vertrouwen in de zaak, zien het resultaat met eigen ogen. Maar wanneer de voegen de druk niet uithouden, dan is het erg, heel funest! . . .

Alexej ging in de camion zitten en reed over het te controleren stuk tot de plek, waar de arbeiders nieuwe kilometers van de olieleiding lasten en in de geul legden. Geen van de arbeiders van het bedrijf kon nu in de moeilijke uren van het wachten op de proefneming met de waterdruk, onverschillig of rustig blijven. Alexej zag, en wat het belangrijkste was, voelde de opwinding en spanning van de mensen. Noch de lassers, wier blikken ingespannen de lasvlam volgden, noch de door het bitumen zwart en vuil geworden isoleerarbeiders, konden hun innerlijke onrust verbergen.

Zonder het zelf te merken werkten zij vandaag in een verhoogd tempo, vergaten zij de pauzen, waarin ze mochten roken en volgden de sectorchef, die in een auto reed of langs de leiding liep, met onderzoekende blikken.

— Kom even hier, Alexej Nikolajewitsj! — riep Ziatjkof hem toe.

Met beide handen op de kromme steel van zijn schop leunend, stond de oude grondwerker op de opgeworpen aarden wal. Zijn bezwete hemd kleefde aan zijn afhangende schouders en zijn brede ronde rug.

— Beginnen jullie gauw?

— Gauw? Waarom? Hebben jullie geen zin om te werken?

— We hebben geen rust. Dat voel je zelf ook wel. Eens werkte ik aan de bouw van een grote brug, ik verging bijna van opwinding toen de trein er voor het eerst overheen reed! En overal gaat het mij precies zo, bij ieder nieuw werk. Kijk nou eens naar onze olieleiding: Zij is van stevig staal, maar inwendig ben je er toch niet gerust op.

Ziatjkof verdween weer in de geul. Alexej wilde weer verder gaan, maar Groebski en Karpof haalden hem op een vrachtauto in.

Groebiski — bruinverbrand door de zon, in een verkreukeld pak, met een afgezakte das — veegde over zijn rimpelig gezicht en zijn kaal hoofd.

— De drukproefmachine is in orde, van alle controleplaatsen zijn de meldingen binnengekomen: wij kunnen aan de proefneming met de waterdruk beginnen. Geeft u het bevel, Alexej Nikolajewitsj!

— Nee, Beridze zal het bevel geven. Gaat u naar uw post terug. Dadelijk komt de hoofdingenieur.

Beridze had echter helemaal geen haast. Karpof, die vandaag ongewoon stil en teruggetrokken was, ving een blik van Kofsjof op. Hij begreep hem zonder iets te zeggen:

— Zal ik hem opbellen? Hem zeggen, dat alles klaar is? Jongeman, ik ben zo terug!

Om de tijd, waarin hij niets kon doen dan wachten, te korten, ging Alexej naar de lassers, die ondertussen aan de tweëndertigste kilometer werkten. Bij Oemara's ploeg bleef hij staan. Het lasapparaat stond op een vrachtauto, waarvan de zijwanden met een rode doek versierd waren, waarop het volgende geschreven stond: „Voor de beste lasser van de onderneming.” Boven de cabine hing aan een lange mast roerloos de wisselvlag. Vanaf het voorjaar, sedert Batmanof hem aan Oemara had overhandigd, vergezelde hij hem voortdurend en was onder de zengende stralen van de zon al wat verschoten.

Oemara lag op de grond en laste boven zijn hoofd twee pijpstukken aan elkaar. Men kon zien, hoe ze samensmolten. Toen de las klaar was, stond Oemara op, schakelde het apparaat uit en ging met zijn donkere bril in de hand naar de ingenieur toe. Zijn helper, de altijd lachende Wjatkin, die een lichtblauw sporthemd zonder mouwen aan had, volgde hem als een schaduw.

— Klein en zeer potig, bezweet en verhit door de zon, de lasvlam en de opwinding, trad Oemara op Kofsjof toe en zei niet, maar schreeuwde (na het lassen had hij oorsuizingen):

— Waarom die vertraging? Maak een beetje voort! Waar wachten we op? Op wie wachten we?

— We wachten op de hoofdingenieur, we kunnen zonder hem niet beginnen, — antwoordde Alexej rustig.

— Waarom komt hij dan niet? Het kan hem niets schelen, hè? Kijk eens, iedereen lijdt, iedereen brandt van ongeduld. . . .

— Niemand lijdt, — antwoordde Alexej, die moeite deed, om de in hem opkomende wrevel tegen Beridze te onderdrukken. — Jij alleen lijdt, voor zover ik het zie. Wees zo goed en lijd niet voor allemaal. Ga liever door met lassen.

Alexej liep verder. Oemara riep hem na:

— Waarom spreek je zo boos? Lijd jij soms niet ook? Of ben je blind en zie je niet, dat iedereen erop wacht? Ik las in de sector, mijn werk wordt gecontroleerd. We vragen je dringend: Geef het bevel!

Karpof kwam terug en meldde buiten adem:

— Het gelukte me niet met Beridze te spreken. De telefonist zei tegen mij: „Bij ons, jongeman, is de proefneming van het dieselpompstation in volle gang. De hoofdingenieur en alle anderen zijn daar. Met jou zal niemand nu willen spreken.” Kon ik die dieselmotoren en pompen maar in werking zien! Wat hebben de mecaniciens er een moeite mee gehad, jongeman! Zonder tekeningen, zonder ervaring hebben zij de machines gemonteerd. Er wordt gezegd, dat men Serjogin wegens zijn voortreffelijk werk zijn vergrijp vergeeft.

Alexej werd woedend: Beridze had hem een poets gebakken. Nu zou Filimonof hem met de proefneming voor wezen.

— Rijd naar het pompstation, Iwan Loekitsj, maak daar een reuze schandaal in mijn naam.

— Goed, Alexej Nikolajewitsj!

Op de terugweg kon Kofsjoj, zoals altijd, niet zonder meer langs Oemara gaan. De beledigde lasser deed alsof hij hem niet zag. Alexej bleef een paar minuten staan. Hij voelde, hoe door de zuivere vlam, die in de handen van de lasser vonken spatte, door het hele uiterlijk van Oemara, zo'n „Piet de smeerpoets”, met z'n trouwhartige, smerige, ingevallen gezicht met de stompe neus, die hij bijna als een boer liefhad, in hemzelf zijn norske wrevel en slechte humeur verdwenen.

Alexej was nog niet van de lasser weggegaan, toen de camion van Beridze in een enorme stofwolk kwam aanrazen. Alexej wou al blij zijn, maar in plaats daarvan ergerde hij zich: de wagen kwam zonder de hoofdingenieur. Mondeling deelde de chauffeur hem een eigenaardig bevel van Beridze mee: — Ingenieur Kofsjoj moet onmiddellijk naar het hoofdpompstation komen.

— Rijdt u maar terug en zeg tegen kameraad Beridze, dat wij al lang op hem wachten, — zei Alexej nors tegen de chauffeur. — Hij moet dadelijk hierheen komen. Zeg maar dat, Kofsjoj nijdig is en alle mensen opgewonden zijn en dat men ze niet in zo'n spanning mag laten.

— Hij heeft me uitdrukkelijk bevolen, niet zonder u terug te komen, — antwoordde de chauffeur besluiteloos.

— Rijd onmiddellijk terug, anders gebeurt er nog wat! — beval Kofsjoj bars.

Zijn schouders ophalend, klom de man achter het stuur. De motor sloeg aan en de wagen vloog over de weg terug.

Alexej zocht wederom de plaats op, waar de drukproefmachine stond. Zijn haar was in de war. Zijn gezicht glom van het zweet. Zijn schoenen waren grijs van het stof. Kofsjof merkte plotseling vol verbazing, dat de zon hoog aan de hemel stond en de lucht van hitte trilde. Van de nevel en de ochtendkoelte was niets meer over gebleven. De zon straalde in een wolkeloze, blauwe hemel.

Van het meer, waar Kofsjof heenging, om zijn verhitte gezicht en zijn uitgedroogde keel met water af te koelen, steeg een lichte damp omhoog.

Naast het controlestation luisterde een groep arbeiders naar de verklaring van Groebksi. De ingenieur had eindelijk zijn jas uitgetrokken en zijn das afgedaan en zag er nu in zijn openstaande gestreepte hemd zeer ongewoon uit, alsof hij in de familiekring was. Onder de aanwezigen bevonden zich enige chauffeurs. Hun wagens stonden vlak bij hen.

De mensen zagen de sectorchef en wierpen elkaar blikken van verstandhouding toe: hij keek verduiveld somber. Alexej schepte met zijn handen het lauwe water en besprenkelde er zijn hoofd mee. Uit de menigte maakte zich het onafscheidelijke paar los — Machof en Koetsjina. Alexej kamde met zijn vingers door zijn haar en schudde de druppels van zich af. Zijn blik viel op de chauffeur en Moesia. In hun bonte polohemden zagen zij er als sportslieden uit. Het meisje was gedurende het voorjaar veel knapper geworden. In het gezicht van Machof scheen de brandende zon zelfs zijn ogen uitgebleekt te hebben.

— Alexej Nikolajewitsj, we komen met een verzoek, — zei Machof onzeker. — Staat u ons toe hier te blijven en een rit te verzuimen. We halen hem later wel in. Het zou toch jammer zijn om de proefneming met de druk te missen. We hebben er zolang op gewacht. En we hebben nog nooit gezien, hoe nou zo'n gevaarte wordt gecontroleerd.

Alexej liet zich vermurwen. Hij ging op de heuvel zitten.

— Maak het je maar gemakkelijk en rust uit. Beridze laat ons ook zitten. Hij komt niet. Hij is bij Filimonof blijven hangen. Ik heb Karpof naar hem toegestuurd. Dadelijk zullen ze wel allebei komen aanstuiven.

— Misschien zijn ze dat wel in die stofwolk daar, — merkte Moesia op.

Karpof kwam alleen terug, opgewonden en geheel buiten zichzelf.

— Onze overwinnaar Georgi denkt er niet aan, om hierheen te rijden, — berichtte hij. — Hij heeft jou bevolen daarheen te rijden. Jongeman, blijkbaar is er iets gebeurd. Hoewel hij in een opperste beste bui is. . . . Hij lacht maar en strijkt over zijn

baard. Hij heeft mij de dieselmotoren en pompen laten zien. Ze lopen op volle toeren. Alle mensen zijn daar bij elkaar. Beridze heeft een rede gehouden. Ze zijn ons een lengte voor geweest, jongeman. Maar met deze buizenrommel kom je niet zo gemakkelijk klaar, terwijl bij hen alles zo overzichtelijk is als het maar zijn kan. Rijd er maar heen, Alexej Nikolajewitsj. Hij heeft het uitdrukkelijk bevolen. Zelfs schriftelijk.

Op de achterkant van het briefje, dat Kofsjoj geschreven had, stond met dik blauw potlood: — Ik beveel u nog eens: kom voor een zeer dringende aangelegenheid dadelijk naar mij toe. — Met zware vloeken en venijnige opmerkingen aan het adres van Beridze raasde de nijdige Alexej naar het hoofdpompstation.

De vrachtwagen suisde tegen de helling op, naar het open plein voor het hoofdpompstation, dat in schel zonlicht baadde. Alles zag er hier feestelijk uit. Alexej liet zijn blikken over het grote stenen gebouw van het pompstation dwalen. Rechts er van stonden in een rij cilindervormige olietanks, vanwaar het oorverdovende gedreun van pneumatische hamers tot hem doordrong. Het hele plein werd omzoomd door keurige, witgekalkte gebouwen: de blokpost, het telefoonkantoor, het expeditiekantoor, de elektrische centrale, het ketelhuis, de montagewerkplaats en aan de voet van de heuvel de huisjes en barakken van de arbeiders. Een hele stad was hier voor Alexejs ogen uit de bodem opgerezen.

Zoals niet anders te verwachten viel, bevond de hoofd-ingenieur zich in de lichte, ruime hal van het dieselpompstation. Hij en Filimonof stonden door twee dozijn monteurs omringd, zwijsend voor de pompen. Ook Serjogin was er. Met een schroevendraaier in de ene en een aantekenboek in de andere hand, stond hij er stijf en plechtig bij als een schildwacht. Zijn ogen straalden. De reusachtige, van olie glimmende machines liepen volkomen geruisloos. De van top tot teen onder de olie zittende Filimonof kon zich van vermoeidheid nauwelijks op de been houden. Ook het gezicht van Georgi Dawydowitsj, zijn hemd en zijn broek waren vies van de olie. Aan zijn ogen, zijn tevreden gelaatsuitdrukking en de manier, waarop hij aan zijn baard plukte, kon men zien, dat de proefneming met succes verliep.

— Wat zeg je daarvan? Ik kan er niet genoeg van krijgen! — riep hij Kofsjoj toe. Alexejs grimmige gezicht amuseerde hem. — Misschien wil je zo vriendelijk zijn, ons goedendag te zeggen? Ons met de succesrijke montage en het in bedrijf stellen van de dieselmotoren en pompen te feliciteren? Felicitteer tenminste deze heldhaftige werker, — meende hij en legde

hand op de schouder van de vermoeid glimlachende Filimonof.

— Mijn gelukwensen! — bromde Alexej geërgerd. Allen lachten luidkeels. Alexej bleef staan, keek toe, hoe de pompen functioneerden, liep over de heldere tegelvloer naar de hal van de dieselmotoren en kwam met een vrolijker gezicht terug.

— Je bent een flinke kerel, ik heb er niets tegen, om je de vlag zelfs te voet te brengen, — zei hij, terwijl hij Filimonof omarmde. — En jullie allemaal feliciteer ik, kameraden. — Met deze woorden wendde hij zich vervolgens tot de montagearbeiders en drukte hun een voor een de hand.

— We hebben hier met Georgi Dawydowitsj en Rogof al zonder jou besloten, dat de vlag bij jou moet blijven, — zei Filimonof. — In elk geval heeft de huidige feestdag jou immers meer moeite gekost dan ons.

— Nu de machines afgezet en een twee drie naar bed! — beval Beridze, naar Filimonof gekeerd. — De duur heeft Beridze gaf Alexej een arm en ging naar buiten. Werkkamer en woonvertrek van de hoofdingenieur op Tsjongr bevonden zich nog steeds in een enkel kamertje van het telegraafkantoor, door de wanden waarvan overal een nooit ophoudend gezoem en getik tot hem doordrong. Van de zeeëngte weerklonk het rollen en bruisen van de branding.

— Ik verzoek jou, Georgi, blijf geen seconde langer hier. Laten we naar de sector rijden. Daar zijn ze allemaal koortsachtig opgewonden, — zei Kofsjof op besliste toon. Beridze trok zijn vette hemd uit, rekte zijn blote, dichtbehaarde, krachtige bovenlichaam uit en greep naar een grote kan met water.

— Ik ga, ik ga dadelijk op weg, — zei hij, terwijl hij eindelijk opkeek. — Maar ik zal alleen rijden, waarde vriend, zonder jou. — Zonder mij? Hoe moet ik dat opvatten? — vroeg Alexej onthutst.

— Ja, alleen. Jij vliegt naar de stad. Batmanof heeft een vliegtuig voor je laten komen.

— Je bent niet wijs! — riep Alexej verontwaardigd uit. — Word nou niet meteen boos. Kijk liever naar de bocht. Zie je dat vliegtuig? Het wacht op jou.

— Verdraaid, waar heb ik dat vliegtuig voor nodig? — Ik zeg het je toch: daarin vlieg je naar de stad naar de directie. Begrepen?

— Je bent een grappenmaker, kameraad chefingenieur. Je maakt er een grapje van om mijn zenuwen kapot te maken.

Toe maar, probeer het maar. Ik heb goede zenuwen, ik houd het wel uit. — In Alexejs stem trilde toorn mee.

— Ik heb helemaal geen zin in grapjes, Aljosja. Je moet naar Nowinsk vliegen en van daaruit naar Moskou. Je zult bij het volkscommissariaat verslag uit moeten brengen. Het spijt me, dat je weg gaat. Je bent een betrouwbare helper. Maar er is niets aan te doen.

— Wat voor een verslag? Wat voor een Moskou? — riep Alexej buiten zichzelf. — Houd nou eindelijk daarmee op! — Het vertrouwde Moskou, de hoofdstad! Ach, geweldig, nu naar Moskou te gaan. Menigeen benijdt je en ik in de eerste plaats!

— Meen je het serieus? — Alexejs stem trilde. — Ik denk er niet aan, ergens heen te gaan, ergens heen te vliegen, ik heb mijn sector en die kan ik op zo'n ogenblik niet in de steek laten.

— Laat de sector maar aan mij over, Aljosja, je kunt mij vertrouwen. Ik zal persoonlijk het werk daar met Karpof en Groebiski voltooien. Maar vliegen zul je, of je wilt of niet. Naar Moskou, idioot, begrijp je dat wel? Je wilde toch zelf al de hele tijd er naar toe. Je ouders en je vrouw zijn daar. Ben je vergeten, hoe je van de winter naar hen verlangd hebt?

— Wat ik wilde, dat doet er niet toe! Nu wil ik niet! — Batmanof en ik werden volkomen onverwachts naar het volkscommissariaat geroepen, maar je begrijpt toch, dat wij het bedrijf nu niet kunnen verlaten. Een uur lang onderhandelden wij, wie wij zouden sturen en we besloten, dat jij moest gaan. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

— Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

— Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

— Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

— Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

— Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

— Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

— Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking. — Dan slaan jullie de plank mis, ga maar zelf met Batmanof. Er komt niemand anders voor in aanmerking.

Beridze, die intussen een schoon hemd had aangetrokken, kwam op hem toe en pakte hem bij de schouders:

— Ik hoef je toch niet veel uit te leggen, Aljosja, je begrijpt alles zelf. Gaan moet je. Jij bent de meest geschikte persoon er voor. Je bent precies op de hoogte met het bedrijf, de techniek, de hulpmiddelen en bovendien ga je toch ook naar je geboortestad. Dat hebben Wasili Maximowitsj en ik ook overwogen. Wij dachten dat jij er kolossaal blij mee zou zijn. Maar jij verzet je er tegen. Wanneer je daar aan komt, denk dan een ogenblik aan Beridze en zeg hem dank je wel. Doe de groeten aan Moskou van mij. Zeg daar, dat wij hier aan de Adoen ziek van heimwee zijn naar onze vaderstad Moskou. — Hij schudde zijn vriend bij de schouders. — Wij zullen hier maar meteen afscheid nemen. Naar de sector hoef je niet meer te gaan. Daar is geen tijd meer voor en de mensen daar zijn bovendien in een zeer opgewonden stemming. Nu, het ga je goed! Als je wist hoe moeilijk het voor mij is. Ik ben zo aan je gewend!

Beridze gaf Alexej een hartelijke afscheidskus, en verliet daarna als eerste het huis, zonder nog naar zijn vriend om te kijken, opdat deze zijn vochtige ogen niet zou zien, ging in een vrachtauto zitten en reed weg.

Kofsjoj keek de camion na, tot hij hem niet meer zien kon, bekeek het landschap en beklom tenslotte de heuvel naar Topolefs graf.

Liefderijke handen hadden zich over de laatste rustplaats van Koezma Koezmitsj ontfermd. Om de grafsteen van grijs graniet was een mooi houten hekje aangebracht. Op het graf zelf lagen verse bloemen.

— Ach, mijn oude, je had nog wat langer moeten leven, — zei Alexej hardop en zuchtte. — Zie je, nu ga ik naar Moskou. Vaarwel mijn beste.

— Hij legde zijn vlakke hand op het graf, bleef zo een minuut lang staan en ging toen naar de baai, waar het water-vliegtuig van de directeur op de golven schommelde.

Pas toen Alexej in de cabine zat, begreep hij goed, dat hij werkelijk een verre reis ging doen. Hij vroeg de piloot om het vliegtuig in laagvlucht over het traject te laten vliegen.

Met gemengde gevoelens van opwinding, vreugde en een weinig droefheid bekeek hij de elkaar snel afwisselende tafereelen van de ingenieuze strijd om de olieleiding. Het traject leefde! Voor zijn ogen ontvouwde zich nu dat volbloedige leven, waarvan hij en Beridze, toen ze 's winters over het traject dwaalden, dat toen nog meer op constructietekeningen, dan in werkelijkheid bestond, zo smartelijk en verlangend gedroomd hadden.

Het traject van de pijpleiding was honderden kilometers lang door een gelijkmatige gleuf en drie haarscherpe lijnen zichtbaar: de lijn van de gleuf en de lijn van de evenwijdige aan haar lopende pijpleiding of van de kaarsrecht gerichte, maar nog niet gelaste buizen. Naast deze beide lijnen liep de nu eens kruisend, dan weer zich verwijderend, de lijn van de rijweg.

Op vele plekken verdween plotseling of wel de gleuflijn — „er moet nog veel uitgegraven worden,” zuchtte Alexej — of de pijplijn — „goed zo, die ligt al in de gleuf ingegraven!”

Op sommige plekken zag men alleen maar de streep van de weg en daarnaast als zware dobbelstenen de stapels buizen.

„Grote God! Nog steeds hebben ze de buizen niet gericht. Een schandaal! Maken jullie toch voort, oh, maken jullie toch voort!”

En onder hem haastte men zich. Dat wist Alexej en hij zag het. Dozijnen vrachtwagens en tractoren kropen over de straat om de buizen naar de juiste plaats te slepen. Graafmolens groeven de bodem uit en wierpen gelijke lagen aarde op. Duizenden arbeiders en kolchozboeren groeven met spaden. Het daardoor opwarrelende stof hing als een lang grauw lint in de lucht.

De plaatsen, waar de lassers werkten, herkende men aan de talrijke vonken spattende vlammen, die zelfs in het zonlicht vanuit het vliegtuig te zien waren. De verbindingdienst beëindigde het aanbrengen van de draden aan de langs het traject opgestelde witte masten, die van boven af een op een groen veld getekende stippellijn leken.

Het traject leefde en rumoerde! De vliegtuigmotoren overstemden het lawaai wel, maar Alexej, die zo onverwachts uit het levensrhythme van zijn sector was weggerukt, hoorde duidelijk de geluiden van het traject: het brommen van de tractoren, het doffe getoeter van de vrachtwagens, het helse gesis van de lasapparaten, de kreten en liederen van de boerenarbeiders. Het leek hem zelfs, of hij de gezichten van de mensen kon herkennen, die van hun werk opkeken om het over hen wegrazende vliegtuig te bekijken.

Links echter stuwde de reusachtige Adoen zijn watermassa's voort, helder schitterend, alsof zij de hele zon in zich had opgenomen en aan weerskanten strekte zich eindeloos en grenzenloos de tajga uit.

DE TIENDE HOOFDSTUK

Rekenshap en verantwoording

In Nowinsk. aangekomen, vond Alexej niet eens de tijd om zich te wassen en aan te kleden. Hij werd op het vliegveld van de hoofddirectie opgewacht en kreeg bevel onmiddellijk naar een conferentie bij de directeur te gaan. Op het hoofdkantoor wist reeds iedereen van de komende reis van Kofsjof naar Moskou en de medewerkers, die hij op zijn weg naar Batmanof ontmoette, feliciteerden hem en wensten hem veel geluk. In de gang ontmoette Alexej onverwacht Zjenja. Zij beantwoordde verlegen zijn groet en liep haastig door.

In de ontvangstkamer stond Liebermann aan de deur, die tot Batmanofs werkvertrek toegang gaf. Hij stond nu eens op het ene been, dan weer op het andere, want hij was in het depot geweest, had niet precies geweten, hoe laat de conferentie gehouden zou worden, had zich daardoor verlaat en durfde nu niet naar binnen te gaan. Bij het zien van de ingenieur viel hem een steen van het hart, want met zijn tweeën had hij meer moed.

— Waarover wordt er in de conferentie gesproken? — vroeg Kofsjof.

— Nu, het gaat over jou! Wat je in Moskou allemaal moet gaan vertellen. We zijn alle twee heel erg laat. De chef is al met het slotwoord bezig.

Samen traden zij het werkvertrek binnen. In de kamer was het op dit late middaguur drukkend zwoel. Op vele gezichten glommen zweetdruppels. Batmanof liep zoals gewoonlijk voor de lange schrijftafel te ijsberen. Hij verwelkomde Alexej en wierp een koele blik op Liebermann, die zich een weg baande naar een lege stoel.

— Ik herhaal: het gaat hier om het algemeen verslag voor Moskou, — zei Batmanof met nadruk en keek Kofsjof daarbij

doordringend aan. Deze hoorde hier eigenlijk niet helemaal thuis, verbrand door de zon als hij was en met zijn geruite cowboyhemd en zijn stoffige hoge laarzen; hij verwachtte elk ogenblik, dat men hem zou zeggen daarheen te verdwijnen, waar hij vandaan gekomen was.

— We hebben er niet de kantjes afgelopen en we moeten duidelijk en begrijpelijk mededelen, wat wij voor de oorlog, voor het land en het volk gepresteerd hebben. Wij hebben het beheer over een reusachtig bedrijf, beschikken over millioenen en over geweldige mensenreserves. Daarom kunnen wij niet met beuzelarijen aankomen. Iedereen begrijpt, dat hij nu niet alleen aan zijn eigen chef rekenschap verschuldigd is, maar ook aan de regering. Het is geen kinderspel om voor de regering te staan en zich te moeten verantwoorden. Men moet er over nadenken, wat men de regering zegt en hoe men het zegt. Ik ben ontevreden met de redevoeringen van de afdelingschefs. Zij hebben niet aan de gestelde eisen voldaan.

Liebermann stootte met zijn warme, vochtige hand tegen Alexejs elleboog en wees naar Gretsjkin. Het hoofd van de ontwerpafdeling, die letterlijk uit al zijn poriën transpireerde, keek nijdig om zich heen. Hij was ervan overtuigd, dat de conferentie geen behoorlijk resultaat zou opleveren en dat hij tenslotte toch voor het verslag aan Moskou zou moeten opdraaien.

— Ik zie aan jullie gezichten, — ging de directeur verder, — dat jullie nog steeds in de waan verkeren, dat het bouwen zelf het belangrijkste is en dat je zonder erg veel moeite wel verslag kunt uitbrengen. Dat zou de plicht van boekhouders en rekenaars zijn, die daarvoor betaald worden....

— Juist! — lachte Fedosof.

— Volkomen fout! Uw antwoord is tekenend. U besteedt er liever twee dagen aan om een ton bitumen te krijgen, dan dat u twee uren over een zo belangrijke vraag nadent als uw verslag aan Moskou. Dat ruikt naar een bekrompen overschatting van de practijk. Natuurlijk is het belangrijkste, dat we bouwen. Maar is het soms onbelangrijk om de rekening van zijn werkzaamheden op te maken op een ogenblik, waarop het werk zijn voltooiing nadert? Kijk Fedosof, Moskou ligt ver hier vandaan. Men occupeert zich daar met de oorlog; ons heeft men het wel en wee van de olieleiding toevertrouwd. Maar in Moskou zouden ze er zeker van willen zijn, dat wij het land op een kritiek ogenblik niet in de steek laten. De Duitse fascisten strekken de hand uit naar de olie in de Kaukasus. Ze hebben een aanzienlijke macht uit heel Europa bijeengegaard. De belangstelling van de staat voor onze olieleiding groeit voort-

durend. Maar uit de getallen en verslagen van Gretsjkin kan men toch niet opmaken, of de olieleiding op tijd klaar komt of niet. De tijd spant, de omvang van het nog niet voltooide werk is groot en de cijfers geven geen zeer hoopvol beeld. Het is niet te verwonderen, dat men ons naar Moskou laat komen. Men wil daar volledig op de hoogte zijn. Denk er eens over na, Fedosof. . . . Bij ons werken duizenden mensen: hele regimenten, die aan het Rode Leger worden onthouden. Wij gebruiken een massa paarden; dat zou toch cavallerie kunnen zijn. Auto's, tractors. Zij komen ook uit het arsenaal van het Rode Leger. Is het niet onze heilige plicht om te tonen aan welke veldslagen van de arbeid onze mannen, onze cavallerie, onze gemotoriseerde troepen hebben deelgenomen en wat ze bereikt hebben?

Alexej bevindt zich in een merkwaardige toestand. Zijn bewustzijn is als het ware in twee delen gesplitst. De ene helft luistert naar Batmanof. Deze man verstaat de kunst om zijn toeschouwers te boeien. Zijn redevoeringen, zijn raadslagen, zelfs zijn terloopse opmerkingen brengen een gezonde onrust in de mensen teweeg. Ze gaan van hem weg met de impulsieve wens om te handelen, om te strijden. Het kost Alexej moeite om naar hem te luisteren, maar hij kan het niet laten. . . . De andere helft van Alexejs bewustzijn is ver van hier. . . .

— Ik en Kofsjof hebben het moeilijker dan jullie, — zegt Batmanof en kijkt Alexej weer met een nauwelijks merkbaar lachje aan. — Wij moeten voor alles volledig verantwoording afleggen. Ik, als de verantwoordelijke persoon voor het bedrijf en voor jullie allemaal, Kofsjof als onze afgezant naar Moskou. En wij stellen jullie de voorwaarde: maak ons deze taak gemakkelijk. Leg zelf verantwoording af, ieder voor zich. Versta mij goed: waar het op aan komt, is niet het formele verslag. . . . De gelegenheid doet zich voor om jezelf van alle kanten te onderzoeken, een diepgaande analyse te verrichten: staat ieder van ons, staan wij allemaal tezamen op de bres in deze strijd? Is ons werkleger niet op een dood spoor geraakt, waar we, koste wat het koste, weer vanaf moeten? Over een paar dagen zal Kofsjof zich naar Moskou begeven. Formeel stellen we in deze paar dagen een verslag samen, dat we hem in de hand geven: twintig getypte vellen plus alle mogelijke tabellen, schetsen, diagrammen en statistieken. Niet formeel zijn we verplicht in onze hersens dat te filtreren, wat men onmogelijk op twintig velletjes kan samenvatten. Bedenk goed, waar Kofsjof heengaat! Roept zowel je geweten als je verstand te hulp. Wanneer jullie van hier weer terugkeren naar je afdelingen, verdoet je krachten dan liefst niet aan alle mogelijke onbelangrijke dingen. Schift de getallen, de feiten en conclusies in de

zeef van de analyse, dan zullen, zoals bij de metselaar, de grote stenen van de belangrijke aangelegenheden afgescheiden worden van het onbelangrijke puin. . . .

Michaïl Borisowitsj Zalkind zit bij het raam. Hij laat de aangename koelte van de vallende avond langs zijn rug waaien en slaat belangstellend gade, hoe Batmanofs indrukwekkende woorden de aanwezigen steeds meer meeslepen. Een gouden tand schittert als een vonk in de mond van de partijorganisator, die glimlachend gezichten leest alsof het boeken zijn. Nu is Gretsjkins ontevredenheid al bijna voorbij. Hij kijkt niet meer strak voor zich uit maar gluurt naar alle kanten. Gretig luistert Tanja Wasiltsjenko toe. Michaïl Borisowitsj herinnert zich, hoe zij bij het begin van de winter van de sector naar het hoofdkantoor gesneld kwam, bereid, om de strijd tegen de nieuwe directie aan te binden. Hoeveel was er ondertussen gebeurd en veranderd! Hoe zijn de mensen veranderd! Zalkinds blik valt op Fedosof. Aha, ook hij heeft belangstelling. En hij hield deze conferentie nog wel voor overbodig: verslag uitbrengen? Wat moeten we daar veel over praten? Nu, laten we verantwoording afleggen. Dat is toch niet zo'n toer! — Zo is het toch niet helemaal, hè, mijn vriend! . . .

Toen Zalkind en Batmanof de conferentie belegden, hadden zij er geen hoog gespannen verwachtingen van. Het was nauwelijks te verwachten, dat de afdelingschefs na de conferentie iets zouden bedenken, dat boven de normale al lang ingeburgerde wijze van verslaggeven uitging. Maar verdraaid, men moest bereiken, dat die verontrustende gedachte aan de ernst van het ogenblik tot hen doordrong! Men moest bereiken, dat de lang niet gemakkelijke missie van Alexej hun na aan het hart ging! Zelfs wanneer zij geen bijzondere bijdrage zouden leveren voor Kofsjofs verslag, dan zouden ze bij het werk toch naar nog grotere resultaten streven dan nu!

— Ik heb naar jullie allemaal aandachtig geluisterd, — weerklonk Batmanofs stem. Hij stond met opgeheven hoofd bij het raam en keek de aanwezigen met fonkelende ogen aan. — Ik wil met concrete voorbeelden voor de dag komen. Laten we beginnen met de hoofdboekhouder. Hij overdonderde ons hier met getallen en velen verveelden zich. Moet Kofsjof dan net zo doen en de kameraden van het hoofdbestuur met getallen doodslaan?

— Getallen zijn een belangrijk iets. Men ontkomt er niet aan! — wierp de hoofdboekhouder, een krasse oude baas met zelfingenomen trekken, ertussen.

— Dat ontbrak er nog maar aan: Voor uw getallen op de loop gaan! Mijn leeftijd en positie permitteren mij dat niet! — lachte

Batmanof. Ook de anderen barstten in lachen uit. — Maakt u ons niet bang met uw getallen, kameraad boekhouder! Feitelijk zijn ze toch maar dood en zullen ze ons niet kunnen inhalen. Zij zullen of wel in Kofsjofs actetas blijven sluimeren of het ene oor in en het andere weer uit gaan zonder de personen te boeien, waaraan hij verslag moet uitbrengen. — Wasili Maximowitsj liet zijn blik glijden over de mensen, die voor hem zaten. — Nemen we bijvoorbeeld deze kwestie. Kameraad Stalin verplichtte ons economen alles op de oorlog om te schakelen en dat hebben wij gedaan. Wij legden een in vrede-stijd ongekende vitaliteit aan de dag en kwamen zelfs dan vaak ook zonder de hulp van Moskou klaar, ook wanneer deze hulp onmisbaar leek. Hoe zult u daarover verslag uitbrengen? Fedosof, ik stel mijn vraag aan u!

Rood van hitte en verlegenheid stond Fedosof op.

— Ik begrijp u, Wasili Maximowitsj. Ik heb zowel in getallen als in levende woorden iets te melden: het leeuwenaandeel van het technisch materiaal spoorden wij ter plaatse op, zonder ook maar iets van de hulpmiddelen en voorraden van de staat te gebruiken.

Batmanof bleef naast de leider van de technische verzorgingsdienst staan en luisterde geïnteresseerd naar hem. Het antwoord bevredigde hem kennelijk niet. Hij fronste zijn voorhoofd en maakte een afwijzend gebaar met zijn hand.

— Het leeuwenaandeel! Een phrase, waarin de leeuw, de koning van de woestijn, als gewichtseenheid van golfplaten en spaden fungeert! — Schallend gelach onderbrak de directeur. Wasili Maximowitsj wachtte tot allen weer rustig waren. — Als u nu gewoon maar gezegd had: Terechof en andere belangrijke productiechefs in het Verre Oosten snelden ons te hulp; ze vervaardigden bijvoorbeeld voor ons drukproefmachines, die wij niet konden krijgen. Zij maakten de ontbrekende machineonderdelen voor de Amerikaanse pompen. In onze werkplaatsen en laboratoria leerden wij elektroden, calciumcarbide, gereedschappen, spijkers en verschillende toestellen vervaardigen. — Batmanof fixeerde Liebermann: — U was te laat, daarom heb ik uw verslag niet gehoord. Hoe bent u van plan voor de regering verantwoording af te leggen?

Liebermann stond op en staarde zonder iets te zeggen de directeur aan.

— Dát zou ik weliswaar niet graag zien, dat Kofsjof net als u met zijn ogen staat te knippen, als hij verslag uitbrengt! — zei Batmanof, zonder Liebermanns antwoord af te wachten. — **Aan** uw gezicht zie ik, dat u zich door mij beledigd voelt, maar **wat** kan ik er aan doen, wanneer u op zo'n belangrijk ogenblik

niets te zeggen hebt. Denkt u er maar aan, hoe u mij telegrammen en meldingen bracht, waarin u eindeloos om warme kleren en schoenen verzocht. U stelde zelfs een speciaal dossier samen van zulke telegrammen en mededelingen. Wilt u soms dat ik het uit mijn safe haal en het Kofsjof meegeef? Moet hij soms in Moskou met de afschriften van uw papiertjes gaan opscheppen: wij hebben jullie geschreven, maar jullie hebt ons niet geholpen?! Waarom zegt u niets? Uw papiertjes doen helemaal niets ter zake, nietwaar? Luister, Liebermann....

Wanneer in uw afdeling iemand met de gezichtskring van een magazijnbediende een verslag schrijft, dan zal hij monotoon opdreunen, hoeveel laarzen, voetlappen, kielen en broeken aan de arbeiders uitgereikt zijn, hoeveel levensmiddelen er verbruikt werden, en of we ons aan de voorgeschreven hoeveelheden hebben gehouden. Iemand met staatkundig inzicht zal iets anders meedelen: het werd winter, we hadden bijna geen warme kleding en toch maakten we geen gebruik van de voorraden van de staat en gaven het beste wat we bezaten aan het Rode Leger en ondertussen dekten we de arbeiders... waarmee, Liebermann? Bent u het heus vergeten? We naaiden toch een geweldige hoeveelheid kielen, gewatteerde vesten en vilten laarzen van de uniformen, die door de troepenonderdelen al afgedankt waren en bestemd waren om opnieuw verwerkt te worden! Wij leerden afgedragen spullen waarderen, repareren en honderd keer te stoppen, in plaats van ze meteen weg te smijten. Bent u de laarzen van oude autobanden, de watten kleren van versleten rommel vergeten? En hebben wij het recht om wanneer wij over de levensmiddelenvoorziening spreken, de hulp van de Nanajers en Niwchen, de hulp van de vissers uit de kolchoz van Karpof te verzwijgen? Rekent u maar eens precies uit, hoeveel vlees en vis zij ons hebben geleverd!

Zalkind lachte stilletjes. Hij was tevreden over de conferentie. Liebermann was natuurlijk beledigd. Niet voor niets vertrok hij kwaad zijn mond en ook menig ander voelde zich gekrenkt. Maar wanneer men nu dezelfde Liebermann of Fedosof op de man af zou vragen, of ze werkelijk zo bar ontevreden met Batmanof zijn, of ze werkelijk een andere directeur willen, iemand, die gemoedelijker is, tactvoller, minder onrustig en vinnig dan Batmanof?

Ja, Wasili Maximowitsj is nors. Hij is streng, vaak onbarmhartig en toch, niemand van hen zou Batmanof in de steek laten, niemand zou hem bijvoorbeeld voor een Sidorenko willen ruilen. Door Batmanof leerden ze datgene kennen, wat Wasili

Maximowitsj bolsjewistische, organisatorische productiviteit placht te noemen.

— Wat een prachtige mensen werken bij ons op het traject, kameraden! — zei Batmanof vol vuur. — Poesjtsjin heeft hen in de krant zeer kenmerkend de gardisten van het achterland genoemd. Wij zijn verplicht over hen in ons verslag even aanschouwelijk te vertellen als de politieke ambtenaren van het leger het in de frontberichten doen met betrekking tot de soldaten en officieren, die zich in de gevechten onderscheiden hebben.

Wasili Maximowitsj glimlacht en zijn ogen fonkelen. — Maar neem nu eens onze personeelsafdeling! Ik kan er voor instaan: de kameraden van de personeelsafdeling zullen vel na vel met woorden en getallen volschrijven, hoeveel mannen en vrouwen er bij ons zijn, hoeveel ervan met universitaire, middelbare en lagere schoolopleiding. Ook zal men met een tabel klaar staan — ik heb al iets dergelijks gezien: deelname aan de onderlinge wedijver, uitgedrukt in maandelijks percentages. En in deze zee van woorden en getallen, kameraden, zal het belangrijkste verdrinken, namelijk de ziel van de mensen! Er zal geen plaats meer zijn om er van te vertellen, hoe er bij ons geen telefoon was en hoe de komsomolleden onder leiding van Tanja Wasiltsjenko invielen. Hoe er bij ons gebrek was aan lassers en hoe Oemara Mahomed alleen het werk van vier man deed, hoe een ploeg wegwerkers de vrachtwagen van chauffeur Machof leeg maakte, om de rode vlag niet te verliezen. Hoe er mensen stierven, omdat het werk hun meer gold dan hun eigen leven. Hebben wij het recht om ingenieur Topolef, de voorman Gontsjaroek, de tractorist Silin te vergeten?

...In Kofsjofs gespleten bewustzijn is de ene helft intens bezig met Batmanofs redevoering en leeft in dat, wat op de conferentie gebeurt, terwijl de andere helft in de pas verlaten strijdsector verwijlt. Hoe daar nu alles door elkaar krioelt! Beridze komt hem voor de geest: „Houd je kalm, Aljosja! Vertrouw maar op mij, ik zal je niet in de steek laten!” — Neen, Beridze staat niet stil, hij beweegt! Hij neemt maatregelen, geeft bevelen in zijn, Kofsjofs, sector. Nu loopt hij vlug langs een stuk van de pijpleiding, waar hij een fout vermoedt. Zijn laarzen zakken weg in de uit de geul gegraven rulle aarde. Georgi Dawydowitsj begint te zweten, hij veegt zijn gezicht af met de mouw van zijn hemd, dat grijs van de stof ziet. Voortdurend wordt er ondertussen water in de pijpleiding geperst. De pompen persen en persen het er zonder onderbreking in. De mensen wachten en zijn opgewonden. Maar alleen Beridze is kalm. Hij heeft het recht niet om zenuwachtig te zijn. Hij speelt

het zelfs klaar om Oemara Mahomed tot bedaren te brengen, die het niet uithield en naar het controlestation gereden was. Beridze zegt tegen hem: — Waarom die opwinding, laten we liever een sigaret opsteken. Ondertussen zal ik je een vermakelijke geschiedenis vertellen.

Om Beridze en Oemara heen komt een groep mensen staan. De hoofdingenieur vertelt met een onbezorgd gezicht hoe hij eens in zijn prille jeugd ver van de kust in volle zee met een knap meisje kennismaakte. De menigte lacht en niemand verraadt hem, hoewel velen weten, dat hij nauwelijks kan zwemmen. Alexej had hem immers met de grootste moeite uit de zeeëngte gered. . . .

— Wat heeft ons bureau voor ontdekkingen en rationalisatievoorstellen van de arbeiders te vermelden? — hoort Alexej de aan de accurate, steeds nadrukkelijk beminnelijke ingenieur Polozkof gerichte vraag van de directeur.

Polozkof staat op:

— Ik ben van plan, kameraad Kofsjoef twee diagrammen mee te geven. De dynamiek van de maandelijks binnengekomen rationalisatievoorstellen en de som van de uit de uitvindingen resulterende jaarlijkse, voorwaardelijke economie.

De aanwezigen barsten in lachen uit, Batmanof monstert Polozkof met grimmige blik.

— Uw „dynamiek en voorwaardelijke economie” hebben wij niet nodig! Geeft u ons een levendige, menselijk doorvoelde beschrijving van de onvoorwaardelijke productiviteit van onze ingenieurs en arbeiders van het bedrijf. In de sectoren hebben wij overal nieuwe uitvindingen gezien. Het hele traject langs de linkeroever werd door Beridze en Karpof uitgedacht. Wat wil dat zeggen? De nieuwe methode voor het buizentransport, die door Kofsjoef en Machof werd uitgevonden? Het premiebuffet van Rogof en Koetsjina? Of Silins bulldozer, die de tajga effent? Of de explodeermethode voor het graven van de geul, die door Koezma Koezmitsj Topolef voorgesteld werd? En het lassen van de buizen in de winter? En het transport van vijfhonderd meter lange stalen pijpen over het ijs? Beste kameraden, dat zijn toch allemaal nieuwe vondsten!

. . . . Alexej stelt zich aanschouwelijk voor: het kritieke ogenblik van de proefneming nadert. Beridze wijkt geen pas meer van de drukproefmachine. Honderden aandachtige en waakzame ogen van arbeiders kijken als gebannen naar de manometer. De druk in de pijpleiding stijgt voortdurend. Of hij bereikt de rode streep (70 atmosferen), dan zal bijval en een veelstemmig enthousiast gejuich weerklinken, zullen Beridze en Oemara door sterke armen uit de menigte beetgepakt en opge-

nomen worden. Of het gecompriëerde water doet de voegen scheuren — en dan... Misschien gaat er wel iemand uit nieuwsgierigheid te dicht naar de pijpleiding toe. Als er maar geen ongeluk gebeurt, maakt Alexej zich ongerust en hoort als het ware duidelijk en helder de stem van Groebiski ten antwoord, die op het dertig kilometer lange traject ononderbroken de waarschuwing doorgeeft: „Weg van de geul — levensgevaarlijk! Weg van de pijpleiding — hoge druk, levensgevaarlijk! Kameraden, past op! Opgelet!”

— Kameraad Kofsjoef, spreekt u in Moskou moedig en vrijuit over onze gebreken, vergissingen, tegenslagen en fouten! — dreunt de stem van Batmanof. — In ons collectief slopen verraders binnen, die wij niet onmiddellijk doorzien hebben. In ons midden bevonden zich deserteurs, egoïsten en lafaards. Verzwijgt u dat niet. Er waren onder ons mensen, die er aan twifelen, dat men de pijpleiding binnen een jaar klaar kon krijgen. Er waren ook mensen, die geloofden, dat de hele onderneming geen cent waard was en verzoeken indienden, om hen naar het front te sturen.

Gretsjkin stoot Alexej aan:

— Voel je iets? Dat slaat op jou!

— Bericht u alles zoals het was, kameraad Kofsjoef, — overstemde Batmanof Gretsjkin. — Wij hebben de voorwaarden van de oorlogstijd aanvankelijk verkeerd begrepen en ons niet om levensomstandigheden bekommerd. Onze ingenieurs zaten te huiveren in ijskoude kamers, in de cantine waren er alleen aardappelen te eten. „Niets aan te doen — oorlog!”

...In gedachten telt Alexej de seconden. Hij houdt het nauwelijks op zijn plaats uit. „Het is al tijd... waarom zwijgt Beridze. Zou er werkelijk een katastrofe...?” De secretaresse komt de werkkamer binnen en fluistert de directeur iets in het oor, terwijl ze schuins naar Alexej kijkt. Batmanof strekt zijn hand uit naar het opzij geschoven telefoontoestel. Alexej springt op...

...Er breekt lawaai uit in de werkkamer, alsof er water een sluis binnenstroomt. Eerst is er niets te verstaan. Men merkt alleen, dat dit lawaai de weerklank is van iets geweldig belangrijks. Het doet denken aan een zee, die door de storm opgezwiept wordt, aan het geraas van een grote veldslag. Allen luisteren ingespannen. In de oorverdovende chaos van geluiden klinken plotseling enkele menselijke stemmen. Duidelijk waarneembare uitroepen: „Voor onze Stalin!”, „Oemara Mahomed op de schouders!”, „Waar is kameraad Kofsjoef, onze sectorchef? Kameraad Kofsjoef op de schouders!”, „Een hoera voor hoofdingenieur Beridze!” En opnieuw gaan de stemmen

verloren in het aangroeiende lawaai, dat nu voor iedereen begrijpelijk is: het applaudisseren van de arbeiders, de ovatie van een duizendkoppige menigte!

Met ingehouden adem en op elkaar geklemde tanden hield Alexej de hoorn van de telefoon stijf vast. Hij zoog als het ware de levensadem van zijn sector in.

Eindelijk begon de razende storm wat weg te ebben. Beridze's stem weerklonk.

— Hoofdkantoor!

— Hier hoofdkantoor! — antwoordde Batmanof.

— Hier spreekt hoofdingenieur Beridze. Ik meld: de proefneming in de kopsector is glansrijk verlopen! De dertig kilometer lange pijpleiding vertoonde zelfs bij een maximum druk van zeventig atmosfeer geen enkele breuk. Ik feliciteer u, kameraad directeur, en verzoek aan kameraad Kofsjof en het hele collectief van het hoofdkantoor mijn gelukwensen over te brengen.

— Ik feliciteer u van ganser harte, kameraad! — antwoordde Batmanof vol vuur. — Het werk van de bouwers in de kopsector is de hoogste onderscheiding waardig. De rode vlag van de directie blijft in de sector. Wij zullen dadelijk Moskou en Roebezjansk omtrent uw overwinning op de hoogte stellen.

— Chef, heb ik goed gelast? — mengde Oemara zich in het gesprek. — Weet je nog, dat ik gezegd heb: „vlug lassen, maar goed.” Niet een voeg is gescheurd. Geef de lassers een premie, je hebt het beloofd!

— Voordat de nacht aanbreekt, krijgen jullie de beschikking over de premies, — zei Batmanof ontroerd.

....Bijval barst los, ditmaal niet in de sector, maar in Batmanofs werkkamer. Allen klappen staande in hun handen en kijken daarbij naar Kofsjof. Hij ziet niemand, buigt zich vol aandacht over het apparaat, zijn lippen gaan op en neer en zijn wimpers trillen onafgebroken. De partij-organisator maakte Batmanof er met een hoofdknik op attent, loopt naar de microfoon en schreeuwt:

— Kameraden, arbeiders van de kopstrijdsector! Jullie sectorchef ingenieur Kofsjof is aan de lijn. Hij vliegt met een spoedopdracht naar Moskou en daarom is hij nu niet bij jullie. Hij wil graag een paar woorden tot jullie richten....

— De sector verstomt.... Alexej zwijgt een poosje om zich te concentreren.

— Beste kameraden! — zegt hij, terwijl hij zijn nervositeit onderdrukt. — Op het meest kritieke ogenblik moest ik de sector verlaten, maar ook hier, enige honderden kilometers van jullie vandaan, heb ik in mijn hart elke minuut meebeleefd, hoe

de proefneming verliep. Wat ben ik blij, beste vrienden, dat de pijpleiding in orde is! Een prachtkerel bij jij, Oemara! Prachtkerels zijn jullie allemaal, lassers! In gedachten omarm ik jullie. druk ik jullie de hand. . . .

— Aljosja! — zo klinkt opnieuw Beridze's stem, de stem van iemand, die dronken is van geluk. — Allen vragen mij, om je te zeggen. . . . Je afwezigheid merken we heel erg. Ik span me in, jou te vervangen, zo goed als ik kan. Wij zijn er trots op, dat jij juist de afgezant van ons collectief naar Moskou bent. Zeg tegen de hoofdstad, dat al onze gedachten bij haar zijn!

— Zeg tegen Stalin: de hele olieleiding zal net zo worden als in ons district! Geen enkele pijpbreuk! Mijn erewoord! — zegt Oemara op bevelende toon.

Alexej knikt gehoorzaam met zijn hoofd. . . .

VEERTIENDE HOOFDSTUK

Naar Moskou!

Het gebeurde zoals Gretsjkin voorspeld had: Alexej en hij moesten het verslag gezamenlijk opstellen.

— Zeg me alsjeblieft, waarom deze conferentie belegd werd, — bromde de leider van de ontwerpafdeling. — Batmanof heeft alleen verwarring onder de mensen gesticht. Van te voren was alles mij duidelijk: welke getallen en welke verklaringen er nodig waren. Nu aarzel ik... En wacht maar eens, tot de afdelingschefs met hun fantasieproducten aan komen dragen.

Ze verdeelden het werk: Gretsjkin verzamelde de gegevens en maakte het materiaal voor het verslag klaar. Alexej nam met Kobzef door, welke kaarten, diagrammen, technische tekeningen en schetsen voor het verslag nodig waren en overlegde hoe hij zijn voordracht zou indelen. Gretsjkin speelde het klaar binnen twee dagen van alle afdelingschefs schriftelijke verslagen los te krijgen. Ze kwamen zich bij voorbaat al rechtvaardigen: — Zolang we naar Batmanof luisterden, jeukten onze handen om naar de pen te grijpen, maar toen we eenmaal aan het schrijven waren, wilde het niet vlotten.

— We moeten er maar liever mondeling over praten, ik zal je een levendige beschrijving van alles geven, — stelde Fedosof met een schuldbewust gezicht aan Alexej voor. Ik heb alle mogelijke moeite gedaan, maar alles tevergeefs, moet ik misschien met een hele roman komen aandragen?

Gretsjkin en Alexej lieten de verslagen aan de directeur zien. Wasili Maximowitsj keek ze door, las Zalkind een paar stukjes voor en schold:

— Ik heb het immers geweten! „Mensen van de verbindingdienst stelden zich beschikbaar om elke willekeurige moeilijkheid uit de weg te ruimen.” En zoiets schrijft Tanja Wasiltsjenko, wat moeten we dan wel van Liebermann

verwachten? Of hier, dat literaire product van het bureau voor ontwerpen en rationalisatieplannen der arbeiders: „De essentie van het door ingenieur Topolef ingezonden rationalisatieplan bestaat uit het volgende.” Verder komen er paragrafen: „a, b”, het hele alfabet. De arme Koezma Koezmitsj zou zich bepaald in zijn graf omdraaien bij het lezen van de volgende woorden, die klinkklare nonsens zijn. Er valt niets te lachen! — vond Wasili Maximowitsj, die Alexejs en Gretsjkins glimlach zag. — Jullie zult het verslag zelf moeten schrijven. Maar probeer tenminste er iets enigszins behoorlijks van te maken! — Kofsjof en Gretsjkin schreven het verslag en kibbelden, omdat er „net niet dat” in uitgedrukt werd, zoals Gretsjkin zei. Kobzef bracht een grote, meesterlijk door hem getekende kaart van het Verre Oosten, waarop de geprojecteerde olieleiding aangegeven was. Zelfs op de tekening maakte ze een overweldigende indruk en liep zij als een — overeenkomstig de kleur van de ruwe olie — zwart kanaal over het hele vel, met de daarop aangegeven lengte- en breedtegraden, de lichtblauwe aderen van de rivieren en de stippen van steden en dorpen. Aan beide kanten van de olieleiding liep een wirwar van dunne, kleurige parallelijntjes, waarvan iedere centimeter tien kilometer voorstelde. De rode lijn was de autoweg, de blauwe de telefoonleiding, de bruine de verdediging van de buizen over het traject, de groene de laswerkzaamheden, de roze het opwerpen van de geul, de lichtblauwe reiniging, isolering en ingraving van de pijpleiding in de geul, de gele de waterdrukproef, de lila het dichten van de gleuf met aarde, de paarse de oprichting van het hoofdpompstation en de oranje alle mogelijke andere verbindingen.

Slechts drie lijnen liepen langs de hele lengte van de pijpleiding: de rode, de autoweg; de blauwe, de telefoonverbinding en de oranje, de overige verbindingen. Ook de bruine lijn, de verdeling der buizen, was bijna zonder onderbreknig. De andere leken als het ware met een slordige hand getekend; zij braken plotseling af, vervaagden, doken weer op en verdwenen opnieuw

Deze eenvoudige en duidelijke voorstelling van de tegenwoordige stand van de werkzaamheden, boeide Alexej en vooral Gretsjkin. Iedere streep van het bonte sierlijke patroon op de kaart schreeuwde hun als het ware toe, dat er nog zeer veel arbeid verricht moest worden.

Op Kobzefs kaart en op de papieren vielen groene nachtvindertjes, die aan de grote lamp hun vleugels geschroeid hadden, of aan het eind van hun krachten waren. Bij het vallen van de avond kwamen ze, alsof ze door de maneschijn geboren

werden, door de ramen vliegen en fladderen met een onrustig geritsel tot vervelens toe door de kamer. Geërgerd veegde Alexej ze van de kaart af en vroeg, daar hij Gretsjkins onderzoekende blik op zich gericht voelde:

— Wat sta je me aan te gapen? Heb ik soms inkt in mijn gezicht?

— Ik ben toch zeker Zjenja niet, dat jouw gezicht me zou interesseren, — sneed Gretsjkin af. — Jij komt uit de ver afgelegen sectoren, je hebt het traject gezien. Zeg eens: komen we op tijd klaar of niet?

— We spelen het klaar, — antwoordde Alexej zonder aarzeling. — Niet daarom, omdat het werk ten einde loopt. Want dat duurt nog een hele poos. En ook niet omdat het gemakkelijk zou zijn. Maar omdat wij het klaar moeten krijgen, het recht niet hebben om het niet klaar te krijgen.

— Zul je dat ook in Moskou vertellen?

— Precies hetzelfde zal ik vertellen.

— Moskou zal je niet op je woord geloven, maar bewijzen verlangen. Weet je ik zal je in alle vriendschap zeggen: je hebt een zware taak voor je! Geloof me, ik ben de laatste tijd een beetje zenuwachtig geworden, ook Lizotsjka heeft het gemerkt. Met Batmanof kan ik in het algemeen goed samenwerken. . . . Natuurlijk is het moeilijk. Je spant je in als een trekpaard. Steeds moet je je beheersen, anders geef je je bloot. Maar toch is het wel een goed leven. . . . Streng is hij, hard, het moeilijkste werk neemt hij zelf op zich. Een goed woord krijg je maar eens in de drie jaar van hem te horen. Daarom waardeer je het dan ook. Met zo'n leider ga je door dik en dun. Maar de bouwtermijn loopt af, de tijd smelt als sneeuw voor de zon. Met de boekhouder heeft hij de draak gestoken. Ik kon mij ook niet beheersen en heb gehinnikt als een paard en toch kan menig een net zo goed zeggen: je ontkomt niet aan de cijfers. Naar mij komen deze getallen van alle kanten toe. Ik moet toegeven, ze groeien van dag tot dag, worden dik en worden steeds vetter en vleziger. Dat klopt allemaal! Maar kruip eens in mijn huid en ga eens na, wat er op een dag in het totaal gepresteerd wordt. Dat is maar de helft van wat we moeten presteren, wanneer we de olie op de vastgestelde termijn willen leveren! Mijn hele gepraat komt daarop neer, dat je er in Moskou niet onderuit zult komen zelfs de getallen te weerleggen, die ik zelf dag in dag uit naar de hoofddirectie stuur. — Gretsjkin sperde zijn ogen wijd open. Op zijn onregelmatige brede gezicht kwam een uitdrukking van radeloosheid.

— Of weet je soms meer dan ik, nadat je op het traject geweest bent? — ging hij verder. — Waar haal je toch die

zekerheid vandaan? Oordeel je niet alleen maar naar je kop-sector? Goed, het zal bijtijds klaarkomen. Dat zie je aan alles, maar daartegenover zijn in andere sectoren de laswerkzaamheden maar voor de helft klaar. Er is in het bedrijf maar een enkele Oemara Mahomed.

Alexej stond op om zijn benen te strekken. Hij liep naar de deur en weer terug. Gretsjkin liet geen oog van hem af.

— Juist, arbeid is er meer dan genoeg. Desalniettemin zal alles klaarkomen, — bekrachtigde Alexej zijn bewering. Een rare kerel ben jij, kameraad expeditiechef. Je weet toch, welke maatregelen er genomen worden om jouw getallen nog vlugger te doen groeien. Na het bevel over het tot stand brengen van strijdsectoren steeg de prestatiecurve direct. Het uurrooster: de resultaten komen nu net. De wedijver heeft zijn hoogtepunt nog niet bereikt. Oemara is helemaal niet de enige. Heb je het appèl van de lassers van Petja Goedkin gelezen? Die zitten Oemara Mahomed al bijna op de hielen. . . . Oemara zelf en zijn collega's — Kedrin, Wjatkin, Fjodorof — zijn al tot instructeurs van de Stachanof-methoden in de sectoren aangesteld. Dat weet je allemaal. . . . Het tijdrovende grondwerk: het uitgraven en dichtsmijten van de geul, nemen de kolchozboeren, onze vrienden aan de Adoen, grotendeels op zich. En in het verslag delen we dat mee. Of schrijf jij niet wat je denkt? . . .

Gretsjkin fronste zijn voorhoofd en maakte een handgebaar. Was dit als teken van protest of om de vlindertjes en muggen weg te jagen?

— Rijd zo snel mogelijk naar het traject, ouwe pennelikker! En breng minstens een maand in de sector door, dan kun je je ervan overtuigen, dat ik gelijk heb, en je twijfel laten varen, — ried Alexej hem aan.

— Ik en weggaan, ze zullen me zien aankomen! Batmanof heeft mij hier nodig bij de statistieken, de telefoons; de duivel hale ze!

— De ijsweg over de zeeëngte hebben we in twee dagen voltooid. Volgens de prestatienormen moesten diezelfde mensen hem in acht dagen aanleggen. Jouw normen werden over boord gegooid! En talloze malen werden ze over boord gegooid, toen we de olieleiding in de zeeëngte aanlegden. Sinds ik van de technische hogeschool afgekomen ben, werk ik nu op het tweede bouwbedrijf. Ook als student was ik in mijn praktijkjaren op twee heel belangrijke bouwobjecten. . . . Ik zag in, dat de krachten van een goed bouwcollectief, wanneer het werk op zijn eind loopt, op geheimzinnige wijze van dag tot dag toenemen. In het leven van elk nieuw bouwobject komt er een stadium, waarin bijvoorbeeld van de twaalf maanden er nog

vier maanden tijd overblijven, maar ook de helft van het werk nog gedaan moet worden — en deze helft wordt in vier maanden, vaak nog vroeger afgewerkt. Dat is een heel bijzonder rythme in het groeiproces. Herinner je je nog hoe Batmanof in het begin van de winter vaak van de voorbereiding tot een strategische veldslag sprak? Hij voorspelde toen al: wij bereiden de start voor, nemen een aanloop en dan — de sprong! Ik durf te wedden, dat je totale resultaat binnen tien dagen verdubbeld zal zijn. Het tempo wordt bij de werkploegen steeds hoger. Geloof jij, dat ze hun verplichtingen niet zullen nakomen, ze zullen ze nakomen! Dat is nog nooit gebeurd, dat ze hun woord niet gehouden hebben. Ik noteerde de arbeidsprestaties van de grondwerkersploeg van Ziatjkof. Je valt van de ene verbazing in de andere: precies dezelfde ploeg, maar de prestaties stijgen progressief. Dat lijkt onbegrijpelijk, gezien van het standpunt van een bekrompen rekenaar, maar het is een feit en aan de feiten kun je ook niet ontkomen, — lacht Alexej en keek Gretsjkin scherp aan. — Nu, heb ik je kunnen overtuigen?

— Ja, je hebt me overtuigd, — antwoordde Gretsjkin en zag er werkelijk wat opgetogener en vrolijker uit. Dat was zo zijn aard: twijfelde hij aan iets, dan legde hij zijn twijfel voor aan iemand, die hij vertrouwde.

Nadat het gesprek beëindigd was, zette Gretsjkin zijn werk voort, alsof alles prima in orde was. Ook Alexej boog zich weer over het ontwerp-verslag.

De vijf dagen, die Batmanof voor de uitwerking van het verslag had toegestaan, waren voorbij. Er was weinig geslapen en veel nerveuze drukte geweest. Tenslotte lag alles klaar: de albums met de tabellen, de kaarten, de diagrammen en de kalenderontwerpen. Voor de derde maal werd het verslag na de nodige veranderingen en verbeteringen weer overgetypt en aan Batmanof en Zalkind door Alexej hardop voorgelezen. Terwijl Batmanof het ondertekende, maakte hij een grapje over Kofsjof en Gretsjkin:

— Natuurlijk niet dat wat ik eigenlijk had willen hebben, maar beter dan dat wat er geleverd zou zijn, wanneer ik jullie niet allemaal in de conferentie het vuur aan de schenen gelegd had.

— U moppert zonder reden, Wasili Maximowitsj, — bromde Gretsjkin. — Een degelijk, eerlijk verslag, op betrouwbare basis!

Nu Alexej alleen nog maar op weg hoefde te gaan, voelde hij zich plotseling onvoorbereid. Zolang hij aan zijn voordracht geschreven had, had hij gemeend, dat het verslag voor Moskou

er zo en niet anders had moeten uitzien. Nu echter wekten de accurate, in correcte ambtenarenstijl geschreven documenten, zijn twijfel. „Alleen de kunst met haar tovermiddelen is in staat, om in de muziek, de schilderkunst, de literatuur de in het verleden verzonken beelden uit het leven te doen herrijzen,” overlegde Alexej bij zichzelf, terwijl hij steeds weer opnieuw het verslag doorbladerde en de verschillende gegevens en tabellen doorkeek. „Waar, in welke lijsten zijn de vreugde en het leed weerspiegeld, die we bij de aanleg van de olieleiding onder-vonden? De overleden Koezma Koezmitsj Topolef had het eens over zijn bijdrage aan de „coöperatie”. In welke getallen wordt zijn bijdrage of de bijdrage van Smortsjkof, Beridze of Silin uitgedrukt?...”

Hoe langer hij er over nadacht, des te verantwoordelijker leek hem deze reis naar Moskou. In zijn geest stelde Alexej zich de aanleg niet abstract voor, maar zag hem aanschouwelijk voor zich in zijn hele verloop tot aan zijn voltooiing voor zich. Hij herinnerde zich, hoe hij en Beridze eens aan de kust in een woeste Januari-sneeuwstorm een gezellige avond in de woonbarak van de bouwarbeiders hadden doorgebracht. De ijzeren kachel brandde, de mensen zaten er omheen. Ziatjkof vroeg aan Beridze, te vertellen, hoe de olie in de leiding zou worden gelaten, wanneer deze klaar was. Nog was het eerste pijpstuk niet in de zeestraat tot zinken gebracht, nog stond men aan het begin van het werk, nog was er voorlopig zeer veel tegenspoed en slechts weinig succes geweest en niettemin waren de arbeiders er vast van overtuigd, dat de olie precies op het vastgestelde tijdstip naar Nowinsk zou stromen. Zij beweerden zelfs, dat de olie vroeger dan op dit tijdstip naar Nowinsk zou vloeien, al was het ook maar een dag, in elk geval vroeger!

— Zullen we het proberen? — vroeg Beridze, die vuur en vlam vatte en aldus begon: — Verscheidene jaren zijn voorbij....

— De oorlog ligt achter ons, — viel Alexej in de rede. — Wij hebben gewonnen en in het hele land ontplooit zich een gigantische wederopbouw....

— Wij bevinden ons allemaal op een reusachtig bouwobject, — ging Beridze verder. — Laten we zeggen, aan de Kaspische Zee.

— We leggen een olieleiding op de bodem van de zee, — zo ontwikkelde Alexej zijn gedachte verder.

— De tweeëndertigste verjaardag van de Octoberrevolutie nadert en wij halen herinneringen op, hoe wij streden....

— Liever anders: de jonge arbeiders, de komsomolleden

vroegen jullie te vertellen, hoe dat allemaal hier bij ons toeging, — corrigeerde Ziatjkof hem met een brede glimlach.

— Verder vertellen, Georgi Dawydowitsj! — schreeuwde Oemara Mahomed.

— Kameraden! — Beridze stond op. Zijn gezicht stond ernstig. Zijn stem klonk opgewonden. — Wij lieten de olie drie dagen voor de termijn, aan de vooravond van de vijftwintigste verjaardag van de grote Socialistische October-revolutie in de pijpleiding vloeien. Luistert, hoe dat toeging. . . .

. . . . Oemara Mahomed ging in de geul liggen, onder de pijpleiding, om de laatste voeg te lassen. Toen hij opstond en zijn donkere bril afzette, zagen allen, dat hij huilde en lachte tegelijk.

„De duivel mag weten, wat ik in mijn oog gekregen heb, — mompelde Oemara. Kwaad op zichzelf, zei hij tegen ingenieur Kofsjoef: — Waarom kijk je zo naar me. Heb je me nog nooit gezien? Kijk liever naar wat ik op de buis heb geschreven. Een rapport. . . .”

De ingenieur keek nauwkeuriger en las toen hardop de volgende woorden, die met vuur op het metaal waren geschreven:

„Kameraad Stalin! De olieleiding is klaar. Dat is onze slag tegen Hitler. Wij wachten op uw nieuwe opdrachten. October 1942.”

Alleen was het ogenblik voor het rapport nog niet gekomen. Het moeilijkste moest nog gedaan worden. Zo is het altijd met mensen, die bouwen en strijden: het moeilijkste moeten ze altijd nog doen.

In de eerste plaats moest men de geul van de pijpleiding met aarde dichtgooien. Allen hielpen hieraan mee: de hulparbeiders en de lassers, de chauffeurs en de ambtenaren. De Nanaajse en Russische bewoners uit het gebied van de Adoen kwamen te hulp. In een onafgebroken rij, die zich honderden kilometers uitstreckte, kwamen ze met spaden in de hand bij de geul en hier onderscheidde Ziatjkof zich weer, niemand kon het tegen hem opnemen. . . .

Maar een nog moeilijker taak stond nog te wachten: de olieleiding vlug op de proef stellen, doorspoelen, en in bedrijf nemen. De vorst kon het hele werk teniet doen. Kwam hij plotseling, dan moest men het binnenlaten van de olie tot het voorjaar uitstellen. Men mag een leiding bij lage temperatuur niet onder waterdruk zetten en doorspoelen. Het water bevriest en het ijs doet de voegen barsten. . . . Het ging erom, tot elke prijs vóór het invallen van de vorst het water uit de olieleiding weg te persen en hem met olie te vullen. De ingenieurs herhaal-

den in alle toonaarden steeds weer hetzelfde: „Voor de vorst invalt, moet men in de leiding een vloeistof brengen, waar de vorst geen vat op heeft. . . .”

Er kwam een regeringscommissie naar het eiland vliegen, aan het hoofd waarvan Pisaref, de gevolmachtigde van het Staatscomité voor Defensie stond. In Kontsjelan werden de pompen in werking gesteld. Met kracht joegen zij het water door de leiding op het eiland. Tegelijkertijd begonnen de pompen op Tsjongr te werken. Het water bruisde langs de Adoen stroomopwaarts. Snel stroomde het water door de buizen, maar op zijn weg ontmoette het niet weinig hindernissen. Pas na een week kwam het bij Nowinsk! In deze tijdsduur hadden de mensen meer opwindends en meer psychische spanningen te doorstaan, dan zij gedurende de aanleg van de pijpleiding hadden doorgemaakt.

Ieder ogenblik kon er iets gebeuren. De technische berekeningen staan bij de proefneming een procent voegbreuken toe. Zijn er in de pijpleiding tienduizend voegen, dan kunnen er honderd barsten. Maar niet voor niets gaven Oemara Mahomed en zijn kameraden hun erewoord, zo te werken, dat er geen breuken zouden ontstaan: onder de druk van zeventig atmosfeer barstten bij elkaar maar twaalf voegen. En hoeveel moeite kostten de arbeiders deze twaalf voegen! Wanneer een voeg barstte, werden de pompen afgezet op een teken van de naastbijgelegen blokpost. Men moest de aarde uit de geul halen, de pijpleiding blootleggen en de defecte buis door een nieuwe vervangen. Dit gebeurde twaalf maal. In twee sectoren werden verstoppingen ontdekt. Men was lang bezig, voordat men ze vond, men sneed de pijpleiding op verscheidene plaatsen door, totdat men er een. . . . dikke balk en een prop geperst stro uithaalde.

De voorzitter van de regeringscommissie gaf bevel de olie in de leiding te laten vloeien. De Kontsjelanse pompen zetten zich in beweging en de olie stroomde uit de enorme reservoirs in de pijpleiding. Zij werd op haar weg door de leden van de commissie en vertegenwoordigers van het bouwcollectief begeleid, die in auto's langs de leiding reden. Onder hen bevonden zich Batmanof, Ziatjkof, Beridze, Oemara, Tanja Wasiltsjenko, Petja Goedkin, Groebski, Karpof, Genka Pankof, Filimonof, Alexej Kofsjoef en anderen, in totaal een kleine vijftig man. De feestelijk versierde wagens werden door Smortsjkof en Machof bestuurd. Naast Machof zat op de plaats van de tweede chauffeur Moesia Koetsjina. De tocht verliep in een werveling van blijde en opwindende gebeurtenissen.

Reeds op het vaste land, niet ver van Nizjnjaja Sazanka, waar de vissers — de landgenoten van Karpof — de mensen

van het bouwbedrijf een feestelijke ontvangst bereid hadden, barstte er plotseling een voeg. De olie stroomde door de breuk, spoelde de laag aarde uit de geul en spoot hoog de lucht in, hoger dan de tajga, spetterde en stroomde over het verwelkte loof van de bomen, het droge gras en de bonte herfstbloemen.

De auto, waar Oemara Mahomed in zat, bevond zich het dichtst bij de plaats van de breuk. De lasser sprong uit de cabine en rende naar de oliefontein, die uit de grond spoot.

— Olie! Olie! Kijk eens, wat een olie! — riep Oemara verheugd, schepte de olieachtige vloeistof met zijn hand op en rook er begerig aan.

Nijdig rende Beridze naar de lasser toe: — Er is een breuk, en hij danst van vreugde, de idioot! Maar Oemara strekte zijn met olie besmeurde handen naar de ingenieur uit en bleef maar roepen:

— Olie! Olie!

Beridze keek hem onderzoekend aan en zei verder niets.

„Iwan Loekitsj! Rijd dadelijk naar de blokpost!” beval Kofsjoef ondertussen. „Bel naar Tsjongr op en zeg dat ze de pompen stop zetten. Zodra dat is gebeurd, moet je de breuk met een schuifplaat afsluiten.”

Vier uur later vloeide de olie opnieuw en de auto's zetten hun tocht voort.

— Waar was je zo blij over, jongeman? — wendde Karpof zich vragend tot Oemara. — Er ging zoveel olie verloren, en jij juichte.

— Er is een beetje olie verloren gegaan, maar ik ben zo blij, — antwoordde Oemara. — Ik zie, dat de olie naar jouw dorp is gelopen. Dus komt zij ook gauw naar Nowinsk. . . .

De olie bereikte Nowinsk op de vierde November, op de achtste dag. De hele stad stroomde naar de Adoen om haar te verwelkomen. Een duizendkoppige menigte verdrong zich om de olieraffinaderij. Zij wilden allen zo dicht mogelijk bij de tank staan, die door een slang met de pijpleiding was verbonden.

— Wie wilt u met de ontvangst van de olie belasten? — vroeg Batmanof aan Pisaref en Doedin, die voor de olietank stonden.

Pisaref liet zijn blik over de mensen, die om hem heen stonden, gaan.

— Oemara Mahomed, Ziatjkof, Karpof, Tanja Wasiltsjenko, Terehof en de arbeider van de olieraffinaderij Kapitsin zullen de olie in ontvangst nemen.

Op dit ogenblik werd in de brede opening van de slang de eerste olie zichtbaar. Er sprong een dunne straal uit. Daarna echter stroomde het als een zwarte massa, die in alle kleuren

van de regenboog glinsterde. Luid schalden de bijvalsbetuigingen over de Adoen.

Ziatjkof kwam uit de menigte te voorschijn, nam zijn pet af en liep naar de olietank, met een fles in de hand. Hij hield hem onder de oliestraal en zijn hand beefde daarbij. De fles liep vol. Ziatjkof veegde hem met zijn muts af, kuste hem en gaf hem aan Pisaref.

— Ons cadeau voor kameraad Stalin! Wij verzoeken u, het per vliegtuig te sturen.

— U brengt het hem zelf, kameraad Ziatjkof. Samen met kameraad Oemara en kameraad Batmanof overhandigt u kameraad Stalin persoonlijk dit buitengewone geschenk, — antwoordde Pisaref. Opnieuw weerklonken er bijvalsbetuigingen, zoals de Adoen en de oeroude tajga nog nooit hadden gehoord. Ondertussen stroomde de olie ononderbroken de tank in. Nu was niets meer in staat, haar te stuiten. Een hele zee van olie glansde en glinsterde voor de ogen van de mensen van het bouwbedrijf en de inwoners van Nowinsk. De arbeiders begonnen al de zwarte stroom in een andere tank om te leiden. . . .

. . . . Beridze zweeg. Zijn blik dwaalde over alle toeschouwers. Ziatjkof veegde zijn ogen af, zonder zijn tranen te verbergen. Allen waren diep ontroerd. Buiten floot en gierde de sneeuwstorm met onverminderde kracht. Oemara Mahomed sprong veerkrachtig van een van de bovenste britsen, liep naar Beridze en drukte hem de hand:

— Heel goed! Dat heb je allemaal heel goed gezegd. Precies zo zal het gebeuren!

Alexej pakte juist zijn handkoffertje, toen Liebermann naar hem toekwam.

— Ik heb opdracht je reisuitrusting te verzorgen, — zei hij met een zakelijk gezicht. — Ik heb uitgerekend, wat je volgens de regels van de fouragering toekomt, maar ze hebben me uitgelachen: het is een beetje al te weinig.

— Meer komt me niet toe en wil ik ook niet hebben!

— Lieve hemel, laat me toch uitpraten! Batmanof, Zalkind en Beridze hebben jou hun maandrantsoen afgestaan. Ik heb ze bij dat van jou gelegd en dat was samen aardig wat. Jij gaat vliegen en daarom geef ik je alleen maar dingen mee, die niet bederven. Heb je er wat op tegen? Je krijgt spek, gecondenseerde melk, blikjes gerookt vlees mee. Kijk eens, voor jou is het beste me nog niet goed genoeg. Je bent een reusachtige kerel! En niet iedere dag gaat er iemand van ons naar Moskou om verslag uit te brengen.

— Luister eens... Ik heb niets anders nodig, dan wat reisproviand, — zei Alexej, die ontroerd was door de zorgen van zijn kameraden. — Drie, vier dagen, en ik ben in Moskou. Batmanof, Zalkind en Beridze geef je hun rantsoenen maar terug. Ik ben hun van ganser harte dankbaar, en zal zo wel rondkomen...

Liebermann keek hem medelijdend aan:

— Ach jé, wat een onbaatzuchtige kameraad! Je hebt toch een vader en moeder? Dan moest je er eens aan denken, wat die voor een winter hebben doorgemaakt! Voor zover ik weet, ben je ook nog getrouwd. Wil je met lege handen bij je familie aankomen zetten en hun laatste restjes opeten? Nee, waarde vriend, wij dulden niet, dat onze roemrijke organisatie op deze manier gecompromitteerd wordt. Voor je vrouw geef ik je een cadeau mee: een luxueuze, vooroorlogse doos bonbons! Ik heb ook nog een paar elegante damesschoenen in het magazijn, maar natuurlijk weet je haar maat niet. Of soms wel?

— Geen flauw idee! — lachte Alexej.

En plotseling stroomde er een warm gevoel van vreugde door hem heen: gauw, heel gauw zou hij Zina terugzien, met haar spreken en haar kussen!

— Jij bent op een leeftijd, dat je alleen maar naar het gezicht van de vrouwen kijkt, en dom genoeg bent, om niet op hun benen te letten, — bromde Liebermann.

Terwijl hij tegen Kofsjof aan het praten was en deze zonder naar hem te luisteren, zijn koffer verder pakte, bracht een verkoper uit de winkel de levensmiddelen en geschenken.

— Waar dient dat allemaal voor? Dat is immers roof op klaarlichte dag! — zei Alexej ontsteld.

— Wat heb jij een dikke kop! — zei Liebermann met gefronst voorhoofd en hij duwde Alexej vastberaden van zijn koffer weg.

Hij was opgelucht, toen Kofsjof bij de directeur ontboden werd.

— Ga maar, niet omkijken, — zei hij en bracht hem naar de deur. — Ik ben vroeger reiziger geweest en heb de nodige ervaring in het pakken van koffers.

Batmanof ontving Alexej hartelijk, bood hem een plaats op de divan aan en ging zelf naast hem zitten.

— Kruip niet door het stof voor die lui in Moskou, — raadde hij hem bij voorbaat aan, terwijl hij zijn hand op de schouder van de ingenieur legde. Maar steek je neus ook niet in de wind. Doe gewoon. Maak niets mooier, dan het is, je kunt de waarheid ongeschminkt zeggen. Denk niet aan jezelf, maar aan het bedrijf: je mag in geen geval toestaan, dat dat omlaag gehaald wordt en de eraan bestede moeite gekleineerd wordt, als men

daartoe bijgeval pogingen zou doen. Verdedig je tegen aanvallen, maar wind je niet onnodig op. Kortom, bewaar je waardigheid, zoals dat een vertegenwoordiger van een aanzienlijk collectief betaamt. Eis, wat we nodig hebben, maar bescheiden, zonder botte hebzucht. Wat ze kunnen, zullen ze geven, marchanderen zullen ze niet. In Roebezsansk heb je een dag oponthoud: Doedin en Pisaref willen met je spreken. Waarschijnlijk zullen ze je raadgevingen op je weg meegeven. Batmanof kon zijn ongerustheid en opwindings — een ongewoon verschijnsel bij hem — niet verbergen. Alexej, die gretig naar hem luisterde, kon er niet achter komen, of de directeur om hem ongerust was of om een andere reden zich opwond.

— Vast en zeker moet je voor het hoofdbestuur een rede houden. Van zo iets maken ze gewoonlijk veel werk. Ze nodigen dan een talrijk en ter zake kundig gehoor uit. Prepareer je goed. Hoofdzaak is, dat je niet in de ruimte staat te praten. Spreek kort, zeker en op vaste toon. Maak het niet te gecompliceerd, maar ook niet te eenvoudig. Vertel gewoon maar van de moeilijkheden van ons werk. Sla niet een te hoge toon aan, anders slaat je stem over. — Wasili Maximowitsj lachte. — In mijn jeugd, toen ik mij voor mijn eerste serieuze rede voorbereidde, prentte een oudere kameraad mij in: „Klim niet te hoog, Wasia, anders schaamt je je voor het publiek, als je naar beneden buitelt en op je buik ligt.”

Zwijgend bekeek hij Alexej, alsof hij hem wilde taxeren.

— Belangrijk is nog, dat je het volgende in het oog houdt. . . . zeer belangrijk. . . . — ging Batmanof verder. — Wij weten zeker, dat wij de olie op tijd zullen leveren. Er is niet veel tijd meer over om klaar te komen. En we denken nu alweer aan de toekomst, willen weten, wat we verder moeten doen en willen ons op tijd voor het nieuwe werk voorbereiden. Verklaar uit naam van ons allen duidelijk en beslist, dat men ons collectief niet moet opheffen of uit elkaar halen. Wij zijn hecht verbonden. Het voordeligst zou het zijn, om ons hele collectief direct aan een ander bouwobject te werk te stellen en wel aan een zo groot en moeilijk mogelijk bedrijf. Laat men het onaangetast, dan zullen we aan het nieuwe project beter en sneller bouwen, want we hebben een en ander geleerd. Zeg, dat wij een tweede dergelijke olieleiding niet in een jaar, maar in negen maanden zullen aanleggen. Heb je mij begrepen, vriend Aljosja?

Batmanof streek langs zijn voorhoofd:

— Ik wilde je iets meegeven onderweg!

— Dank je wel, Liebermann rust me uit als voor een Noordpoolexpeditie. Het is bijna pijnlijk.

— Ach wat, pak alles aan en weiger niets, het zal je nog van pas komen.

Wasili Maximowitsj stond plotseling op: — Nu schiet het me ineens te binnen! Ik heb nog een papier in bewaring. Nu kun je het doorsturen.

Batmanof haalde het acht maanden geleden ingediende verzoek van Alexej uit de safe, waarin hij gevraagd had hem naar het front, naar Moskou te sturen. De directeur keek het geamuseerd door, maakte op het geschrift een aantekening: „Reis naar Moskou toegestaan.” — en gaf het papier aan Alexej:

— Je wou toch naar Moskou? Alsjeblieft!

Alexej wilde het verzoekschrift verscheuren, maar bedacht zich, vouwde het papier zorgvuldig op en stak het in zijn zak. Het was eigenlijk tijd om afscheid te nemen en weg te gaan, maar Alexej merkte, dat Batmanof nog iets op zijn hart had. Wasili Maximowitsj zweeg. Alexej keek hem vragend aan en reikte hem de hand:

— Tot ziens, Wasili Maximowitsj. Ik zal mijn best doen, me niet te blameren.

Batmanof liet zijn hand niet los. Eindelijk vroeg hij:

— Hoe sta je tegenover een persoonlijk verzoek van mij? Tegenover een vriendendienst. . . .

Dat kwam onverwacht. Alexej antwoordde na enige aarzeling:

— Ik doe alles voor u, Wasili Maximowitsj.

— Het lukt me maar niet om contact met Anna Iwanowna te krijgen. Het beste zou zijn om telefonisch met haar te spreken. Van hieruit is dat onmogelijk, zoals je zelf weet, maar in Moskou kun je verbinding met de Kaukasus krijgen, zoals ik hoorde. Het is moeilijk, maar mogelijk. Probeer het. Ik heb opgeschreven door wiens bemiddeling je het kunt proberen. Ik heb opgeschreven hoe je aan de weet komt, waar ze zit. — Batmanof zuchtte diep.

— Een andere mogelijkheid, de beste van allemaal: daarvoor heb je alleen maar de toestemming nodig van de bevoegde instantie in Moskou: naar de Kaukasus vliegen, met haar persoonlijk te spreken. Twee dagen zouden voldoende zijn. Zie je, kwam ik zelf naar Moskou, dan zou ik het wel klaar spelen. . . .

— Ook ik zal het klaarspelen! — zei Alexej vlug.

Batmanof drukte Kofsjofs hand, gaf hem een papier en ging naar het raam.

— Zeg haar. . . . dat ik niet gelukkig ben, dat ik op haar wacht. Misschien kan ze hier naar toe komen, al is het dan ook maar voor een maand. Vertel haar, wat je over me denkt, wat je weet. Zeg haar, dat ik Genka Pankof heb geadopteerd. Dat

is het belangrijkste. Wij moeten noodzakelijk elkaar eens met zijn drieën ontmoeten! . . .

Diep ontroerd door het verzoek en door het sterke verlangen, dat eruit sprak, deed Alexej onwillekeurig een stap nader naar Batmanof. Maar Wasili Maximowitsj hield zijn ogen strak op het venster gericht en hief afwerend de hand op.

— Ga, Alexej, het ga je goed. Veel geluk. . . .

Op de drempel keerde Alexej zich toch nog om en zei vastberaaden: — Zij zal met mij hier naar toe komen, Wasili Maximowitsj.

In de loop van de dag nam Kofsjoj van alle kameraden afscheid en nam boodschappen voor Moskou in ontvangst. Dat ~~was~~ er niet weinig. Moeza Filippowna vroeg hem naar haar woning in de voorstad te gaan en schreef op een papiertje, wat hij daar moest nakijken. Kofsjoj sleepte een pakje voor zijn broer mee, die hij telegrafisch bericht gegeven had en die Kofsjoj hij zijn aankomst zou afhalen. Liebermann gaf hem een brief voor zijn vrouw mee, om hem van Moskou naar Leningrad te sturen. Gretsjkin bestelde speelgoed voor zijn kinderen. Hij gaf Alexej een hele lijst. Tanja gaf hem de opdracht naar eigen keus een geschenk voor haar baardige verloofde mee te brengen.

Alexej wilde van Zjenja afscheid nemen, maar hij kon haar niet vinden. Naar het bleek, was zij 's ochtends naar het vierde district gereden. Hij was daarover zo bedroefd, dat hij het meisje bijna wilde terughalen. Kennelijk vermeed zij hem opzettelijk.

Ten afscheid sprak Alexej nog eens via het lijnkiezerstoestel met zijn district. Beridze deed de groeten aan Zina en aan Moskou.

Iedereen dacht aan Zina, iedereen deed haar de groeten, alsof zij haar persoonlijk kenden. Alexej voelde zich daardoor gelukkig.

— Jongeman, wat ben je toch onhandig, — riep Karpof. — Je had een paar velletjes sabelbont van me moeten meenemen voor je vrouw!

— Ik heb al een cadeau voor haar, Iwan Loekitsj, — antwoordde Alexej. — Maxim Chodzjer gaf me een groot pak eekhoornvelletjes voor bontmutsen en kragen mee.

Het gesprek was al lang afgelopen, maar Alexej stond nog steeds voor het apparaat en luisterde naar het verwarrende geluid van het district, waar doorheen af en toe flarden van mensenstemmen drongen.

De laatste nacht voor het vertrek bracht Kofsjoj bij Zalkind door. Michail Borisowitsj bracht hem direct uit het hoofdkantoor naar zijn woning. Ondanks het ver gevorderde uur was

Polina Jakowlewna nog wakker en was aan het schrijven. Zalkind liep snel naar zijn vrouw toe, drukte haar in haar stoel neer, zodat zij niet kon opstaan, omarmde haar teder en vleide zijn gezicht tegen het hare.

— Altijd even vlijtig? — vroeg hij zachtjes, terwijl hij naar de bladen papier keek, die op de tafel lagen.

Ik schrijf voor het plaatselijke blad een artikel over de eetzaal van de kinderen van frontsoldaten. In de stad heeft men geen haast om ons initiatief uit te voeren, — legde Polina Jakowlewna uit en maakte zich verlegen van haar man los, daar zij nu pas Alexej bemerkte.

Zij reikte de gast ter begroeting de hand en keek hem uit haar zwaarmoedige, donkere ogen vol sympathie aan.

— Een half jaar heb ik Alexej Nikolajewitsj niet gezien. De tijd heeft zijn sporen op hem achtergelaten, hij is rijper geworden, sterker. Op zo iemand kun je altijd en overal vertrouwen, — wendde zij zich tot Zalkind, alsof zij een vroeger gesprek over Alexej met hem voortzette.

— Natuurlijk kun je op hem vertrouwen, — bevestigde Zalkind overtuigd. — Zie je welke weg je hebt afgelegd, vriend Aljosja? Aan het front heb je je vuurdoop als soldaat ondergaan, maar hier op het bedrijf heeft de oorlog je pas goed in vuur en vlam gezet. En je bent officier, commandant geworden. . . .

— Ook u bent veranderd, lijkt me, Polina Jakowlewna, — zei Alexej, verlegen door de woorden van Zalkind. Hij keek haar in haar ronde gezicht, waarover een uitdrukking van stille vrede lag.

Met een stil, gelukkig lachje verliet zij de kamer. De ingenieur begreep het: in Zalkinds gezin werd een kleine verwacht.

— Waarom houd je dat geheim en zeg je er niets van? Bijna zou ik zonder een geschenk uit Moskou zijn teruggekomen, — zei Alexej verwijtend.

— Nu, wat moet ik voor me houden? Je ziet het immers op de eerste blik, — glimlachte Zalkind. Alexej bereidde zich op een lang gesprek voor, maar Zalkind zei na het avondeten resoluut:

— Ga slapen, vriend Aljosja, zes uur morgenochtend moet je naar het vliegveld. Wanneer je niet uitrust, moet je het achteraf bezuren. De vlucht duurt minstens vijf dagen. Voor ons gesprek geef ik je precies zoveel tijd als je nodig hebt om een sigaret te roken. Heb je nog vragen aan mij te stellen?

Alexej bekende hem, wat hij aan Batmanof niet had durven zeggen, namelijk zijn vrees, of hij in staat zou zijn om de opdracht uit te voeren.

— Ben ik er niet te vlug op in gegaan? Het kwam allemaal zo snel. In elk geval had Batmanof zelf moeten gaan vliegen.

— Denk daar liever maar niet aan. Was zo'n situatie een half jaar geleden voorgekomen, dan zouden we je heus niet gestuurd hebben. Heb je gehoord, wat Polina Jakowlewna zei? Weliswaar wil ik je niets op de mouw spelden, bereid je erop voor, dat je op het hoofdkantoor en op het volkscommissariaat sceptische gezichten zult zien. Ik geloof niet, dat alle medewerkers daar de situatie hier goed beoordelen. Er zullen er ook wel zijn, die van ons zeggen: „een groot achterland, vredesomstandigheden, niet op de oorlog ingesteld.” Natuurlijk moet men redelijke kritiek van onredelijke kunnen onderscheiden. . . . — Zalkind kwam met zijn gezicht vlak bij het oor van Alexej. — Misschien zul je voor grote mannen moeten spreken, voor zeer grote mannen. Ik heb er zo'n voorgevoel van. Ja, ja. . . . Je twijfel laat je maar hier, neem die niet mee onderweg. Het bedrijf ken je immers van binnen en van buiten. Je moet onze olieleiding kunnen beschrijven, zoals die thans is! — Zalkind breidde zijn armen uit. — Spreek ook over de toekomst en de opdracht voor een nieuw bouwobject. Pols hen eens, misschien zullen ze het niet openlijk zeggen, maar op zijn minst toch een zinspeling maken.

Ze namen afscheid. Alexej lag al in bed, toen Zalkind nog eens bij hem kwam:

— Heeft Batmanof je geen enkele opdracht gegeven? Wat betreft zijn vrouw? Het leek me, dat hij. . . .

— Ik breng haar mee, Michail Borisowitsj, dat zul je zien.

. . . .Het ene uur verstreek na het andere. De morgendauw verscheen, maar Kofsjoef kon de slaap niet vatten. Hij dacht aan Batmanofs en Zalkinds vermaningen en overlegde, of hij zijn opdracht wel zou kunnen vervullen. Boven al deze gedachten zweefde in triomf die ene gedachte aan het weerzien met Zina, als de hoogste stem in een koor. „Zal ik haar nog telegraferen?” — vroeg hij zich zelf af en hij besloot het liever niet te doen. Ze zou alleen maar wachten en zich kwellen. Het zou beter zijn, onverwacht te komen. . . .

Deze ochtend stonden Alexej en Zalkind bij zonsopgang op en maakten zich haastig klaar. De auto, die hen naar het vliegveld van de stad zou brengen, liet lang op zich wachten en Zalkind stelde voor hem tegemoet te gaan.

Gedurende de nacht had het geregend. Nu was de hemel weer stralend blauw. In de ijle lucht tekende zich scherp de blauwe horizon af. Het vochtige gras glinsterde smaragdgroen. Op de bladeren en naalden van de bomen fonkelden grote regendruppels. De slaperige ochtendstilte werd alleen door de holle

stappen van Zalkind en Alexej op het houten plankier verbroken. De partij-organisator snoof begerig de geurige harslucht op.

— Weet je, Alexej, wat mij zoëven te binnen schoot, — zei Michail Borisowitsj. — Je onverwachte reis naar Moskou is eigenlijk een soort onderscheiding... daarvoor, dat jij goed gewerkt hebt, voor de moeilijkheden niet op de vlucht bent gegaan, van ganser harte meegeleefd hebt.

Daarbij keek hij Kofsjofs ernstige gezicht onderzoekend aan en legde zijn hand op zijn schouder. Toen sloeg hij een lichtere toon aan:

— Maar je zult ons in Moskou wel vergeten, vriend Aljosja. Je gedachten zijn er nu al. Alleen met je lichaam loop je nog door de straten van dit vervelende Nowinsk.

— Nee, Nowinsk zal ik nooit vergeten! — antwoordde Alexej hartstochtelijk. — Om in jouw aardige beeldspraak te blijven, zou ik willen zeggen, dat de ene helft van mijn ziel hier blijft, maar de andere naar Moskou gaat en bedroefd is.

— Om een bocht in de weg kwam een auto op hen toe rijden. Toen de chauffeur hen zag, remde hij onmiddellijk. Achterin zat Gretsjkin met Kofsjofs koffers.

— Zjenja heeft naar je gezocht, — fluisterde hij Alexej in zijn oor.

— Is ze teruggekomen? Waarom heb je haar dan niet in de auto meegenomen? — vroeg Alexej bedroefd. — Nu kan ik niet eens meer afscheid van haar nemen!

— Ik wilde haar meenemen, maar ze was plotseling verdwenen, alsof ze door de aarde opgeslokt was. Het kind is totaal van de wijs....

Ze sloegen de brede geplaveide straat in, die naar de fabriekswijk van de stad en naar het vliegveld leidde. Alexej keek rond naar de grote directiekantoren. Zijn blik viel op een meisje in een witte jurk, dat naar de auto kwam toelopen. Ze zwaaide met iets roods boven haar hoofd. Alexej raadde, dat het Zjenja was. Hij vroeg de chauffeur te stoppen. Toen ging hij naar het meisje toe, pakte haar beide handen beet en zei: — Goed, dat ik je hier nog zie!

Buiten adem van het harde lopen kon ze eerst niet spreken. Ze was in de laatste tijd zichtbaar magerder geworden. Haar gedurende de zomer bruin geworden gezicht had de ronde kinderlijke vormen verloren en vertoonde strengere trekken.

— Ik heb overal naar je gezocht. Het liep allemaal zo onverwacht, de laatste paar dagen. Wij konden niet eens meer alles met elkaar bepraten....

Hij vroeg haar of ze mee naar het vliegveld wilde rijden. Zjenja weigerde.

— Daar heb ik niets te maken. Ik neem hier afscheid van je. Ik wilde géén afscheid nemen en was ervoor gevluht, — zei ze haastig, nu helemaal buiten adem van opwinding. — Ik ging naar de sector en verloor bijna mijn verstand. Wanneer Petja niet een wagen gecharterd had, dan was ik vermoedelijk te voet teruggegaan.

— Ik vond het jammer, dat jij er niet was. . . .

— Stop, Aljosja, spreek niet verder. Ik zou je willen zeggen. . . . Ik maakte mezelf verwijten, schold op mezelf. . . . Ik weet immers, dat ik niet van je houden mag. Want jij kunt en zult mij nooit van jouw kant liefhebben. Daarom veranderde ik mijn gevoelens in vriendschap. Alleen vriendschap! Maar toen stelde ik mezelf voor, waarheen en naar wie je zou gaan — en ik werd zeer opstandig. . . . Dat was dom, erg dom!

Op de weg toeterde de auto. Zalkind herinnerde eraan, dat haast geboden was, wilde men het vliegtuig niet missen.

Zjenja sprak haastig verder:

— Ga weg, je moet je haasten. . . . Wees niet ongerust over mij. Ik overwin mezelf. Ik heb het al bijna gedaan! Jouw vriendschap is mij veel waard, Aljosja. En jijzelf ligt me na aan het hart. Ik zou het niet willen en kunnen verdragen, dat jij helemaal uit mijn leven zou verdwijnen! Maar ga nu weg, liefste. Ik wens je veel succes bij je werk en alle mogelijke geluk!

Impulsief strekte zij haar armen naar Alexej uit, alsof ze hem om zijn hals wilde vallen — maar het bleef bij een handgebaar. Ze kreeg er niet genoeg van om naar zijn gelaat te kijken met ogen, waarin tranen glansden.

Met een plotseling ontwaakt vrijheidsgevoel trok hij haar eenvoudig en kameraadschappelijk naar zich toe en kuste haar. Zjenja draaide zich om en liep met haar rode hoofddoek wuivend weg.

. . . . Het vliegtuig steeg steeds hoger en de grote stad met zijn vierkanten en rechthoeken van huizenblokken werd voor Kofsjofs ogen snel kleiner. De glinsterende watervlakte van de Adoen bleef achter. Onder de vleugels van het vliegtuig vloog, tot een enkele donkergroene massa samengesmolten, het dichte bladerdek van de bomen voorbij.

Kofsjof, die nieuwsgierig naar beneden keek, had een gevoel, alsof hij het achter zich liggende jaar opnieuw doorleefde.

Dit levensjaar was moeilijk, zeer moeilijk, maar niet tevergeefs geweest. Was het toeval geweest, dat hem alles, wat hij

hier. ver van zijn Moskou. had gevonden. zo dierbaar geworden was?

De tajga onder hem werd plotseling door een weg door het bos in twee delen gesplitst, waarover als twee zilveren draden de rails liepen. Een station schoot voorbij, klein als een lucifersdoosje. Enige dagen geleden was Alexej op dezelfde wijze over het traject gevlogen en de enorme afmetingen van het bouwobject hadden opnieuw zijn bewondering gewekt. Nu dacht hij echter geestdriftig en verrukt: in vergelijking met het hele land is onze enorme olieleiding ook niet groter dan een lucifersdoosje!

Bijna fysiek voelde hij de immense grootheid van het land en van alles, wat er in zijn uitgestrekte verten geschiedde. Hij bemerkte een ongekende vloed van gevoelens: hij kreeg grote lust om te zingen: nog nooit te voren had Alexej Kofsjof zo klaar en duidelijk gezien, gevoeld en begrepen, welke plaats hij innam in het leven van zijn grote vaderland, in zijn titanische strijd om de toekomst.

EINDE

INHOUD

EERSTE DEEL

Eerste hoofdstuk	Tot weerziens Moskou!	7
Tweede hoofdstuk	In het nieuwe oord	13
Derde hoofdstuk	Is de olieleiding nodig voor de oorlog?	24
Vierde hoofdstuk	Iedereen wil weg	37
Vijfde hoofdstuk	De erfenis is aanvaard	56
Zesde hoofdstuk	Het is winter geworden	65
Zevende hoofdstuk	Hoe men de werkzaamheden verdeelde	74
Achtste hoofdstuk	Een afgevaardigde van het traject	93
Negende hoofdstuk	De Start	108
Tiende hoofdstuk	Een gastvrij huis	124
Elfde hoofdstuk	Over oude zonden	139
Twaalfde hoofdstuk	Oemara Mahomed haast zich naar het traject	150
Dertiende hoofdstuk	De ochtend van de zevende November	171
Veertiende hoofdstuk	De middag en avond van de zevende November	197
Vijftiende hoofdstuk	Na middernacht	231

TWEEDE DEEL

Eerste hoofdstuk	Twee mannen op de ski	251
Tweede hoofdstuk	De staf van Rogof	273
Derde hoofdstuk	De Nanajers in eigen omgeving	296
Vierde hoofdstuk	Bij Tanja Wasiltsjenko	307
Vijfde hoofdstuk	Een strenge afrekening	327
Zesde hoofdstuk	Alleen met zichzelf	345
Zevende hoofdstuk	In een huisje onder de sneeuw	357

Achtste hoofdstuk	Het rhythme van het leven	372
Negende hoofdstuk	Het project wordt bekrachtigd	395
Tiende hoofdstuk	Op weg naar de zeeëngte	416
Elfde hoofdstuk	Karpof gaat op het bouwbedrijf werken	443
Twaalfde hoofdstuk	Het einde der wereld	463

DERDE DEEL

Eerste hoofdstuk	De grootste prestatie	483
Tweede hoofdstuk	Daar zij licht!	518
Derde hoofdstuk	Hoe de olieleiding aangelegd werd	534
Vierde hoofdstuk	Batmanof maakt complimenten	550
Vijfde hoofdstuk	Het dagelijks leven der bouwarbeiders	567
Zesde hoofdstuk	Tajsin, woonplaats der goden	591
Zevende hoofdstuk	Wat de lente bracht	620
Achtste hoofdstuk	Droevig nieuws	620
Negende hoofdstuk	Tussen eiland en continent	632
Tiende hoofdstuk	Een heldensage	644
Elfde hoofdstuk	Zina is teruggekeerd	659
Twaalfde hoofdstuk	Een onrustige ochtend	677
Dertiende hoofdstuk	Rekenschap en verantwoording	692
Veertiende hoofdstuk	Naar Moskou!	703